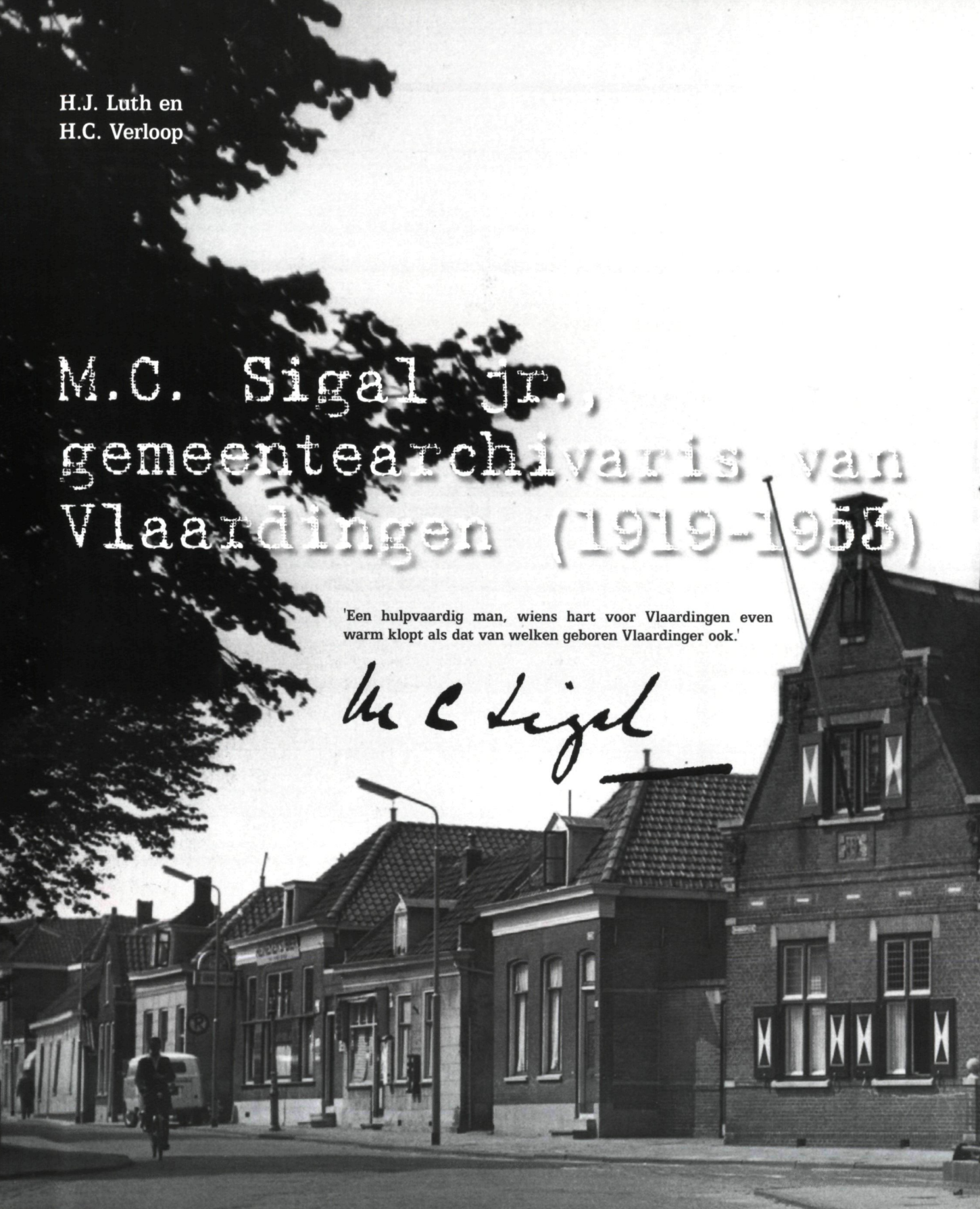
H.J. Luth en
H.C. Verloop

M.C. Sigal jr., gemeentearchivaris van Vlaardingen (1919-1953)

'Een hulpvaardig man, wiens hart voor Vlaardingen even warm klopt als dat van welken geboren Vlaardinger ook.'

Inleiding

Biografische artikelen van enige omvang over archivarissen zijn schaars. Ook zonder aanhanger te zijn van het karikaturale beeld (wereldvreemde stofjasdragers) dat doorgaans van de vervullers van deze functie bestaat, is dat wel te begrijpen. Archivarissen dienen met hun werk zeker de publieke zaak, maar de auteurs van dit artikel - beiden archivaris - zijn zich ervan bewust dat veel van hun bezigheden zich niet altijd goed lenen om een breed publiek aan te spreken. Dat met dit artikel nu toch aandacht gevraagd wordt voor het leven en werk van de archivaris M.C. Sigal jr., vindt zijn rechtvaardiging in het feit dat hij tientallen jaren gemeentearchivaris van Vlaardingen was en daarbij aan de wieg stond van het leeuwendeel van alles wat deze stad heden ten dage op cultuurhistorisch terrein te bieden heeft.

Vele, vele malen per jaar stuiten archiefmedewerkers en -bezoekers op zijn naam. Hij heeft zoveel over de Vlaardingse geschiedenis geschreven en zoveel initiatieven ontplooid om die rijke geschiedenis in al haar facetten vast te leggen, dat de Vlaardingse gemeenschap hem veel dank verschuldigd is. Aan het vormgeven van die dank wordt met deze bijdrage een begin gemaakt.

Familiearchief

Archivaris Sigal heeft ons postuum niet weinig geholpen. Vanzelfsprekend is er veel over zijn werk te vinden in de bij het Stadsarchief berustende archieven van de Gemeente Vlaardingen en van het Stadsarchief zelf, maar bovenal heeft hij een formidabel familiearchief nagelaten. Het was zijn wens dat na zijn verscheiden slechts het gedeelte van zijn papieren dat betrekking had op Vlaardingen, naar het Vlaardingse Gemeentearchief zou worden overgebracht.

Het overige was bestemd voor bewaring in het Centraal Bureau voor Genealogie te Den Haag. En inderdaad wordt in het Jaarboek van die instelling in 1968 vermeld dat behalve diverse boekwerken, ook achttien dozen met archivalia waren ontvangen. Met de verwachting er veel door Sigal verzameld genealogisch materiaal in aan te treffen, werd het CBG bezocht om deze (nog ongeïnventariseerde) verzameling te raadplegen. De stoutste verwachtingen werden overtroffen toen bleek dat zich hierin onder meer vele honderden brieven van en aan zijn vader, zijn stiefmoeder, zijn broer, zijn halfzusjes en aan andere nabije en zeer verre familieleden bevonden. Het toefje slagroom op de pudding waren enkele geannoteerde fotoalbums. En het was evident dat in ieder geval die correspondentie bijna 40 jaar lang niet meer geraadpleegd was. Een heel leven ontrolde zich voor de gretige lezer! Een aristocraat, het middelpunt van zijn kleine familie die, ondanks de tegengestelde verwachtingen van zijn vader, zijn hart volgde, gemeentearchivaris van Vlaardingen werd en het bijna 34 jaar lang bleef.

Het CBG bleek van harte bereid het complete archief - in ruil voor inventarisatie - een jaar lang onder te brengen bij het Vlaardingse Stadsarchief, wat veel gereis bespaarde.

Afstamming (zie ook bijlage I)

De familie Sigal vindt haar oorsprong in de steden Colomiers en Montauban bij Toulouse in Zuid-Frankrijk. De oudst bekende voorouders (notarissen, kooplieden en postmeesters) behoorden al in het begin van de 16e eeuw tot de gegoede bovenlaag van de bevolking. Rond 1735 echter verliet Anne de Pomier, weduwe van de postmeester Jean Sigal (1684-1725), met haar vier kinderen hun geboortegrond en vestigde zich in Utrecht. Zij was met haar gezin protestant geworden en had om die reden het land moeten ontvluchten. *'Van daar ter oeffening van de Gereformeerde Religie na herwaarts gerefugiert'*, zoals haar zoon François Sigal het in 1740 formuleerde bij zijn geslaagde poging om het burgerrecht van de stad Utrecht te verkrijgen. Veel Hugenoten kwamen hier berooid aan en werden financieel ondersteund door l'Eglise Wallonne, de Waalse (gereformeerde) kerk, waarbij ook de Sigals zich aansloten. Het is onduidelijk of de weduwe Sigal haar Franse bezittingen te gelde heeft kunnen maken, maar uit de maatschappelijke positie van haar kinderen en kleinkinderen blijkt dat zij in Nederland al spoedig zeker dezelfde status verwierven als in Frankrijk. De genoemde François Sigal (1718-1783), die broodbakker was, liet bij zijn dood meer dan 30.000 gulden na. Zijn zoon Jean François (1747-1780) werd ambtenaar in Paramaribo, waar hij onder andere zeven slaven had ter waarde van 2.600 gulden en zijn zoon David (1750-1838) deed in Utrecht goede zaken als brood- en koekenbakker. Van hem zijn maar liefst zes geschilderde portretten bewaard gebleven, wat veel zegt over diens ijdelheid, maar niet minder over zijn welstand.

De jongste zoon van de laatstgenoemde was David Jean Eliza Sigal (1800-1867), die makelaar in scheepsbevrachtingen en koopman in puin en bouwmaterialen was. Eén van zijn negen kinderen, Jacques David Sigal (1827-1907), wilde dominee worden in de Waalse kerk, maar omdat daar geen vacatures waren, werd hij Nederlands Hervormd predikant. Vele tientallen preken van zijn hand zijn in het familiearchief aangetroffen. Met diens zoon Martinus Cornelis Sigal sr. (1858-1921) zijn we aangeland bij het ouderlijk huis en gezin van onze hoofdpersoon, Martinus Cornelis Sigal jr. (1888-1967).

Het gezin Sigal-Koppenhagen (Utrecht, 1886-1905)

Martinus Cornelis Sigal (later ter onderscheiding van zijn gelijknamige zoon Sigal sr. genoemd) komt na de HBS in 1875 in

Martinus Cornelis Sigal sr. (1858-1921) en zijn eerste echtgenote Antoinetta Petronella van Koppenhagen (1864-1905), circa 1890. (Familiearchief Sigal; CBG)

de leer bij notaris D.J. van Stockum te Lisse met de bedoeling om hem te zijner tijd op te volgen. Wanneer echter zijn oom Everard Henri Sigal, die de hiervoor genoemde zaak van zijn grootvader D.J.E. Sigal heeft voortgezet, in 1878 overlijdt, offert hij zijn aanstaande carrière op en gaat hij bij zijn tante in Utrecht wonen om de leiding van dit bedrijf op zich te nemen. Op slechts 20-jarige leeftijd slaagt hij hierin wonderwel, onder meer door enkele jaren daarna een vennootschap onder firma aan te gaan met zijn latere schoonvader Pieter van Koppenhagen en later zou hij zijn zaken nog aanzienlijk uitbreiden met ondernemingen in zand en grind en een aannemerij. In 1886 trouwt hij met Antoinetta Petronella van Koppenhagen. De zaken blijven floreren, ze zijn samen zeer gelukkig en krijgen in Utrecht drie kinderen: Martinus Cornelis jr. (3 februari 1888), Jacques Pieter (1889) en Hendrika Martinetta (1893). Dat geluk

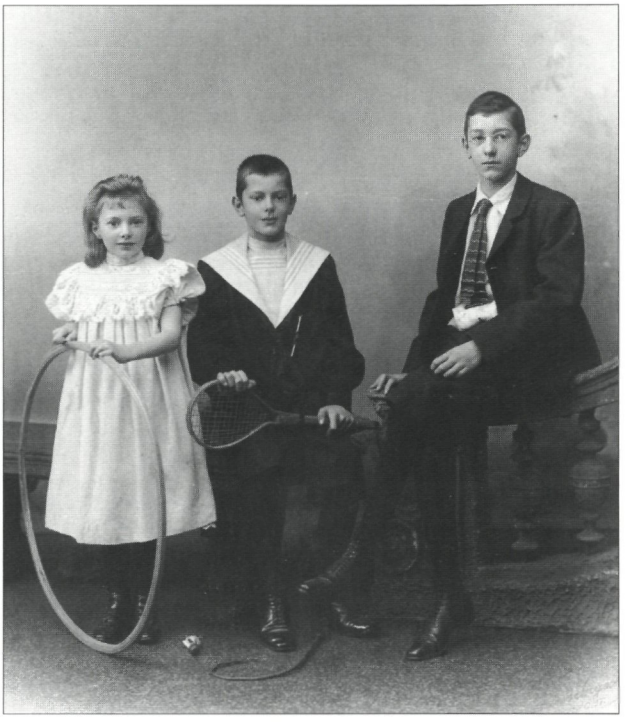

Bevallen van een ZOON
A. P. SIGAL
VAN KOPPENHAGEN.
Utrecht, 3 Februari 1888. 1390

Geboorteadvertentie van Martinus Cornelis Sigal jr. in het Utrechtsch Provinciaal en Stedelijk Dagblad, 1888. (Familiearchief Sigal; CBG)

wordt door ziekte echter doorlopend wreed verstoord. Vlak na de geboorte van Martinus in 1888 krijgen eerst zijn moeder en daarna ook zijn vader en hijzelf roodvonk en de jaren daarna blijkt de gezondheid van moeder Sigal zo kwetsbaar dat een zware operatie nodig is. Bovendien moet het gezin ieder jaar in de zomer tijdelijk de stad Utrecht verlaten om achtereenvolgens in Zeist, Driebergen en Baarn van medisch voorgeschreven buitenlucht te genieten. Op 28 december 1901 wordt het toch al zwaar beproefde gezin door een grote slag getroffen. De 8-jarige Henriëtta sterft na een ziekbed van een week aan een nierontsteking. Moeder Sigals *'nerveuse natuur'*, aldus haar zoon Martinus later, *'was hierdoor te ernstig geschokt, zodat een ernstig zenuwlijden aanving'*. Opnieuw verblijft het gezin tijdelijk elders (Bussum en Baarn), mede om het huis met de herinneringen aan Henriëtta te ontvluchten. Maar vlak nadat dat huis aan de Bemuurdeweerd in Utrecht is verkocht en het gezin ter wille van de gezondheid van moeder Sigal naar Baarn is verhuisd, blijkt dat zij buikkanker heeft. Ze wordt nog geopereerd, maar sterft na enkele weken op 16 maart 1905, veertig jaar oud. Opa Sigal spreekt bij de begrafenis naar aanleiding van Job 1:21b: *'De Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen, de naam des Heeren zij geloofd'*. Martinus sr. blijft achter met Martinus jr. (17) en Jacques (15) en keert terug naar Utrecht.

Vaders wijze woorden (1906)

In het familiearchief bevindt zich een kostelijk document van tien volgeschreven foliovellen, dat een fraai inzicht geeft in zo-

De kinderen Sigal uit het eerste huwelijk, v.l.n.r. Hendrika Martinetta (1893-1901), Jacques Pieter (1889-1924) en Martinus Cornelis jr. (1888-1967), circa 1901. (Familiearchief Sigal; CBG)

wel het gegoede milieu waarin het gezin verkeert, als in de normen, waarden en toekomstplannen die de wijze vader koestert. Het is eigenlijk zijn geestelijk testament voor zijn zoons, geschreven in februari 1906. Dat is één jaar na het overlijden van zijn vrouw, wanneer hij zich realiseert dat ook hij morgen dood kan zijn en hij de jongens graag wat wil meegeven.

Hij hoopt dat zijn zoons, door alles wat ze thuis hebben meegemaakt, vroeg volwassen zijn:
'Op zeer jeugdigen leeftijd hebt gij reeds kennisgemaakt met de harde zijde van het leven. Het verlies van het lieve zusje heeft de zonneschijn uit uw jeugd verbannen. Wat uwe goede moeder daaronder geleden heeft, behoef ik U niet te herinneren en ik heb mij dikwijls een verwijt gemaakt dat wij niet krachtiger tegen dit verlies gestreden hebben om U uwe jeugd niet te bederven. Echter de wil is op dit punt machteloos geweest! Hier tegenover staat echter dat naar ik vertrouw meer ernst op uwe jonge leeftijd U is toebedeeld dan gewoonlijk met jongelui van Uw leeftijd het geval is.'

Hij geeft goede raad op goede raad; over eerlijkheid en arbeidsethos:
'Wees steeds oprecht, waarheidslievend en eerlijk. Hierdoor zult gij U een rustig leven bezorgen, wat iemand die door draai-

erij omgaat, mist. Wees ijverig, wat uw werk ook zij en kom na wat ge op U neemt, ook al zou het U tijdelijk een opoffering kosten. Zorg voor Uw goede naam. Ge zijt op een leeftijd gekomen waarop ge goed en kwaad weet te onderscheiden en vooral wijs ik er U op: laat u niet verleiden door verkeerde omgang. Onder velerlei vorm zal de verleiding tot U komen. Schaam U niet om tegenover vrienden iets te weigeren, desnoods U te beroepen op den wensch van Uw overleden ouders, die het goed met U meenen. Toch wil ik geen zedepreeker voor U zijn, maar roep U ernstig toe: laat het Uw gewoonte zijn 's avonds voor de spiegel uzelve af te vragen of ge U naar de wensch van Uw ouders gedragen hebt.'

Over 'de zaak':
'Wanneer ge, zooals ik hoop, zamen in zaken gaat, wees dan niet naijverig op elkaar, verdeel het werk al naar ieders geschiktheid. Gij hebt een voorrecht dat slechts enkelen te beurt valt, ik laat U een zaak na, die zonder zorgen U een ruim inkomen verzekert, U bezigheid geeft in een schoone en aangename omgeving en U voldoende tijd en middelen geeft U te wijden aan lievelingsstudie of liefhebberij. Bij een geregelde tijdverdeeling zult ge een hoogst aangename werkkring hebben. [...]. Neem U in acht, dat ge U er nooit toe laat brengen deze zaak op te offeren aan een gril. [...] Laat voorloopig alles bij het oude blijven, dat wil zeggen: houd de menschen, betaal ze, doch tracht zelf het werk te doen. Indien ge de administratie kent, dan weet ge ook de zaak en moet de tijd U leeren het noodige tact om een zaak te bedrijven. In den regel staat ge boven de menschen, waarmede ge in zaken zult te doen hebben.'

Over godsdienst en zingeving (vader was sinds 1897 lid van de Utrechtse Vrijmetselaarsloge):
'Indien Godsdienstige gevoelens U ontbreken en ge zult 23 jaar geworden zijn, spreek dan eens met verstandige menschen en lees er eens iets over of toetreeden tot de Vrijmetselaars U ook past. Waar men zich met de regelen der Godsdienst niet vereenigt, vindt ge in de Vrijmetselarij, waarin niets geheimzinnigs is, ernstige steun op Uw levensweg. Het zal U opwekken tot veel goeds, doch als ge het doet, dat het dan zij geheel door overtuiging.' (Martinus en Jacques zouden niet veel later, beiden op 19-jarige leeftijd, Nederduitsch Hervormd belijdend lid worden).

Over speculeren:
'Zorg dat ge Uwe eischen aan het leven matig stelt, het is zoo mogelijk iets te ontberen; achteruitgang in financiën komt zoo licht. Onthoud U van speculeeren. De ondervinding heeft mij geleerd dat wat men heden ermee verdient, het volgende jaar verloren wordt. Een verstandig man die ik gekend heb, zeide steeds: "Koop wat een ander niet hebben wil en verkoop als ieder koopt". Zonder mij daarmede geheel te vereenigen is er toch veel waars in, en is het wel den moeite waard erover te denken en het in het oog te houden.'

Over het huwelijk:
'Ik hoop dat ge beiden een gelukkig huwelijk zult doen, dat is 's menschen bestemming, doch het is een stap voor het geheele leven, die niet genoeg overdacht kan worden. Als ge op jeugdigen leeftijd in bezit zijt van een matig vermogen en een goede zaak, dan zult ge geen moeite hebben een keus naar Uw zin te doen. Meer dan ge wenscht zult ge er zelf toe aangezocht worden door moeders en zusters en meisjes die ge kent. Huw niet boven, ook niet onder Uw stand. Kunt gij een zoogenaamd financieel goed huwelijk doen, laat dit dan nooit het hoofdmotief zijn, het is goed als het erbij komt. Bedenk voorts dat mooye meisjes in de regel dure vrouwen zijn. Beproef Uzelven goed of ge werkelijk een meisje begeert uit oprechte genegenheid. Bestudeer haar karakter, deugden en ondeugden, voordat ge de groote stap waagt. Bedenk in uw omgang met vrouwen, dat áls ze slecht zijn, ze veel slechter zijn dan mannen en gedraag gij U altijd zoo, zooals ge zoudt wenschen dat andere mannen tegenover Uw zuster zich zouden gedragen hebben.'

Martinus en Jacques en 'Vaders wijze woorden, deel 2' (1908)
De jongens volgen eerst op de Nederduitsch Hervormde Burgerschool voor Jongens van de Marnixstichting en daarna op het Instituut Jansen middelbaar onderwijs. Martinus moet vanwege zijn gezondheid *'meer buiten zijn'* en gaat daarom tussendoor een jaar naar het Instituut Augusta in Hilversum. Martinus Sigal sr. wil voor hen goede opleidingen, want zij zullen hem samen op moeten volgen als de vierde generatie in de familiezaak. Martinus krijgt als vervolgopleiding de handelsavondschool toebedeeld, Jacques moet de technische kant op en zal zowel werktuigkundig als elektrotechnisch ingenieur worden.
Het is voor Sigal sr. een grote klap dat zijn toekomstplannen met zijn zoons en zijn bedrijf in duigen vallen. Jacques blijkt met al zijn technische opleidingen een karakterloos figuur, die nog geen nette brief kan schrijven en als volontair en als een soort jongste bediende jarenlang van de ene naar de andere fabrieksbaan gaat. Hij bereikt niets en investeert in 1920 zelfs een deel van zijn toekomstige erfenis in de metaalfabriek Cuprera in Den Haag, waar hij al na een half jaar op straat staat, terwijl hij naar zijn geld kan fluiten. In 1922 vertrekt hij naar Keulen voor de zoveelste tijdelijke baan.
Met oudste zoon Martinus is er een heel ander probleem. Hij blijkt weliswaar dezelfde hoogstaande, verstandige en ijverige inborst als zijn vader te hebben, maar hij heeft volstrekt geen affiniteit met het zakenleven. Van meet af aan gaat zijn hart uit naar het bibliotheek- en archiefwezen.
Over de grote moeite die zijn vader daarmee heeft, lezen we iets meer in het tweede deel van diens hiervoor breed geciteerde geestelijk testament, dat hij op 12 december 1908 - Martinus is dan bijna 21 jaar - toevoegt aan zijn eerdere woorden:
'Sedert zijt gij Martinus van de schoolbanken af en hebt ge uw intrede in de voor U bestemde zaak gedaan. Ik betreur het dat ik bemerken moet dat wat ik voor je koos niet jouw keus schijnt

te zijn. Ik kan mij niet ontvijnzen dat bij jou de ernstige lust je in te werken ontbreekt en zelfs die zaak als iets ridicuuls beschouwt. Wat zal daarvan worden? Te meer betreur ik het omdat ik voor jou geen andere carrière weet te vinden. Eén van je fouten is, dat ge meent over jezelf voldaan te kunnen zijn en er geen lust is om alles wat je doet op het best mogelijk te doen. Ik denk hierover, doch ik sta ervoor om daarin verandering te brengen!!
Mogelijk zou dit alles anders zijn als wij meer nader de plaats waar het bedrijf wordt uitgevoerd, konden wonen. Zoodra ik kan zal ik daarin verandering brengen, doch als medeoprichter van de Grint Maatschappij mag ik die zaak niet overlaten, voordat ik zeker ben dat er iemand is die mij daar kan vervangen. Mijn wensch is om mij spoedig tot een kalm buitenleven te kunnen terugtrekken en jullie te helpen de voor je bestemde zaak wat uit te breiden, opdat ge beiden daarin niet alleen een voldoende bestaan, doch ook voldoende werk vinden zult.'

En in datzelfde stuk beveelt hij tenslotte zijn huishoudster bij zijn zoons aan:
'Onze jufvrouw heb ik zeer leeren waardeeren, haast als een familielid! Zij was een goede en trouwe zorg voor jelui in de huishouding. Ik zou haast zeggen: ga met haar op een bescheiden voet te Velp wonen en gedraag je steeds zoo, dat niemand aanstoot vindt in jelui leven en verhouding.'

Vader Sigal zou na het schrijven van het tweede deel van zijn geestelijke nalatenschap nog 12½ jaar leven. De kans is groot dat Jacques het nooit heeft gezien en Martinus pas veel later.

Een nieuwe start voor Martinus sr. (Velp, 1910-1921)
Kort nadat Martinus jr. met het oog op zijn door zijn vader uitgestippelde toekomst zijn boekhouddiploma heeft behaald, verhuist hij met zijn vader en broer én hun hierboven aangeprezen huishoudster Hermina Everdina Koerselman in maart 1910 van

Villa 'Terre Neuve', Havelaarstraat 3 in Velp, woonhuis van de familie Sigal van 1911 tot 1926, circa 1911. (Familiearchief Sigal; CBG)

Utrecht naar Velp, waar de vermogende Martinus sr. voor ruim 11.500 gulden de prachtige villa ('Terre Neuve') had gekocht. Op 1 september 1911 hertrouwt hij, 53 jaar oud, met de bijna 35-jarige verpleegster Cornelia Adolphina Adriana Thomson die hij in Utrecht waarschijnlijk heeft ontmoet, waar zij van 1903 tot 1910 woonde. Na een verblijf in Zwitserland neemt zij haar intrek op Terre Neuve als de tweede mevrouw Sigal. De trouwe huishoudster vertrekt naar haar ouders in Terborg en

Martinus Cornelis Sigal sr. (1858-1921) en zijn tweede echtgenote Cornelia Adolphina Adriana Thomson (1876-1955), 1911. (Familiearchief Sigal; CBG)

Martinus sr. maakt na veel triestigheid een nieuwe start. Ook de zaken gaan uitstekend en op 4 mei 1912 richt hij de N.V. Zandmaatschappij op, met als doel: *'het baggeren van zand, het kopen en verkopen van zand en aanverwante artikelen, het aannemen van publieke werken en het drijven van handel in bouwmaterialen c.a.'*. Martinus jr., in 1907 bij zijn vader op kantoor gekomen, wordt tegen wil en dank commissaris en in 1916 mededirecteur van het bedrijf. Met het oog op zijn slechte gezondheid, maar ook doordat hij wel inziet dat het met Martinus niets zou worden in de zaken, stoot zijn vader eind 1918 uiteindelijk alle zakelijke activiteiten af. Martinus krijgt twee halfzusjes: Hendrika Martinetta (Jet) in 1912 en Corneline in 1914, maar het - volgens zijn stiefmoeder - zeer gelukkige huwelijk duurt nog geen tien jaar: Martinus Sigal sr. sterft op 29 juni 1921 aan hartfalen en een bloedinfectie, 63 jaar oud.

Martinus jr. op weg naar 'een betrekking die aan zijn illusies beantwoordt' (Arnhem, 1912-1919)
Enkele weken voordat zijn halfzusje Jet in 1912 in de Velpse villa wordt geboren, verhuist de 24-jarige Martinus jr. naar Arnhem. Dat lijkt ingegeven door zowel de gedachte als volwassen zoon niet in de weg te lopen in het prille tweede huwelijk van zijn vader, als door de noodzaak dichter bij het bedrijf te wonen. Indachtig het geloof van zijn Franse voorvaderen sluit Martinus zich in zijn nieuwe woonplaats Arnhem op 1 juni 1912 aan bij de Waalse kerk, waar hij wat later ook diaken wordt. In 1917 wordt het begin van zijn droom werkelijkheid als hij op 29-jarige leeftijd als volontair bij het Rijksarchief in

De kinderen Sigal uit het tweede huwelijk, v.l.n.r. Corneline (1914) en Hendrika Martinetta (1912), circa 1917. (Familiearchief Sigal; CBG)

Arnhem een plaats krijgt. De Rijks Archiefschool is pas in 1919 opgericht en vóór die tijd moest het vak in de praktijk bij een Archief worden geleerd.
Het is goed ons hier te realiseren hoe enorm sterk de drang van Martinus Sigal was om archivaris te worden. Hij zag af van het voortzetten van een goedlopende familieonderneming en trotseerde de voortdurende morele druk van zijn vader om hem op te volgen. Hij gaf een in financieel opzicht onbezorgd leven op voor een in die tijd onzeker bestaan als archivaris in opleiding, waarbij er allerminst uitzicht was op een vaste betrekking, die in het gunstigste geval ook nog eens veel minder op zou leveren dan wat hij in het bedrijfsleven verwachten mocht.
Kan het in 1906 (mede) oprichten van de Utrechtsche Philatelistenvereeniging nog als jeugdig tijdverdrijf of *Spielerei* worden aangemerkt, in Arnhem op eigen benen blijkt al snel dat Sigal het zich tot doel had gesteld ook bestuurlijk-maatschappelijk actief te zijn. Van de Vereeniging van Postzegelverzamelaars 'De Globe' in Arnhem is hij 2e secretaris (1916-1918) en penningmeester (1918-1919). Daarnaast is hij door zijn hiervoor genoemde diakenschap van 1916 tot 1919 vertegenwoordiger van de Waalse Diaconie in de Armenraad en in het Nieuw Protestantsch Begrafenisfonds en tenslotte is hij van 1918 tot 1919 ook nog secretaris van de Economische Bond, afdeling Arnhem en van de Kieskring Arnhem. Later zouden er nog vele bestuursfuncties volgen, maar eerst is hij actief bezig om een archiefbaan te vinden. Zijn vader schrijft hem in dat kader op 2 februari 1919:

'Van harte wensch ik je geluk met je 31e verjaardag, die voor jou extra belangrijk is met je voornemen thans een betrekking te veroveren die geheel aan je illusies beantwoordt. Ik hoop ten zeerste, dat ge in dit jaar bereiken zult, wat ge wenscht en dat daarbij een goede gezondheid je deel mag zijn.'
Vader heeft zich neergelegd bij het feit dat zijn oudste zoon een volstrekt andere weg kiest en zijn uitgesproken hoop zal zeer binnenkort realiteit worden!

De eerste vijf Vlaardingse gemeentearchivarissen (1895-1919)

Naar aanleiding van een Koninklijk Besluit uit 1879, waarin als voorwaarde gesteld werd dat de oude archieven aan gemeenten konden worden toevertrouwd, mits *'die gemeenten een eigen archivaris hebben'*, dreigde de Algemene Rijksarchivaris in 1895 de Vlaardingse archieven op te eisen.
De Gemeente Vlaardingen koos eieren voor haar geld en benoemde loco-secretaris Ype Schuitmaker tot gemeentearchivaris en nam een verordening aan waarin *'de inrichting en het gebruik van het Gemeentearchief en de bibliotheek'* waren geregeld. Eigenlijk was deze benoeming en ook later die van twee andere ambtenaren ter secretarie (J.C. van den Berg en G.J. Hardick) die na hem gemeentearchivaris zouden zijn, een doekje voor het bloeden, want *de facto* veranderde er weinig tot niets. Ook de Algemene Rijksarchivaris was dat niet ontgaan, zodat hij de benoeming van een gekwalificeerde archivaris eiste. Daarop werd in 1905 mr. L.G.N. Bouricius tot 'echte' gemeentearchivaris benoemd. Drie jaar later werd deze archivaris van Delft, waarna de Vlaardinger Jan Hoogendijk Kzn. (1876-1919) hem begin 1909 opvolgde. Deze kon van de deeltijdbaan, die fl. 650,- per jaar opleverde, niet bestaan en bleef daarom daarnaast secretaris-penningmeester van de Broekpolder en secretaris van het Weeshuis, terwijl hij tijdens de Eerste Wereldoorlog bovendien secretaris van de Commissie

Advertentie van het Vlaardingse College van B&W in de N.R.C. van 5 maart 1919 voor de werving van een gemeentearchivaris. (Familiearchief Sigal; CBG)

Burgemeester en Wethouders van Vlaardingen roepen Sollicitanten op naar de betrekking van

Archivaris dier Gemeente.

Jaarwedde ƒ 1300.— — ƒ 1800.— (jaarlijksche verhoogingen van ƒ 50.—). Kindertoelage ƒ 15.— per kind. Pensioenbijdrage 5 %, na aftrek van ƒ 500.—.

Inzending van stukken vóór 21 Maart a.s. 14803.13

van Bijstand was. Als Hoogendijk op 22 februari 1919 sterft, plaatst de Gemeente Vlaardingen - waarschijnlijk met het oog op het aanstaande inwerkingtreden van de nieuwe Archiefwet - in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 5 maart een advertentie voor een volwaardige archivarisvacature, waarin sollicitanten naar deze functie worden opgeroepen.

Van Arnhem naar Vlaardingen: 'geen eldorado'? (1919)

De N.R.C. wordt ook in het oosten des lands gelezen door ene M.C. Sigal jr., Steenstraat 96 te Arnhem, die drie dagen later zijn sollicitatiebrief laat uitgaan. In deze brief verklaart hij niet alleen dat hij *'bekend is met de aan uw archief en bibliotheek verbonden werkzaamheden'*, maar ook *'dat hij reeds geruimen tijd moeite doet een dergelijke werkkring te bekomen, doch hiermede nog niet slaagde, wegens de zeer weinige vacatures die zich op het gebied van archiefwezen voordoen.'*

Nadat bij de Gelderse rijksarchivaris mr. A.C. Boudam referenties zijn gevraagd, maakt Sigal op 21 maart zijn opwachting in het Vlaardingse College van B&W. Er blijkt nog één andere sollicitant (de landbouwkundige G.B.C. van der Feen uit Rotterdam) te zijn, maar al op 24 maart laat het gemeentebestuur Sigal per telegram weten dat hij met ingang van 1 april 1919 benoemd is tot gemeentearchivaris van Vlaardingen. Hij moet een gat in de lucht gesprongen hebben en meldt zich ogenblikkelijk aan bij de Vereeniging van Archivarissen in Nederland.

Met zijn vader correspondeert Martinus zeer frequent en uit die brieven worden we onder andere gewaar hoe het met hem gaat in Vlaardingen. Sigal sr. ziet Vlaardingen klaarblijkelijk als een opstapje voor beter, een rustig plekje waar zijn zoon er een beetje in kan komen:

'Van [tante] *Line hoorde ik dat ge vrijdag weer naar Vlaardingen gaat om kamers te zoeken, waarmee ik hoop dat ge naar wensch zult slagen. Hebt ge die instructie nog ontvangen en is dat naar je wenscht? Toch geloof ik niet dat ge moogt afwijzen, al zullen de eerste jaren daar geen eldorado voor je zijn; ge moet maar denken dat ge dit met predikanten en zovelen die hun eerste standplaats in een kleine gemeente krijgen, gemeen hebt. In ieder geval is het beter voor je dan dat ge direct op een plaats zoudt komen, waar het werk je moeielijkheden zou geven.'*

In dat zoeken naar kamers slaagt Martinus snel: op 4 april wordt hij in het Vlaardingse bevolkingsregister ingeschreven als één van de kamerhuurders bij kelner H.J. van der Linden, op het adres Hoogstraat 19. Het niveau van dat logement zal wel te wensen hebben overgelaten, want al na een maand zegt hij zijn kamer daar op en vindt aan het Emmaplein 10 een nieuw onderkomen bij hospita Maria de Waal-de Beer.

Blijkbaar - de uitgaande brieven zijn jammer genoeg niet bewaard gebleven - heeft onze nieuwbakken archivaris al snel naar 'huis' geschreven dat er veel werk aan de winkel is, want zijn vader antwoordt:

'Ik kan mij voorstellen dat het vinden van een wanordelijke boel, die zoo hier en daar verspreid is, je nogal wat werk zal geven, doch het is dan ook een directe voldoening om daar eens een goede orde in te brengen, terwijl ge tegelijk alles in handen krijgt en je er zoodoende inwerkt.'

Voor brieven aan een zoon van 31 jaar zijn ze wat bevoogdend, maar vader heeft het beste met hem voor: *'Indien men zijn werk heeft, dan is de behoefte aan dagelijksche omgang niet groot en dan zult ge ondervinden dat ge aan een sociëteitsavondje en een aanloopje bij dezen of genen, gauw genoeg hebt. Met het kennis aanknoopen raad ik je maar een beetje gereserveerd te zijn! Ik ben heel nieuwsgierig om eens te zien hoe ge daar zit en wat je werk en omgeving is.'*

Uit de opmerkingen tussen de regels door, valt goed op te maken wat de sociale status van de familie Sigal is. Regelmatig wordt er gejeremieerd dat er geen goede meid te krijgen is (normaal hadden ze er zelfs twee) en als men er eindelijk weer één heeft (november 1920), dan heet het: *'Wij hebben sinds een paar dagen weer een dienstbode, wel een kaffer, die niet veel kent, doch nogal gewillig is, wat veel waard is.'* In juni 1919 merkt vader op: *'Het schijnt voor de middelmatige lui te duur om uit te gaan'* en in februari 1921 lezen we over *'kleine luyden die van Arnhem naar Velp trekken en over scharrelaartjes die toch hun best doen om zelfstandig door de wereld te komen.'* Dat de Sigals niet tot die 'scharrelaartjes' behoren, maken we op uit de frequente briefwisseling tussen Martinus sr. en jr., die voor een groot deel gewijd is aan aandelen, effecten en de Beurs. Vader heeft in zijn geestelijke testament weliswaar gewaarschuwd tegen speculeren, maar beide heren beleggen er - letterlijk zeer verdienstelijk - op los en vader leert Martinus de kneepjes van het beursspel. Het leert óns iets over hun vermogen en het beheer daarvan, maar aardige bijkomstigheid is dat ook de toestand in de wereld uitgebreid aan de orde komt, omdat de waarde van de aandelen daarmee niet weinig verband houdt. Zo verwacht senior in april 1919 een hausse als Duitsland capituleert en verkoopt hij een maand later zijn Russische stukken, want *'al komt het bolsjewisme eronder dan kan ik mij niet voorstellen dat Rusland in jaren tot betalen in staat is.'* En passant stuurt hij Martinus per post diens effecten toe, die maar liefst een waarde vertegenwoordigen van fl. 14.452,62, wat net zoveel is als elf keer zijn jaarsalaris!

Aan de slag in Vlaardingen (1919)

Op 8 april 1919 aan de slag gegaan bij zijn werkgever, biedt de plichtsgetrouwe Sigal binnen een maand - conform artikel 11 van zijn instructie - het Jaarverslag over 1918 aan aan Burgemeester en Wethouders en omdat zijn voorganger geen aantekeningen had achtergelaten, was dat nog niet zo eenvoudig.

Bij zijn aantreden als archivaris blijkt dat hij één medewerkster heeft, juffrouw A.P. Noordhoek, die er sinds enkele jaren voor halve dagen werkt, maar zij verlaat het Archief in september 1919, zodat Sigal er voorlopig alleen voor staat. Voortvarend stelt hij zich op de hoogte van wat er allemaal aan zijn zorgen is toevertrouwd. Dat blijken niet alleen de archieven te zijn, maar ook een Topografisch-Historische Atlas (foto's, prenten, tekeningen, etcetera), een bibliotheek en een verzameling

'oude voorwerpen'. Sigal noemt in zijn jaarverslag over 1919 als archieven slechts: de archieven van het Gemeentebestuur, het Oud Rechterlijk archief en het archief van de Ambachtsheer. De overige zestien kleine archieven neemt hij op in de bibliotheek, wat nu als een doodzonde zou worden beschouwd. Omdat Sigal ontdekt dat vele series en andere archiefstukken ten onrechte niet bij elkaar staan, begint hij een grootscheepse herordeningsoperatie en daarnaast vindt hij ook nog tijd om nadere toegangen op diverse archiefbestanden te maken.
Hij verstrekt vele inlichtingen, met name op genealogisch gebied, waar overduidelijk zijn grote voorkeur ligt, maar hij maakt bijvoorbeeld ook - desgevraagd door het College - een lijst van eigenaren van een terrein aan de Schiedamseweg. Met betrekking tot de Topografisch-Historische Atlas gaat hij actief op acquisitiepad, waarbij hij niet alleen enkele oude albums met prentbriefkaarten weet te verwerven, maar onder andere ook de hand kan leggen op bijna uitverkochte series moderne ansichtkaarten. Zijn opmerking dat de Atlas *'een nagenoeg volledige indruk geeft'* klinkt in 21e-eeuwse oren overigens wat naïef.
De archiefbibliotheek reorganiseert hij voortvarend, waarbij hij zinspeelt op de oprichting van een Openbare Bibliotheek. Wat de aan zijn zorg toevertrouwde museale stukken betreft, blijft zijn geestdrift niet beperkt tot zinspelen alleen. Op zijn instigatie wordt zeven maanden na zijn komst naar Vlaardingen een commissie in het leven geroepen 'tot de oprichting eener Vereeniging, De Vlaardingsche Oudheidkamer en Visscherij-Museum', waaraan verderop een paragraaf is gewijd. Sigal wordt secretaris, burgemeester Pier Pruis voorzitter en de heren G. van Büüren van Heijst, P.C.W. baron van der Feltz, A. Knottenbelt, J.H. van Linden van den Heuvell, M.G. Wagenaar Hummelinck en J.L.M. IJzermans treden aan als lid.
Het is al met al heel snel duidelijk dat er een verfrissende wind door de archiefburelen ten stadhuize waait, maar daarnaast ontpopt M.C. Sigal jr. zich binnen enkele maanden als de cultuurhistorische motor van Vlaardingen. Ook privé legt hij in de kortste tijd vele contacten, met name in de kringen van de gegoede burgerij: de burgemeester, de gemeentesecretaris, de notarissen, de industriëlen en reders en ook wordt hij lid van de Vlaardingse Sociëteit 'Gezelligheid'. Het zal hem daarbij ongetwijfeld tot voordeel hebben gestrekt dat hij van kindsbeen af in hetzelfde milieu had verkeerd. In de hiervoor genoemde industrieel en amateur-historicus J.H. van Linden van den Heuvel vindt hij, bijna dertig jaar lang, een trouwe lokaal-historische bondgenoot. Op een brief van Martinus naar huis, waarin hij verslag doet van zijn ervaringen in Vlaardingen, antwoordt zijn vader op 23 juli 1919: *'Ik vind het prachtig dat ge in enkele families komt en dat B&W je ter wille zijn om je werk naar je wensch te kunnen inrichten.'* Dat laatste zal op zich waar zijn geweest, maar de nieuwe archivaris constateert een groot probleem met betrekking tot de manier waarop de archieven zijn opgeborgen. Alleen het Oud archief van de Gemeente en het Oud Rechterlijk archief zijn brandvrij opgeslagen in een kluis op de kamer van gemeentesecretaris mr. G.F. Evelein. In diezelfde kamer staat in gewone kasten het gemeentearchief van 1813 tot 1880, terwijl in zijn eigen werkkamer het gedeelte van na 1880 en het archief van de Ambachtsheer zijn ondergebracht. Verder bevinden zich in stellingen op de zolder van het stadhuis (dat we nu kennen als het Oude Stadhuis) de 17e- en 18e-eeuwse verpondingsboeken en de archieven van de Schutterij en van het Burgerlijk Armbestuur.
Naast de erbarmelijke bewaarcondities is het ver uit elkaar liggen van de archiefruimten problematisch. Als de archivaris bij de kluis wil, moet hij steeds de gemeentesecretaris storen en tijdens raadsvergaderingen en huwelijksvoltrekkingen kan hij de zolder niet eens bereiken omdat hij door de Raadszaal naar de trap moet. De Zuid-Hollandse rijksarchivaris die ieder jaar op inspectiebezoek komt, vraagt Sigal dan ook om B&W te verzoeken voor een archiefbewaarplaats te zorgen die aan de eisen voldoet, want anders zullen belangrijke Vlaardingse archieven, zoals onder andere de notariële archieven, niet van Den Haag naar Vlaardingen mogen worden overgebracht.
Op 12 december stuurt de gemeentearchivaris een brandbrief aan het College van B&W onder verwijzing naar de nieuwe, op 16 september 1919 in werking getreden 'Archiefwet 1918'.

Gemeentearchivaris M.C. Sigal jr., circa 1920. (Collectie Stadsarchief)

De Zuid-Hollandse sjees die M.C. Sigal in 1919 voor Vlaardingen verwierf en in datzelfde jaar werd ingezet bij het Vaderlandsch Historisch Feest in Arnhem. Dit is overigens niet de oorspronkelijke Vlaardingse haringsjees die pas in 1931 kon worden aangeschaft, 1919. (Collectie Stadsarchief)

Hierin schetst hij met geprangd gemoed de hiervoor genoemde situatie en vraagt zich af: *'Wat moet er van dit alles terecht komen indien er eens ten gemeentehuize brand zou ontstaan. U zult het met mij eens zijn dat een dergelijke berging niet langer bestendigd kan blijven. [...] Ik kan niet in technische bizonderheden treden, maar het aanbouwen van een flink, brandvrij locaal achter de tegenwoordige werkkamer – van beton, zoo eenvoudig mogelijk, met ijzeren rekken langs de wanden en losstaande rekken naar behoefte – lijkt m.i. de meest geschikte en practische oplossing in deze. Een beroep doende op Uwe medewerking, hoop ik, dat U het belang van een en ander zult inzien en maatregelen genomen zullen worden teneinde een behoorlijke berging te verkrijgen, etcetera...'*
Volgens zijn jaarverslag over 1919 is hem verzekerd dat een en ander *'de aandacht van het College heeft'*, maar in de jaren daarna zal blijken dat het bij die frase blijft.
Dat Sigal niet van plan is zich te beperken tot het beheren van de archieven en de verzamelingen, blijkt uit zijn inspanningen om Vlaardingen op alle mogelijke manieren historisch op de kaart te zetten.
Via zijn contacten in zijn vorige woonplaats Arnhem weet hij gedaan te krijgen dat ook Vlaardingen *acte de présence* geeft op het van 3 tot 5 september 1919 groots georganiseerde Vaderlandsch Historisch Feest op het terrein van het in 1912 opgerichte Openluchtmuseum op de Waterberg in Arnhem. Temidden van vele delegaties uit het hele land rijdt daar dan een oude Zuid-Hollandse sjees met de Vlaardinger P. Borsboom in oorspronkelijke kuiperskledij op de bok, die de eerste haring aanbiedt aan het organiserende comité. Bovendien heeft Sigal ook een aandeel in de gelijktijdige historische tentoonstelling in de Arnhemse concertzaal Musis Sacrum. De Nieuwe Vlaardingsche Courant schrijft lovend over de Vlaardingse inbreng van sjees, haringkroon, visserijattributen en prenten uit het Gemeentearchief. En vader schrijft: *'Het doet mij genoegen dat ge geslaagd zijt om Vld. op de Arnhemsche feesten mee te doen uitkomen. Dus ge hebt een Zuid-Hollandse sjees gekregen? Het verheugt mij dat je salaris vermoedelijk zal verbeterd worden tot fl. 1.700,-. Het is voor jou een aardig buitenkansje want met een beetje geluk met je eigen kapitaaltje komt ge dan zachtjes aan tot fl. 3.000,- waarvan ge op bescheiden wijze toch behoorlijk leven kunt.'*

Huisvestingsperikelen: *'Hoe menig predikant of dokter heeft het nog zóó niet?'* (1919)

Behalve dat Sigal zich nadrukkelijk bezig heeft te houden met de huisvestingsproblematiek van de archieven, vraagt ook zijn eigen huisvesting aan het eind van het jaar 1919 de nodige aandacht. Na een half jaar inwoning aan het Emmaplein 10 moet hij alweer op zoek naar een andere kamer, omdat zijn hospita in februari 1920 naar Dordrecht verhuist. Als steeds leeft vader van harte mee: *'Een echt vervelende boel voor je dat ge een andere woning moet gaan zoeken, nadat ge pas ingericht zijt en mij dunkt dat als ge niet door particuliere recommendatie slaagt een advertentie je weinig goede kans van slagen biedt. Als het niet anders kan, zult ge wel vergunning moeten*

vragen om te Schiedam te mogen wonen, alhoewel dit minder aangenaam is. Ik kan je slechts raden om het serieus op te nemen opdat ge niet op straat komt te staan en is het een questie dat ge een paar honderd gulden meer besteden moet, dan zal ik je wel wat toeleggen, want 1.300 in den tegenwoordigen tijd is niet veel!' En een week later, op 29 november 1919: *'Een goede woning is een deel van je leven. Hebt ge je advertentie wel een beetje smakelijk ingekleed? Een heer die zijn bezigheden buitenshuis heeft is in den regel nogal gewild. Zooals het nu staat hebt ge tegenover je tegenwoordige hospita ook niet te verbergen dat ge zoekende zijt. Gaat in dat andere pension niemand weg? Ik hoop dat ge ons spoedig schrijven kunt goed geslaagd te zijn, want ik deel geheel je moeielijke vooruitzichten, vooral als eventueel wonen in Schiedam ook niet wel mogelijk is.'* Vlak voor kerst slaagt hij en per 12 januari 1920 kan hij gaan inwonen bij het gezin van de remonstrantse kantoorbediende Gerrit van Leersum en zijn vrouw Hendrika Johanna Immink aan de Schiedamseweg 119. Hier zal archivaris Sigal tot 17 maart 1930 blijven wonen. Het is aannemelijk dat hij door zijn vaardig opgebouwde netwerk aan deze woonruimte is gekomen. Veel van Sigals contacten in Vlaardingen die dezelfde sociale status als hij hadden, zijn net als zijn nieuwe huisbaas remonstrant, wat vast niet toevallig is.

Ansichtkaart van de Schiedamseweg in Vlaardingen, met rechts het pand op nr. 119 waar M.C. Sigal van 1920 tot 1930 inwoonde bij de familie G. van Leersum, circa 1925. (Familiearchief Sigal; CBG)

Een laatste aanwijzing dat hij zich als 'vreemdeling' zeer snel een plaats weet te verwerven in het Vlaardingse, is het feit dat hij op 28 november 1919 secretaris wordt van de afdeling Vlaardingen van de Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst en twee weken later lid en secretaris van de Commissie der Muziekschool van deze organisatie. Beide functies zal hij tot 15 september 1928 bekleden. De familie in Velp is alras op de hoogte van een en ander, want in een brief van 19 december lezen we: *'Met belangstelling het programma van Toonkunst gelezen. Zoo'n secretariaat is voor jou een aardige tijdsvulling en het bevordert je relaties, waar jij altijd nogal prijs op stelt!'* Zo kunnen de eerste enerverende acht maanden van Sigals Vlaardingse avontuur het best worden afgesloten met de op Oudjaarsdag door zijn vader toegestuurde Nieuwjaarswensen: *'Waar ge in het afgeloopen jaar de betrekking gekregen hebt, waarnaar ge steeds gewenscht hebt, en eerder dan zelfs menschelijkerwijze verwacht kon worden, hoop ik dat je voort zult gaan je in die richting zelf te ontwikkelen, opdat ge ook nog eens een plaats krijgen zult, die meer aanbiedt, doch als ge het nu wat beter met je woning treft (de prentbriefkaart die ge de kinderen zondt, wijst op een aardige omgeving), dan kunt ge toch tevreden zijn. Hoe menig predikant of dokter heeft het nog zóó niet.'*

De invoering van de 'Archiefwet 1918' en Sigals eerste acquisities (1920)

Het jaar 1920 is belangrijk voor het Nederlandse archiefwezen in het algemeen en voor de gemeenten en haar archivarissen in het bijzonder. Zoals in veel plaatsen worden ook in Vlaardingen maatregelen getroffen naar aanleiding van het in 1919 in werking treden van deze wet. Sigal dient de gemeenteraad met een nieuwe archiefverordening en een nieuwe instructie voor de gemeentearchivaris en Burgemeester en Wethouders melden - op aangeven van Sigal - aan de gemeenteraad wat de gevolgen zijn van de nieuwe Archiefwet. Op 15 april wordt een en ander goedgekeurd. Belangrijk is dat er vanaf dat moment een scheiding wordt aangebracht tussen de gemeentesecretaris die voortaan alleen nog het toezicht heeft over de niet naar de archiefbewaarplaats overgebrachte archieven, en de gemeentearchivaris die aansprakelijk wordt voor al het overige. Door deze grote wijziging is de gemeentearchivaris niet langer ondergeschikt aan de gemeentesecretaris, maar staat hij naast hem, terwijl hij alleen verantwoording schuldig is aan het College van B&W, zoals dat tot op de dag van vandaag nog het geval is. Dit heeft ook onmiddellijk gevolgen voor het salaris van Sigal. Blijkbaar is zijn beginjaarsalaris van fl. 1.300,- via de in augustus 1919 genoemde fl. 1.700,- inmiddels al verhoogd tot de klasse fl. 1.950-2.450,-, maar door

deze opwaardering van zijn functie komt hij - nog maar één jaar in functie - nu in de categorie fl. 2.500-3.500,-. En dan te bedenken dat Hoogendijk het in 1914 nog met fl. 650,- in deeltijd moest doen. Vader Sigal denkt blijkbaar dat deze enorme salarisverhoging een beloning is voor het goede presteren van zijn zoon, want hij schrijft hierover: *'Met genoegen las ik in je schrijven dat de menschen te Vlaardingen je werk wel waardeeren, want uit de voorstellen tot salarisverbetering en inwilliging van de door je begeerde veranderingen spreekt toch wel appreciatie!'*

Hoe het ook zij, met de wind van de nieuwe Archiefwet in zijn rug lijkt Martinus Sigal een mooie toekomst tegemoet te gaan. Per 1 februari 1920 wordt voorzien in de vacature van mejuffrouw Noordhoek door de aanstelling van mejuffrouw Aafje Maarleveld (1894-1949) tot schrijfster, die in eerste instantie wordt belast met het indiceren van de begraafboeken, het tijdschriftenbeheer en administratieve karweitjes, maar later ook conserverings- en inbindwerkzaamheden erbij krijgt. Zij zal Sigal twintig jaar lang terzijde staan, maar kan vanaf medio 1940 wegens ernstige ziekte niet meer werken en krijgt op de laatste dag van 1941 eervol ontslag.

Sigal zelf stort zich op het schonen van de archieven, want in 1920 vraagt hij maar liefst twaalf keer machtiging aan tot het vernietigen van archiefstukken. Het nijpende ruimtegebrek zal hem daartoe gestimuleerd hebben. Een 'overval' van Gedeputeerde Staten die met de nieuwe Archiefwet in de hand alle gemeenten bestoken met een formulier tot overbrenging van hun archieven naar Den Haag, voor het geval ze er zelf niet goed voor kunnen zorgen, wordt door de gemeentearchivaris gepareerd. Er is in mei 1920 sprake van 140 strekkende meter overgebrachte archieven die in het stadhuis worden bewaard. Ondanks toezeggingen dat de ruimteproblemen zullen worden opgelost door interne verhuizingen, komt het daar nog niet van. Sigal roeit maar met de riemen die hij heeft en concentreert zich daarnaast op andere zaken, waarbij hij meer resultaat ziet van zijn inspanningen.

Zo bestookt hij met grote vasthoudendheid vele Vlaardingse (oud)functionarissen, predikanten, ondernemers en raadsleden of hun nabestaanden met brieven om een portretfoto (met biografische gegevens) af te staan voor de Topografisch-Historische Atlas. Velen, gevleid of niet, geven hieraan gehoor en tot op de dag van vandaag worden van deze inzet de vruchten geplukt.

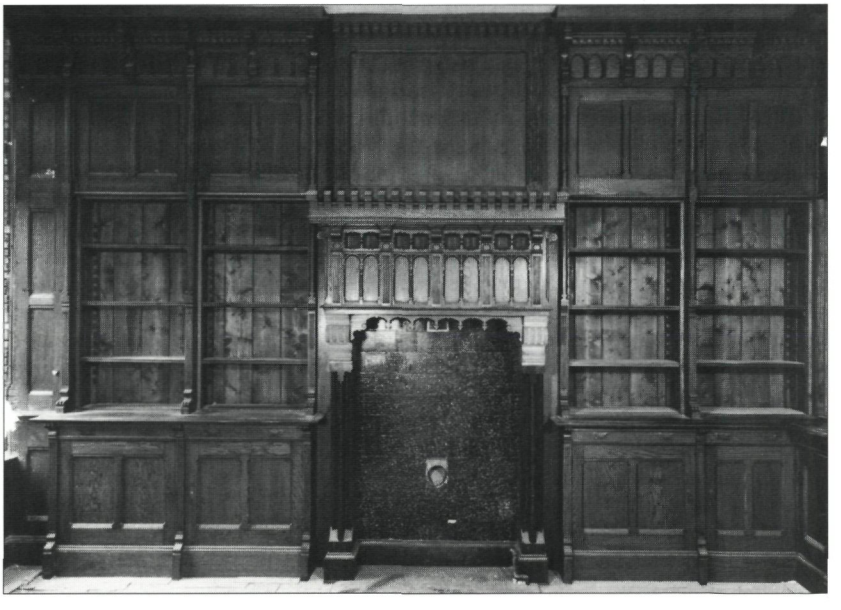
Ook een oproep in de plaatselijke kranten en bladen om toezending van drukwerken die betrekking hebben op Vlaardingen is succesvol. De bibliotheek wordt hierdoor verrijkt met allerlei geschriften, waarbij de bijdrage van drukkerij Dorsman & Odé het meest in het oog springt. De verzameling Nieuwe Vlaardingsche Couranten, die over de periode 1901 tot 1920 door het Archief wordt bewaard, wordt in één keer nagenoeg gecompleteerd door de schenking van de serie over 1869 tot 1901 en wat zijn we nu nog steeds blij met deze rijke historische bron. Zoals in vele plaatsen gebruikelijk is, speelt de archivaris - ook nu nog - een belangrijke rol bij de straatnaamgeving. Sigal presenteert B&W een *'lijst van te geven straatnamen'*, waarop namen van burgemeesters, schrijvers, schilders en zaken rond de visserij voorkomen. Vele daarvan komen nu op de Vlaardingse plattegrond voor, zodat Sigals invloed zich ook daarin tot ver na zijn dood uitstrekt.

De archiefbewaarplaats(en) en de positie van de gemeentearchivaris (1920-1940)

Hiervoor hebben we al gezien hoe Sigal bij zijn komst naar Vlaardingen in 1919 naar aanleiding van de nieuwe 'Archiefwet 1918' vecht voor betere archiefvoorzieningen, terwijl zijn eigen positie door die wet, zowel inhoudelijk als financieel, verbetert. Hoe is het hem daarna hiermee vergaan?

Het Gemeentelijke Archief is tot aan de verhuizing naar het Raadhuisplein (later: Plein Emaus) in 1947/1948 gevestigd geweest in enkele werkruimten in het Oude Stadhuis aan de kant van de Waalstraat. In 1896 had men het meteen achter het Oude Stadhuis gelegen pand, door het doortrekken van de centrale gang, toegevoegd aan dat stadhuis. Twee jaar later werd deze ruimte prachtig geornamenteerd en rondom betimmerd met eikenhouten archiefkasten, want van meet af aan was deze ruimte bedoeld om als archiefruimte te dienen, waartoe ze in

De in 1898 fraai betimmerde archiefkamer in het Vlaardingse Stadhuis, waarin Sigal van 1919 tot 1922 zijn kantoor had. (Collectie Stadsarchief)

1900 ook in gebruik werd genomen. In deze kamer neemt Sigal op 8 april 1919 zijn intrek, terwijl 'zijn' archieven verspreid over allerlei plaatsen in het gebouw staan, van de zolder tot het souterrain. De archivaris heeft doorlopend te kampen met ruimtegebrek en aast op plekken die vrijkomen. Zo wordt hem aan het eind van 1920 in het vooruitzicht gesteld dat hij het lokaal van de Armenraad en de Huurcommissie in het souterrain erbij kan krijgen. Deze instellingen verhuizen inderdaad in 1921 naar het voormalige distributiekantoor aan de Markt 13, maar dan legt de gemeenteontvanger beslag op de vrijgekomen kamer, zodat Sigal nog een jaar moet wachten. In de tussentijd laat hij in arren moede de zolder boven de weeskamer (gelegen tussen de huidige Oude Hal en de archiefkamer) verhogen, om daar een deel van de bibliotheek te bergen.

In 1922 krijgt de gemeenteontvanger zijn nieuwe kantoor in het pand Lijnstraat 2, zodat Sigal het souterrain in gebruik kan gaan nemen. Op dat moment ziet de burgemeester zijn kans schoon om de zo fraai betimmerde archiefkamer tot de zijne te maken, zodat ook Sigal zelf naar beneden 'verbannen' wordt. De 'archiefkamer' zal tot de restauratie en verbouwing van 1949 in gebruik blijven als burgemeesterskamer, waarna het decennia als leeskamer voor de raadsleden fungeert.

Het voordeel is wel dat het grootste gedeelte van de archieven nu in het souterrain bij elkaar is komen te staan, terwijl Sigal er vlakbij zit. De voormalige kluis van de ontvanger wordt verbouwd, zodat er meer brandvrije archiefruimte beschikbaar komt en de algemene rijksarchivaris akkoord kan gaan met de overbrenging naar Vlaardingen van de zo belangrijke notariële archieven. Deze archieven worden begin 1924 per schip van Den Haag naar Vlaardingen vervoerd. Die brandvrije kluis was overigens in 1895 gebouwd voor het bestuur van de Spaarbank dat in die tijd vergaderde in de 'Weeskamer'.

De steeds terugkerende ruimteproblemen komen in elk 'Verslag omtrent den toestand van het Archief' voor en Sigal schrijft menige brandbrief naar het College van B&W, met steeds uitgewerkte creatieve voorstellen om belendende ruimten aan zijn 'imperiumpje' toe te voegen.

Maar het komt er eigenlijk op neer dat Sigal zelden wat gedaan krijgt, zoals bijvoorbeeld ook in juli 1927 weer blijkt uit de weigering van B&W om F. Binnendijk als volontair aan te mogen stellen, wat de archivaris had gevraagd omdat medewerker Aafje Maarleveld al zolang ziek was.

Daarbij heeft Sigal grote zorgen over de brandveiligheid. Als in de nacht van 3 op 4 april 1928 brand woedt op de bovenverdieping van het fabriekje van C. Pietersen aan de overkant van de Waalstraat, slaat de schrik hem om het hart. Nog dezelfde morgen vraagt hij het College per brief dringend om de ramen van de archiefbewaarplaats te beschermen met ijzeren luiken. Verwijtend klinkt het in zijn brief dat hij iets dergelijks al eerder had voorgesteld, *'doch u meende toen, dat deze maatregel niet noodig was'*. Sigal strijdt in deze periode op alle fronten tegen misstanden en onbegrip.

Zo klaagt hij in juni 1928 in drie dicht betypte vellen zijn nood over van alles en nog wat, maar vooral ook over zijn werkkamer die veel te klein is en waarin zelfs in de zomer het licht aan moet, omdat alleen maar via één raampje zonlicht kan binnenkomen. Bezoekers vragen hem *'Moet U altijd in dit sombere hok zitten?'* of *'Is deze cel uw werkkamer?'* Gemeentesecretaris Van Beek zet in een uitgebreide nota uiteen dat er naar zijn oordeel helaas geen mogelijkheden zijn om de situatie te verbeteren, maar ook hij verzucht: *'Het zou mij aangenaam zijn, wanneer eindelijk eens de periode van "lapmiddelen" werd afgesloten en werd begonnen met plannen voor bijbouw van het stadhuis.'* Met gemeentesecretaris Van Beek raakt Sigal bevriend, wat onder andere blijkt uit het feit dat hij hem in 1929 zal benoemen tot zijn executeur-testamentair.

Mr. Eduard Karel van Beek (1892-1958), gemeentesecretaris van Vlaardingen van 1919 tot 1945, die bevriend was met M.C. Sigal en wiens beoogd executeur-testamentair hij geruime tijd is geweest, circa 1940. (Collectie Stadsarchief)

Op 10 september 1928 beklaagt hij zich over het feit dat er veel werken worden aangeschaft voor de administratieve bibliotheek, wat zwaar drukt op de post 'aankoop voor boekwerken', waardoor hij geen budget meer heeft om belangrijke werken voor de historische bibliotheek te kopen.

Een maand later stuurt Sigal de burgemeester wat verongelijkt een brief naar aanleiding van een opmerking van een raadslid

over de positie van de archivaris. *'Ik acht het wel gewenscht dat thans voor eens en vooral gewezen wordt hoe de positie van gemeente-archivaris is, daar mij reeds meermalen bleek dat men die niet goed beziet.'* Zwaaiend met de toelichting op de 'Archiefwet 1918' toont hij aan dat hij een eigenstandige positie, naast - en niet onder - de gemeentesecretaris, heeft.
Op 11 december 1928 kan hij zijn gram kwijt bij de redactie van het Nederlandsch Archievenblad, waaraan hij schrijft: *'De waardeering voor archiefwerk schijnt nog lang niet overal door te dringen; wel heeft men graag alles in orde en wordt men graag à la minute ingelicht, maar het moet zoo weinig mogelijk kosten!'*
Op 12 februari 1929 brandt het stadhuis in Leiden tot de grond toe af, waarbij het archief van die gemeente van na 1813 volledig verloren gaat; de rest was gelukkig elders in een brandvrij gebouw geborgen. Naar aanleiding daarvan vraagt de Vlaardingse gemeentesecretaris aan Sigal om in kaart te brengen wat de gevolgen in Vlaardingen zouden zijn bij een dergelijke ramp. Dat is niet aan dovemansoren gezegd. De archivaris zet uitgebreid uiteen dat het in Vlaardingen nog veel slechter afgelopen zou zijn, omdat hier bijna álle archieven zonder bescherming in het brandgevaarlijke stadhuis liggen en hij zou geen Sigal heten als hij niet meteen een uitgewerkt plan tot verbetering zou meesturen. Er gebeurt weer niets mee, onder verwijzing naar het plan om *'in de naaste toekomst'* het stadhuis uit te breiden.
Bij een reorganisatie van de secretarie in 1933 krijgt Sigal weliswaar het aanpalende ruime vertrek met kluis van de Burgerlijke Stand erbij, maar al met al rijst uit de bloemlezing van brievencitaten het beeld op dat het niet bijster goed botert tussen de consciëntieuze, vasthoudende en zich wat miskend voelende Sigal en het pragmatische gemeentebestuur dat ook maar moet roeien met de riemen die het heeft en andere prioriteiten stelt. Met zijn brief aan de 'Chef van de 1e Afdeeling der Secretarie' die hij in niet mis te verstane woorden kapittelt over het op slordige en onjuiste wijze aanleveren van zijn archieven, zal hij bij zijn collega-ambtenaren weinig vrienden hebben gemaakt.
De situatie bereikt een dieptepunt wanneer Gedeputeerde Staten er bij de Gemeente Vlaardingen op aandringt te bezuinigen op haar gemeentearchivaris. Zij zijn *'van meening dat u in de door u verricht wordende werkzaamheden niet een volledige dagtaak vindt'*. Over miskenning gesproken! GS stellen voor dat het salaris van Sigal terug wordt gebracht van fl. 3.400,- naar ruim fl. 1.600,-, maar B&W vinden dat te gortig en melden hem op 19 april 1933 dat hij per 1 juli aanstaande nog maar drie dagen hoeft te werken tegen 60% van zijn huidige salaris, ergo fl. 2.040,-. Wel krijgt hij dan definitief toestemming om in Den Haag te blijven wonen (waar hij sinds 1930 woonruimte huurt) en om een bijbaan te zoeken. Sigal antwoordt met een brief waarin hij op berustende toon laat zien hoe weinig verstand GS hebben van archiefwerk en dat de waardering van het archivariaat nu wel heel snel aan het afbrokkelen is. *'Teneinde in het vak te blijven en verschillende onder handen zijnde werkzaamheden te kunnen afmaken'* wil hij onder de nieuwe voorwaarden aanblijven, mits het aangeboden salaris naar boven wordt afgerond tot fl. 2.100,- en er een gunstige wachtgeldregeling kan worden afgesproken. B&W vinden dat in orde, maar de gemeenteraad valt over die wachtgeldregeling, waarop Sigal eervol ontslag aanvraagt. Uiteindelijk zwicht hij toch *'node'* en voortaan werkt hij tegen het genoemde salaris officieel alleen nog op woensdag tot en met vrijdag. Hij is echter ook op maandag en dinsdag vaak aanwezig, onbetaald! Een wrange situatie die hij zich - naar het zich laat aanzien - slechts vanwege zijn welstand kan permitteren. De Gemeente Vlaardingen heeft vanaf dat moment voor een appel en een ei een *fulltime* archivaris, maar de verhoudingen zijn uiteraard verre van plezierig geworden. In zijn jaarverslag kan Sigal het niet laten zijn frustratie, zij het op een nette manier, te uiten: *'Dat met een dergelijke bezuiniging de archiefbelangen slecht gediend zijn, is zeer duidelijk en zou uit deze maatregel later wel eens de waarheid kunnen blijken van het spreekwoord, dat goedkoop duurkoop is.'*
Ten aanzien van het jaarverslaghoofdstukje 'bewaarplaatsen' heeft hij vanaf dan ook het hoofd in de moede schoot gelegd. Jaar na jaar verwijst hij hierbij met slechts één kort zinnetje veelzeggend naar het vorige jaarverslag. Eind 1938 lijken de plannen voor uitbreiding van het stadhuis dermate concreet te zijn, dat Sigal wordt gevraagd om aan te geven hoeveel ruimte hij nu in gebruik heeft en hoeveel hij straks nodig heeft. Twee dagen na dit verzoek levert hij zijn programma van eisen al in. Er is nu sprake van zes lokalen en drie kluizen die samen 156 m^2 beslaan en Sigal denkt 200 m^2 nodig te hebben, maar deze keer zal de oorlog roet in het eten gooien: er wordt wéér niet gebouwd.

'De Vereeniging Vlaardingsche Oudheidkamer en Visscherijmuseum' (1920-1956)

Al in 1905 had de toenmalige gemeentearchivaris Bouricius het plan opgevat om een oudheidkamer in Vlaardingen op te richten, hierbij ongetwijfeld geïnspireerd door de tijdgeest, waardoor in vele steden een dergelijk initiatief werd genomen. In zijn jaarverslag over 1906 schrijft Bouricius dat *'de voorwerpen die aan de Gemeente toebehooren en een kern van een toekomstige oudheidkamer vormen, zeer zijn vermeerderd door de opheffing der schutterij.'* Maar daarna blijft het weer een hele tijd stil, totdat de in Vlaardingen geboren, maar in Dordrecht woonachtige advocaat en verzamelaar mr. Simon van Gijn (1836-1922) op 16 maart 1911 zijn collectie van 75 Vlaardingse prenten en tekeningen aan de Gemeente Vlaardingen schenkt. Van Gijn spreekt daarbij ook de wens uit dat Vlaardingen spoedig een oudheidkamer zal hebben, waarin ook zijn formidabele schenking een plaats zal krijgen.
Sigals voorganger J. Hoogendijk Kz. neemt dan zelfs een kopje 'Museum' in zijn jaarverslag op en schrijft daarin *'Het doet mij genoegen, in dit verslag voor de eerste maal melding te kunnen maken van schenkingen, welke, indien ze navolging mogen vinden, den eersten stoot zullen hebben gegeven aan*

de stichting van een inrichting, welker grootschen naam ik zoo vrij was aan het hoofd van dit gedeelte van mijn verslag te plaatsen.' Niet lang daarna schenkt Van Gijn ook nog zeven voorwerpen, waaronder een model-vishoeker, een gouden gedenkpenning van de legendarische Jacob van der Windt en een *'damescostuum'* uit 1814, en in 1912 volgen ook nog enkele geschilderde portretten. Opnieuw blijft het bij plannen en het kopje 'Museum' komt in de jaarverslagen niet meer voor, totdat Sigal op het Vlaardingse toneel verschijnt. Als hij merkt *'dat er nog belangstelling bestaat voor een op te richten Oudheidkamer en Visscherij-Museum'* weet hij zeven maanden na zijn komst een oprichtingscommisie te vormen, waarvan de eerbiedwaardige leden hiervoor al zijn genoemd, en op 12 maart 1920 wordt 'De vereeniging Vlaardingsche Oudheidkamer en Visscherij-Museum' opgericht. Sigal wordt benoemd tot secretaris (en tien jaar later ook nog tot penningmeester). Na afloop van de oprichtingsvergadering bezichtigen de aanwezigen een kleine expositie van voorwerpen, prenten en tekeningen die Sigal voor de gelegenheid heeft uitgestald. Sigal sr. is er weer als de kippen bij om zijn wijsheden richting Vlaardingen te sturen: *'Ik had in het Handelsblad de oprichting van het Museum van Vlaardingsche Oudheden niet gelezen, doch na je aanwijzing heb ik het in de Rotterdamsche Courant opgezocht. Ge zijt geheel en al in de door je begeerde richting terecht gekomen, en ge moogt van geluk spreken hier toch maar geslaagd te zijn, ge hadt misschien nog lang kunnen loopen, eer ge een betrekking naar je zin gevonden hadt. De streek kan wel wat aangenamer zijn, doch de hoofdzaak is toch maar om werk naar zijn zin te hebben.'*

Dat het niet bij een oudheidkamer blijft, maar dat er *'en Visscherij-Museum'* aan wordt toegevoegd, verklaren J.P. van der Voort en A.A. Poldervaart in hun artikel 'Noordzeevisscherijfilm Polygoon, 1921-1923' uit het feit dat er rond 1920 heel wat initiatieven worden ontplooid in het maritieme veld. In Amsterdam en Rotterdam komt het in deze periode tot oprichting van scheepvaartmusea, maar men is van mening dat er dan ook ergens een (Nederlands) Visserijmuseum moet komen. Op bijna vanzelfsprekende wijze wordt daarbij aan Vlaardingen gedacht, dat op dat moment de belangrijkste haringstad van Nederland is. Zo valt het al vijftien jaar bestaande oudheidkamerplan hier mooi mee samen.

Het lijkt aannemelijk dat initiator en secretaris Sigal de hand heeft gehad in het formuleren van de doelstelling van de vereniging: *'...het aankweeken van belangstelling voor de geschiedenis van stad en land in het algemeen en van die van Vlaardingen en de visscherij in het bijzonder....'* Om dat doel te realiseren, denkt men aan het algemeen toegankelijk stellen van de collectie, het hulp bieden bij het behoud van monumenten en het uitgeven van geschiedkundige publicaties.

De vereniging krijgt de complete Topografisch-Historische Atlas en de verzameling 'oude voorwerpen' van de gemeente, waaronder de enorme schenking van Simon van Gijn, in bruikleen. De gemeenteraad stelt op 12 augustus 1920 de tweedelige suite van de gemeentelijke muziekschool (Lijnstraat 2) ter

Ansichtkaart met het pand Lijnstraat 2, waarin de Vlaardingsche Oudheidkamer en Visscherijmuseum van 1920 tot 1935 was ondergebracht, circa 1900. (Collectie Stadsarchief)

beschikking, als conciërge wordt G.P. de Bruin aangesteld en het tentoonstellen van al dat moois kan beginnen. Nog voor de officiële opening op 16 oktober stromen de nieuwe aanwinsten (giften en bruiklenen) van vele betrokken burgers binnen, waardoor de opstelling steeds moet worden aangepast. Het museumpje is alleen open op woensdag- en zaterdagmiddag van 14.00 tot 16.00 uur, maar in een paar weken tijd worden al 344 bezoekers geteld. Leden van de vereniging en groepjes scholieren hebben gratis toegang, de rest betaalt een dubbeltje per bezoek en de conciërge verdient vijftig cent per uur.

Martinus senior schrijft op 5 november aan Martinus junior: *'Met belangstelling las ik de Vl. Couranten, ten minste zoover het de Vlaardingsche Oudheidkamer en Museum betreft, en ik verheugde mij over de waardeerende woorden die over je werk gezegd werden. (Die couranten bewaar ik natuurlijk trouw). Het is natuurlijk een voldoening voor je, dat ge dit voor elkaar hebt gekregen en zelfs nu reeds zoodanigen omvang aanneemt dat er ruimte te kort komt.'*

Het duurt inderdaad niet lang of het onderkomen puilt uit, terwijl het gebouw ook minder geschikt blijkt. Er is geen verlichting, door lekkages kan de boel nauwelijks droog gestookt worden en er komt zoveel stof binnen dat het historische materiaal zwaar te lijden heeft. Sigal is bovendien ieder jaar wel veertien dagen bezig om in de winter alles in te pakken en op te bergen en het in het voorjaar weer tevoorschijn te halen. Met de winter van 1927 voor de deur heeft Sigal er genoeg van en hij vraagt B&W of de Oudheidkamer en Visscherijmuseum niet verhuisd kan worden naar twee lokalen in het Handelsgebouw aan de Parallelweg. Deze zijn vrijgekomen doordat de vorige gebruiker, het accountantskantoor Sparrius, de huur heeft opgezegd en bovendien was het in 1919, toen het Handelsgebouw net was geopend, al de bedoeling geweest om de museale collectie

daar onder te brengen. Dit kon in 1920 echter niet doorgaan omdat de Visscherijschool er werd gehuisvest.
Het college gaat in de zomer van 1928 akkoord, zodat de lokalen voor 400 gulden per jaar gehuurd kunnen worden van het Handelsgebouw. Maar dan blijkt dat de 'Vereeniging' dat helemaal niet kan betalen, dat de lokalen eigenlijk niet voldoende extra ruimte bieden en dat alles weer zal moet worden ontruimd als een kantoor ze wil gaan huren. De plannen lijden dus opnieuw schipbreuk. In 1930 schrijft Sigal dat het onderkomen aan de Lijnstraat nu echt veel te klein wordt, want de aanwinsten blijven maar komen *'zoodat het geheel meer op een magazijn gaat lijken dan op een museum'.* De aantallen contribuanten en bezoekers nemen verder af, want *'de ruimte is zoo opgevuld met het vele, dat in den loop der jaren verkregen werd, dat de passage voor een behoorlijk aantal bezoekers gevaarlijk wordt voor het uitgestalde, dat licht op een of andere wijze beschadigd zou worden. Zoo lang geen grootere ruimte voor het museum verkregen is, blijft een grootere belangstelling van het publiek dus een gevaarlijk experiment.'* Gelukkig geeft de gemeente een kleine jaarlijkse subsidie om de teruglopende inkomsten op te vangen, maar de situatie wordt nijpend. De zeer actieve conciërge van de oudheidkamer, D.J. van den Berg, weet veel aanwinsten te verwerven, maar ook Sigal zelf is doorlopend alert om op de juiste momenten toe te slaan om zaken te redden voor later. Zo schrijft hij in 1932 onmiddellijk een brief aan de regenten van het Weeshuis als hij hoort dat de weeshuiskleding voor jongens en meisjes is afgeschaft. Hij vraagt en krijgt een volledig stel, zodat enkele ermee aangeklede poppen kunnen worden opgesteld. Uiteindelijk moet 'het museum' in 1935 dan ook sluiten omdat er eigenlijk niemand meer binnen kan. Dan grijpt het gemeentebestuur in: alsnog worden drie lokalen in het Handelsgebouw ontruimd en opgeknapt en in november 1935 wordt alles voorzichtig overgebracht, waarna op 1 april 1936 onder grote belangstelling de heropening plaatsvindt. Doordat er centrale verwarming is, blijft de oudheidkamer voor het eerst het hele jaar geopend, maar het ruimteprobleem blijkt telkens terug te keren. Desondanks grijpt Sigal allerlei jubilea aan om er een tentoonstelling aan te wijden, zoals het 40-jarig regeringsjubileum van koningin Wilhelmina in 1938 en de 25-jarige herdenking van de mobilisatie voor de Eerste Wereldoorlog (1939).
In de Tweede Wereldoorlog moet de oudheidkamer sluiten, onder meer omdat er Duitse soldaten in het Handelsgebouw worden gelegerd. Alles moet elders worden opgeslagen en om veiligheidsredenen gebeurt dat op vier verschillende plaatsen: op de zolders van het Handelsgebouw en van het kantoor van de Gemeenteontvanger, in de archiefruimten in het stadhuis en op de zolder van het Raadhuis van Vlaardinger-Ambacht, dat zijn functie door de annexatie in 1941 zal verliezen. Eind 1942 stuurt Sigal een brief naar burgemeester Siezen met de overweging een 'heemkundige commissie' (een soort historische vereniging) op te richten, die ook als breekijzer kan dienen om gedaan te krijgen dat de opgeslagen museale collectie kan worden uitgestald in het voormalige Raadhuis van Vlaardinger-Ambacht, maar daar wordt lange tijd niets meer van vernomen.
Dankzij de correspondentie van Sigal zijn we wel geïnformeerd over de lotgevallen van de voor Vlaardingen zo belangrijke Rederijkersblazoenen. Het advies van het Rijk (om ze onder te brengen in het depot in de St. Pietersberg) negerend, staat burgemeester Siezen toe ze in april 1943 te bergen in de kluizen van de bank van Mees aan de Schiedamseweg en van notaris Dolk aan de Oosthavenkade.
Het 25-jarig bestaan op 12 maart 1945 van 'zijn kind, de Oudheidkamer', kan Sigal natuurlijk niet ongemerkt laten passeren. In zijn jaarverslag over de jaren 1941-1945 merkt hij daarover op *'dat in den loop der jaren belangstelling voor het verleden onzer stad kon aangekweekt worden en veel bijeengebracht met medewerking onzer stadgenoten, dat anders verdwenen zou zijn.'*
In 1950 wordt de gerestaureerde Visbank omgetoverd tot tentoonstellingsruimte en wie anders dan Sigal organiseert daar de eerste expositie, over het begin van de 80-jarige Opstand (toen nog 80-jarige Oorlog geheten), niet veel later gevolgd door een Oranje-tentoonstelling ter gelegenheid van de inwijding van het Oranje-carillon. Het lukt hem zelfs om hiervoor schilderijen en andere bruiklenen van onder meer het Koninklijk Huisarchief en het Rijksmuseum naar Vlaardingen te krijgen! In de zomer van 1951 verzorgt hij er, ter gelegenheid van de 4e Internationale Haringrit, een tentoonstelling van scheepsmodellen en schilderijen. Er is dan dus de wonderlijke situatie van een fraaie, maar nogal kleine expositieruimte in de Visbank met twee ver uit elkaar gelegen zolders als 'depots'.
Op 18 december 1952 breekt Sigal daarom in zijn zoveelste brief aan B&W een lans voor de bouw van een museum achter het voormalige Raadhuis van Vlaardinger-Ambacht, waarin het Archief sinds 1947 is gevestigd. Het College *'wenst zich hierover nog nader te beraden.'* Een jaar nadat de grote stimulator Sigal in 1953 met pensioen is gegaan, stuurt het gemeentebestuur een brief naar de vereniging 'De Vlaardingsche Oudheidkamer en Visscherijmuseum' (waarvan gemeentearchivaris C. Postma dan q.q. secretaris is) met de vraag of zij bereid zou zijn de gehele collectie in eigendom over te dragen aan de Gemeente Vlaardingen.
De gemeente overweegt dan namelijk *'een gebouw tot stand te brengen voor het onderbrengen van de bezittingen van uw vereniging en de daarvoor in aanmerking komende eigendommen der Gemeente.'* De vereniging gaat akkoord, legt het rijke bezit nauwkeurig vast in een inventaris en zal alles in eigendom overdragen. In april 1955 leest oud-archivaris Sigal, die nog steeds bestuurslid is van de vereniging, in de Nieuwe Vlaardingsche Courant dat B&W van Vlaardingen aan de gemeenteraad een krediet vragen voor een ontwerp voor de bouw van een museum achter het voormalige Raadhuis van Vlaardinger-Ambacht *'welke plaats'*, zo schrijft hij, *'ik reeds lang geleden als meest geschikte heb genoemd.'* Aan zijn opvolger Postma schrijft hij: *'Voor U gelukkig omdat hierdoor ruimte vrij komt in het Archiefgebouw ten behoeve der archiefverzamelingen,*

voor mij dat hiermede een lang gekoesterde wens in vervulling zal gaan en het museum eens goed op poten wordt gezet.'
Verder geeft hij hem allerlei adviezen waar hij rekening mee moet houden bij de inrichting van dat nog te bouwen museum. De raad gaat weliswaar akkoord met het gevraagde bedrag van fl. 2.500,- om een architect een plan te laten maken, maar het museum zal er nooit komen...
Anderhalf jaar later is Sigals vreugde omgeslagen in ingehouden woede, als hij - opnieuw via de krant - op de hoogte komt van het voornemen van de gemeente om een commissie te benoemen die de collectie van de Oudheidkamer moet schiften en er uit moet verwijderen wat voor Vlaardingen niet van belang is. En dat terwijl een en ander nog niet eens officieel is overgedragen. *'Enige bestuursleden hebben met mij niet voor niets gedurende vijfendertig jaren moeite gedaan de verzameling bijeen te krijgen, om thans deze aan een radicale "schoonmaak" prijs te geven'*, zo perst Sigal verontwaardigd uit zijn pen.
Op exact dezelfde dag dat Sigal deze brief schrijft, 1 november 1956, stuurt burgemeester Heusdens een uitnodiging naar Sigal om met zijn echtgenote naar Vlaardingen te komen. De gemeente heeft, vooruitlopend op de officiële liquidatie van de vereniging per 1 januari 1957, een gedeelte van het pas opgeleverde nieuwe stadhuis tijdelijk ingericht als expositieruimte en Sigal krijgt een voor-rondleiding. Bij die gelegenheid zal hij de burgemeester ongetwijfeld op het hart hebben gebonden nauwgezet met zijn geesteskind om te gaan.
Nadat ter gelegenheid van Vlaggetjesdag 1959 het visserijgedeelte van het in kasten en kisten opgeslagen museum in het stadhuis is geëxposeerd, maakt zich een nieuw elan van de stad meester. De Stichting Nationaal Visserijmuseum wordt opgericht en in juli 1962 wordt in het door de gemeente aangekochte Reedershuys, Westhavenkade 45, het nieuwe Visserijmuseum geopend. In augustus 1964 suggereert Sigal - sinds 1954 als ambteloos burger woonachtig te Zeist - om het Visserijmuseum uit te breiden met een 'Stedelijk Museum', maar dat zal naar we nu weten nog meer dan 40 jaar op zich laten wachten. In 1971 moet er wegens ruimtegebrek alweer worden verhuisd, nu naar 'Het Huis met den Lindenboom', Westhavenkade 53/54, waarin we nu nog het Visserijmuseum/Vlaardings Museum aantreffen.
De Oudheidkamercollectie blijft echter decennia op de ge-

noemde zolders liggen, officieel vallend onder het beheer van de achtereenvolgende gemeentarchivarissen. In juli 2003 geeft de Gemeente Vlaardingen de (restanten van de) Oudheidkamer in bruikleen aan de Stichting Vlaardings Museum, zodat alles weer bij elkaar is gebracht en de cirkel na bijna 100 jaar weer rond is.
Het is hiermee wel duidelijk geworden dat M.C. Sigal jr. als de *the founding father* van het huidige Visserijmuseum/Vlaardings Museum kan worden beschouwd.

'De Vereeniging Openbare Leeszaal en Bibliotheek' (1920-1960)

Sigals grote bemoeienis met de totstandkoming van een museum is vanuit zijn functie goed te verklaren. Het beheer van de 'oude voorwerpen' was hem als gemeentearchivaris immers toevertrouwd. Dat geldt in mindere mate voor de oprichting van de Vlaardingse Openbare Leeszaal en Bibliotheek. Weliswaar trof Sigal naast de archieven en de museale voorwerpen ook een archiefbibliotheek aan, maar deze is altijd - ook nu nog - vanuit haar aard bibliotheek van het Archief gebleven.
Sigal splitst deze onmiddellijk in een Vlaardings deel, een algemeen geschiedkundig deel en een administratief deel. In zijn in februari 1920 gepresenteerde jaarverslag van het Archief geeft hij aan dat hij *'t.z.t. aan het College voorstellen zal doen tot het van de hand doen van verouderde werken, waarbij die op het gebied der visscherij b.v. aan een openbare bibliotheek - wanneer deze hier gevestigd zal zijn - in bruikleen afgestaan kunnen worden.'* In 1924 blijkt dat hij daarvan afziet, omdat hij dan ook een afdeling Visserij in de Archiefbibliotheek creëert. Maar wel beijvert Sigal zich voor de totstandkoming van die Openbare Bibliotheek. Na veel perikelen met de vrijwel gelijktijdig opgerichte Christelijke Leeszaal en Bibliotheek die samen met haar Openbare evenknie om gemeentelijke subsidie strijdt en het evenmin krijgt, wordt op 9 juli 1920 'de Vereeniging Openbare Leeszaal en Bibliotheek te Vlaardingen' opgericht om *'...mede te werken aan de geestelijke ontwikkeling en ontspanning van de bevolking van Vld. e.o., zonder aanzien van maatschappelijke welstand en godsdienstige- of staatkundige overtuiging'.*
Het zal geen verrassing zijn dat Sigal op 6 september algemeen bestuurslid en in januari 1921 secretaris wordt, welke functie hij tot 1952 zal blijven vervullen. Ook van de Commissie tot fusie van de Openbare en de Christelijke Bibliotheek wordt hij secretaris en voor de totstandkoming van die fusie heeft hij decennia tevergeefs gevochten. De Openbare Vereniging die sinds 1920 niet anders had gewild dan één gezamenlijke bibliotheek, wordt eind 1960 opgeheven en eerst in februari 1967 is de totale fusie tot één Gemeentebibliotheek een feit geworden, iets wat Sigal enkele maanden voor zijn overlijden nog moet hebben meegekregen.

De leeszaal van de Openbare Leeszaal en Bibliotheek, die van 1921 tot 1934 gehuisvest was in het oude Verkooplokaal aan de Dayer, circa 1921. (Collectie Stadsarchief)

Monumentenzorg en Archeologie (1922-1952)

Ook al behoort het formeel niet tot zijn functie, Sigal rekent het wel tot zijn taak om op het gebied van monumentenzorg en later ook van archeologie, de trom te roeren. Het is inmiddels wel duidelijk wie in de kortst mogelijke tijd het historisch geweten van de stad is geworden. Wanneer hij begin 1922 hoort dat er werkzaamheden aan de vloer van de Grote Kerk zullen plaatsvinden, vraagt hij de kerkvoogdij om toegelaten te worden tot de kerk om de zerken die daarbij aan het licht komen, te beschrijven en na te tekenen, wat hem wordt toegestaan.
Om te zorgen dat er ook in Vlaardingen een Monumentenverordening komt, adviseert hij het College van B&W in 1923 hierover, naar aanleiding van een circulaire van de Provinciale Zuid-Hollandsche Archeologische Commissie *'...dat juist die gemeenten, waarin weinig over is, dat aan het verleden van de stad herinnert, behoefte hebben aan zulk een verordening om te voorkomen, dat hetgeen nog over is zou verdwijnen'* en hij stuurt de directeur van Gemeentewerken een lijst met potentiële monumenten toe, *'waar zoo weinig in deze gemeente over is, dat herinnert aan vroeger eeuwen, hoop ik, dat dit op deze wijze behouden mag blijven.'*
Op dezelfde alerte manier waarop Sigal Jan en alleman aanschrijft om voor Vlaardingen belangrijk historisch materiaal veilig te stellen, zo gaat hij ook te werk met gebouwen. In het voorjaar van 1925 schakelt hij de Vereeniging De Hollandsche Molen in omdat de houtzaagmolen 'de Vrijheid' aan de Galgkade op het punt staat te verdwijnen en inmiddels weet hij hoe de hazen lopen, want hij besluit gelaten met de vaststelling *'Van de gemeente is in dit opzicht niets te verwachten.'*
Bij diezelfde gemeente dringt hij er een paar jaar later wel op aan om het pand Westhavenkade 16 (nu nr. 45) aan te kopen van de erven A.K. Poortman, vanwege onder andere het beschilderde behang en de schouw. Sigal heeft er goed oog voor dat dit een - voor een stad als Vlaardingen - uniek pand is en verklaart dat als volgt: *'waar onze gemeente nooit een rijke gemeente is geweest; zoo kwam het ook, dat er zeer weinig rijke menschen woonden, wier middelen het toelieten mooie gebouwen te stichten of het inwendige daar van te verfraaien.'*
De gemeente zal het overigens pas 32 jaar later daadwerkelijk in bezit krijgen.
Het duurt niet lang of iedereen weet Sigal ook te vinden om raad op lokaal-historisch gebied. In 1928 levert hij de directeur van Gemeentewerken desgevraagd een lijstje met jaartallen en opschriften om op de stenen tafel in het Hof te laten beitelen, in 1934 stuurt hij een lijst van omgekomen schippers tijdens WO I naar de 'Commissie voor het Monument der omgekomen Visschers' en in 1949 - om niet meer te noemen - doet hij op verzoek van het College een voorstel voor een opschrift op de klokken van het te stichten carillon, waartoe overigens wederom hijzelf meteen na de oorlog het initiatief had genomen.
Ook aarzelt hij niet om zich in 1936 rechtstreeks tot de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen te wenden om te voorkomen dat door een ingrijpende verbouwing van de gevels van de panden Westhavenkade 36-38 een *'caricatuur'* wordt

gemaakt. Hij stelt zich hiermee gevaarlijk tegenover het Vlaardingse gemeentebestuur op, dat een dag ervoor aan de Minister heeft gemeld dat deze panden toch al zijn bedorven. Aardig detail in deze brief is dat Sigal, in weerwil van de Dordtse aspiraties, Vlaardingen de oudste stad van Holland noemt: *'In dit geval zou een verdere verminking nog meer te betreuren zijn daar te dezer stede - Uwe Excellentie weet ongetwijfeld dat Vlaardingen Holland's oudste stad wordt genoemd - zoo heel weinig over is, dat daaraan herinnert.'*
Na de oorlog komt er steeds meer aandacht voor archeologie en Sigal vraagt in 1947 aan de in dat jaar opgerichte Rijks-

Twee heren in pak verzamelen archeologica in een emmer op het bouwterrein van het huidige Van Heutszpark. Links: amateurhistoricus A Bijl Mz., rechts: gemeentearchivaris M.C. Sigal, 1950. (Oorspronkelijk: collectie J. Sluimer, daarna: collectie M.P. Zuydgeest, nu: collectie Vlaardings Museum)

dienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) of het mogelijk is onderzoek te doen naar de 'kastelen' Holy en Steenhuizen en naar het oude kerkje van Willibrord dat hij (ten onrechte) situeert bij de R.K. begraafplaats aan het Emaus. En als de Stichting Bodemkartering in 1949 bij de voorbereiding van huizenbouw in de Indische buurt honderden scherven en andere Romeinse bewoningssporen vindt, dan wendt men zich tot gemeentearchivaris Sigal, die onmiddellijk zijn vriend en 'medestrijder' A. Bijl Mz. waarschuwt. Hetzelfde doet hij op 16 augustus 1950, wanneer de directeur van Gemeentewerken hem belt dat er bij de grondwerken voor de bouw van het Van Heutszpark weer van alles aan het licht komt. Samen met Bijl gaat hij aan het speuren en op de aangegeven plek vinden zij *'tal van stukken, waaronder zeer fraaie'*. De foto die bij deze gelegenheid van de beide in kostuum geklede heren is gemaakt, geldt als de oudste archeologische foto van Vlaardingen.
In december 1952 schrijft archivaris en amateur-archeoloog Sigal aan het College over allerlei archeologische vondsten door particulieren die in verkeerde handen zijn gekomen. Hij noemt achtereenvolgens een 'antiek kruikje', door een zoon van timmerman Van Vliet gevonden bij de bouw van de brug over de Delftse Vaart, een Romeinse armband, gevonden door D. Chodszynski, een Romeinse munt, door M. in 't Hout aangetroffen achter het pand Kethelweg 66 en een oude pot die in een stookplaats aan het licht kwam in de Schoolstraat bij de aanbouw van het stadhuis. Sigal krijgt opdracht om de Vlaardingse burgers in een persbericht erop te wijzen dat zij archeologische vondsten niet mogen *'verkwanselen of verkopen'*, maar deze moeten *'bezorgen bij de gemeente-archivaris, Raadhuisplein 5, telefoon 2972'*.

Familiemisère, ziekte en verhuizing naar Den Haag (1921-1930)

Eind 1920 komen er slechte berichten vanuit het ouderlijk huis in Velp richting Vlaardingen. Vader Sigal wordt steeds zieker en is aan bank en bed gekluisterd vanwege hartfalen en galstenen. Martinus gaat af en toe met de trein naar Velp om senior op te zoeken en hoewel de schriftelijke correspondentie in frequentie afneemt, valt er toch nog met regelmaat een brief van vader op de deurmat aan de Schiedamseweg 119. In november stuurt de zieke een nieuwjaarsgift van fl. 60,- en in februari reageert hij op een brief van Martinus met de volgende zin: *'Aardig dat de secretaris je den avond na je verjaardag wat gezellig heeft gemaakt met zijn invitatie. Terecht schrijft ge dat zoo'n verjaardag een goede gelegenheid biedt om eens bij verschillende menschen wat te hooren'*, waaruit we kunnen opmaken dat hij in Vlaardingen aardig aan het inburgeren is. Dat hij de stad Utrecht (waar van 1735 tot 1925 leden van de familie Sigal woonden) ondertussen niet vergeten is, blijkt uit een berichtje in de N.R.C. van 21 februari 1921 over zijn benoeming tot lid van het Historisch Genootschap aldaar.
Van het begin af aan heeft vader Sigal laten merken dat hij Vlaardingen niet zo hoog heeft zitten en zelfs vanaf zijn laatste ziekbed refereert hij, zij het gekscherend, hieraan, wanneer hij op 5 mei 1921 bedankt voor het kistje sigaren dat Martinus hem voor zijn verjaardag stuurde, *'dat weliswaar een Vlaardingsch product is, doch die zeer naar mijn smaak zijn. Als dit een beeld is van wat Vlaardingen voor goeds biedt, dan is het er nog zoo slecht niet!'*
En als Martinus hem heeft gemeld dat hij sinds kort deel uitmaakt van de 'Commissie voor Abonnements Toneelvoorstellingen' schrijft hij in zijn laatste brief aan hem: *'Aardig voor je*

dat werkje dat je is opgedragen. Is er nog eenige belooning aan verbonden? Ik verbeeld mij dat als ge wat meer bekend wordt, meer zulke opdrachten kunt krijgen, wat je in alle opzichten ten goede komt'. Ondanks het feit dat zijn oudste zoon hem niet in zijn voetsporen heeft willen volgen, is te merken dat hij trots op hem is. Die Commissie voor Abonnements Toneelvoorstellingen produceert voor de winter van 1921-1922 een programma voor drie voorstellingen van de gezelschappen van Verkade, Van der Lugt-Melsert en Van Eijsden in de Zaal Harmonie, waarvoor men zich bij Sigal kan opgeven. Het is wel een succes - het batig saldo gaat naar een goed doel - maar de heren Tours, Bakker en Sigal hebben geen zin in het organiseren van nog een seizoen, waarop de commissie wordt opgeheven.

Inmiddels is vader Martinus Cornelis Sigal sr. op 29 juni 1921 in de leeftijd van 63 jaar gestorven. Zijn weduwe en twee jonge dochters (van negen en bijna zeven jaar) blijven verdrietig, maar goed verzorgd achter.
De nalatenschap, die voor een groot deel uit effecten bestaat, bedraagt fl. 155.000,- waarvan Martinus jr. in 1922 fl. 38.000,- krijgt.
In zijn rede bij de begrafenis van zijn vader belooft hij hem plechtig, er als toeziend voogd zorg voor te dragen *'dat Uw kleine meisjes, die het zonnetje waren van uw laatste jaren, in uw geest groot gebracht zullen worden'.* De weduwe Sigal neemt de pen over van haar man en schrijft met dezelfde regelmaat met haar slechts elf jaar jongere stiefzoon in Vlaardingen. Over de periode 1919-1936 zijn van haar 232 brieven bewaard gebleven, die overigens zelden het niveau van haar man halen en veelal verhalen over perikelen rond de lange tijd moeilijk te verkopen villa in Velp en de gezondheid en opvoeding van zijn halfzusjes. Zo lezen we bijvoorbeeld in een brief van 12 januari 1922 dat bij Cornelientje een aangeboren hartafwijking is geconstateerd, waardoor zij *'altijd kalm moet zijn en nooit mag dansen, zwemmen, of wat dan ook.'* Interessant zijn de schaarse passages waarin Vlaardingse lekkernijen aan bod komen. In november 1923 dankt moeder voor de heerlijke gestoomde haring die Martinus heeft gestuurd en een paar maanden later vraagt ze hem *'een goede portie ijzerkoekjes mee te nemen; die dikke s.v.p., want die dunne houden niet volgens Jet.'*

Tweeënhalf jaar na het overlijden van zijn vader, krijgt Martinus in december 1923 bericht van zijn stiefmoeder dat zijn enige broer Jacques ernstig ziek is. In 1922 naar Duitsland vertrokken om daar te gaan werken, is Jacques inmiddels via diverse sanatoria in Arosa in Zwitserland terechtgekomen, waar hij is opgenomen met tuberculose in een vergevorderd stadium. Onder de verzuchting: *'Wat heeft die jongen zich een misère op den hals gehaald met naar dat Moffenland te gaan en er ziek zijnde te blijven'* vraagt zij Martinus om hem op te gaan halen. Indachtig de belofte aan zijn vader dat hij óók naar Jacques zou blijven omzien, vertrekt hij onmiddellijk met de trein. Aan het eind van het jaar komen de beide broers in Velp aan, waar Jacques in het ziekenhuis wordt opgenomen. Daar sterft hij op 31 mei 1924, 34 jaar oud, een vreselijke dood. De bereddering van diens nalatenschap komt natuurlijk ook weer op de schouders van Martinus terecht en vanwege een conflict over de status van het verblijf van Jacques in het buitenland zitten daar veel haken en ogen aan. Hij zal tot 1931 maar liefst 150 brieven moeten schrijven om de fiscus tevreden te stellen. Deze erfenis bedraagt fl. 61.000,- waarvan Martinus in 1925 fl. 36.000,- ontvangt.

Tot de categorie 'familiemisère' behoort zeker ook de vrijgezelle tante Line (Madeleine Henriëtte Sigal, 1856-1940), de enige zus van zijn vader. Martinus heeft zijn vader vlak voor zijn overlijden beloofd ook naar háár om te zien en dat was wel nodig ook. Deze dame was namelijk verslaafd aan 'morphine' en bovendien koopziek, wat ze slechts kon bekostigen door haar deel van het familiekapitaal er in rap tempo doorheen te jagen. Haar broer Martinus sr. heeft heel wat met haar te stellen,

Een deel van de historische optocht die in Vlaardingen plaatsvond ter gelegenheid van het zilveren regeringsjubileum van koningin Wilhelmina. Ontwerp en realisatie: M.C. Sigal jr., 1923. (Collectie Stadsarchief)

maar na zijn dood begint zij een innige correspondentie met het volgende 'familiehoofd', Martinus jr.
Vader had hem ooit op het hart gedrukt: *'Leen nooit geld, zeker niet aan familieleden, omdat dat niets als onaangenaamheden geeft'*, maar in mei 1924 leent Martinus haar toch 100 gulden, die hij uiteraard niet terugkrijgt. Op 16 april 1925 wordt hij vanwege tantes *'zwakheid van vermogens'* door het Utrechtse Kantongerecht tot haar curator aangesteld, maar met verslaafde mensen is het slecht kersen eten en de stapels brieven getuigen daarvan. Tante Line liegt, bedriegt en fantaseert er op los en Martinus heeft tot aan haar dood in 1940, tussen zijn drukke werkzaamheden in Vlaardingen door, zijn handen er vol aan om haar schulden te saneren en erger te voorkomen.
Om een indruk te krijgen van die drukke werkzaamheden is een overzichtje behulpzaam. Naast zijn archivariaat en het al genoemde werk voor de Oudheidkamer, de Openbare Bibliotheek, 'Toonkunst' (1919-1928) en de Muziekschool (1919-1928), kon alleen al voor de periode tot 1930 het volgende worden nagegaan: lid van de Commissie voor Hooger Onderwijs buiten de Universiteiten te Vlaardingen (1921-1924); penningmeester van de afdeling Vlaardingen van de Utrechtsche Philatelisten Vereeniging (1921-?); lid van de Commissie Gedenkteken op het graf van ds. A. Schouten (1921); 1e secretaris van de Feestcommissie voor de viering van het zilveren regeeringsjubileum van H.M. de Koningin en voorzitter van de subcommissie voor de historische optocht, die Sigal zelf ontwerpt (1923); lid van het Comité voor het Nationaal Huldeblijk aan H.M. de Koningin (1923), waarvoor hij hoogstpersoonlijk collecteert in de schilders- en schrijversbuurt; correspondent voor Vlaardingen van de Vereeniging 'Oranje-Nassau Museum' te 's-Gravenhage (1924-1930) en lid van de commissie historische optocht tot viering van den 50e verjaardag van H.M. de Koningin (1930).

Als kind van zijn tijd is Sigal zeer terughoudend met het vermelden van eventuele contacten met vrouwen óf hij heeft dergelijke zaken later vernietigd. Als dat zo is, dan is er één briefje aan zijn aandacht ontsnapt. Dankzij een enkele (troostend bedoelde) regel in een brief van 3 maart 1927 - Martinus is dan 39 jaar - van zijn achterachternicht Mies Vogedin, weten we dat hij tot kort daarvoor verloofd was: *'Van moeder hoorde ik dat je verloving verbroken is....een disilluzie, maar beter dan echtscheiding later'*. Zelf in mei 1926 gescheiden van Ben van Eijsselsteijn, weet ze waar ze het over heeft...
Bij al het hiervoor genoemde, vindt hij ook nog tijd om op vakantie te gaan, zoals bijvoorbeeld in de zomer van 1922 naar Boedapest en Neurenberg en in de kerstvakantie van hetzelfde jaar met vrienden naar Brussel, terwijl zijn stiefmoeder hem in 1923 aanraadt eens in Japan te gaan kijken!
Wie daarbij bedenkt dat hij een zeer zwakke gezondheid heeft, die moet het na het voorgaande gedeelte welhaast gaan duizelen. Hij heeft regelmatig griep, bronchitis, keelpijn en last van heesheid. In een brief aan zijn tante Line in 1925 meent Sigal dat het met zijn werk te maken heeft: *'Met m'n keel wil het nog niet, het bleek toen de bronchitis voorbij was, dat er een infectie was, ontstaan door ingeademde stof e.d. uit die oude paperassen, waarin ik altijd zit te werken; ben nu onder behandeling van een dokter in Rotterdam; ik kan wel spreken, maar het niet lang volhouden, heb dan dadelijk pijn; een lastige geschiedenis.'*
Vanwege zijn beroerde gezondheid worden zijn vakantieverloven in 1923, 1926, 1929 en 1931 op medisch advies steeds met een maand verlengd. Zijn suikerziekte die zich rond 1927 moet hebben geopenbaard, speelt hem daarna dermate parten dat hij in januari 1930, met een ingesloten geneeskundige verklaring, toestemming aan zijn werkgever vraagt om zich buiten Vlaardingen te vestigen. In die verklaring staat dat *'patiënt noodig heeft meer zon in 't leven in een opgewekter omgeving dan hij de laatste jaren heeft gehad'*. Ook vindt de dokter dat hij een geschiktere werkkamer moet krijgen en dat er *'ernstige redenen zijn om hem in deze ter wille te zijn omdat anders zijn ziektetoestand hem voor langen tijd invalide zou maken'*.

De De Perponcherstraat in Den Haag, waar M.C. Sigal van 1930 tot 1936 woonde, circa 1930. (Familiearchief Sigal; CBG)

Hij is in korte tijd meer dan twaalf kilo afgevallen. Een betere werkruimte kunnen ze hem niet bieden, maar B&W geven wel toestemming om te gaan verhuizen. Zodoende staat op 25 januari 1930 in 'Het Vaderland': *'Gevraagd 2-3 ongem. of gestoff. kamers, eventueel Etage, met ontbijt, in nabijheid van of aan lijn 2,10 of 11. Geen beroepspension. Brieven aan MC Sigal Jr., Gemeentearchivaris, Schiedamscheweg 119, Vlaardingen.'* Op maandag 17 maart 1930 verhuist de gemeentearchivaris van Vlaardingen naar de De Perponcherstraat 121 in Den Haag.

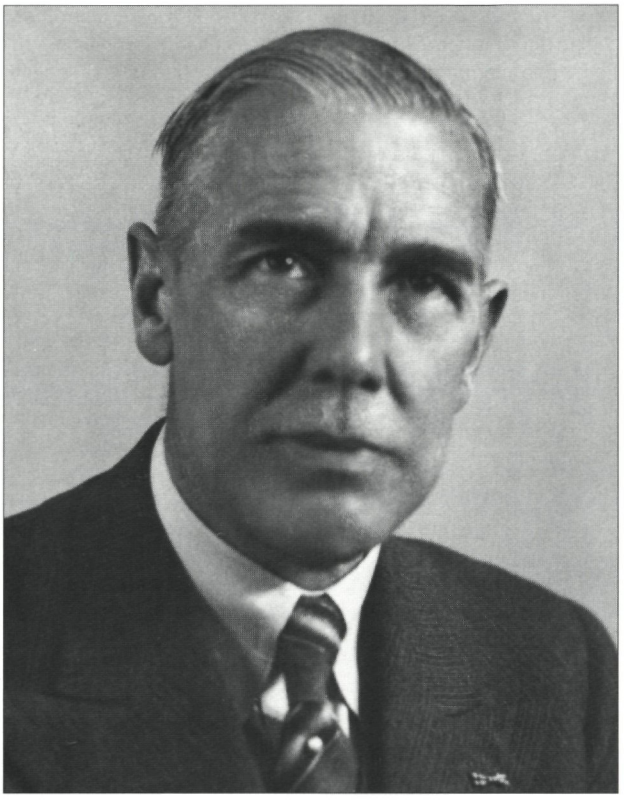
Forens, huwelijk met Susanna E. Bakels en breuk met de familie (Den Haag, 1930-1940)

De verhuizing naar Den Haag vindt weliswaar op doktersadvies plaats, maar het lijkt erop dat Sigal daar als 'heer van stand' beter op zijn plek is dan in Vlaardingen. Wel kost het heen en weer reizen met tram en trein hem jaarlijks fl. 200,-, maar dat neemt hij voor lief. Omdat hij nu niet langer tussen de middag thuis kan gaan eten, vraagt hij, ook in verband met de dienstregeling van de trein, toestemming om in het vervolg te werken van 9.30-17.00 uur, wat hem wordt vergund.

Er is in Den Haag ook een Waalse kerk, zodat hij zich vanuit Arnhem - waar hij al die tijd lid was gebleven - daarheen laat overschrijven. Het duurt maar heel even voordat hij er in zijn nieuwe woonplaats weer contacten en taken bij krijgt. Eerst wordt hij lid van de inmiddels fameuze Nieuwe of Littéraire Sociëteit 'De Witte' en op 19 juli 1930 wordt hij benoemd tot plaatsvervangend toeziend executeur en administrateur van de Stichting 'Nalatenschap De Drevon', een fonds waaruit sinds 1808 armen, weduwen en wezen worden onderhouden. En wanneer in 1931 in Den Haag de Stichting Nederlands Patriciaat wordt opgericht om de uitgave van genealogieën van aanzienlijke geslachten voort te zetten, dan is Sigal er weer bij. Samen met zijn Vlaardingse vriend J.H. van Linden van den Heuvell neemt hij zitting in de redactiecommissie. Uit zijn bibliografie (zie bijlage II) blijkt dat hij ook hier er niet voor spek en bonen bij zat, maar zeer productief was. Hoewel in Sigals archief hierover niets werd aangetroffen, was hij in 1931 ook nog medeoprichter van het Rotterdamse Historisch Genootschap 'de Maze', want dat wordt vermeld in de brochure die in 1953 bij zijn afscheid werd gedrukt.

Omdat de toestemming buiten Vlaardingen te gaan wonen steeds tijdelijk is, is Sigal genoodzaakt ieder half jaar om verlenging te vragen, die hij dankzij zijn huisarts ook steeds krijgt. Deze situatie duurt tot medio 1933, wanneer zijn functie onder protest terug wordt gebracht tot drie dagen per week en zijn salaris naar rato daalt. Als tegemoetkoming wordt hem dan toegestaan 'voorgoed' in Den Haag te blijven wonen omdat hij daar meer kans heeft om een betaalde nevenfunctie te verwerven.

Met zijn halfzus Jet schrijft Martinus regelmatig over wat hem bezighoudt en natuurlijk ook over het 'onrecht' hem in Vlaardingen aangedaan. Op 21 april 1933 steekt zij hem een hart onder de riem: *' 't Was geen vroolijk nieuws wat je nu schreef en ik kan me indenken dat je er erg mee in zit, maar je moet maar denken dat je niet de eenige bent en dat er bossen zijn die er ongunstiger voorstaan. Misschien vind je nu wel iets in Den Haag waar je met plezier werkt, al is het dan geen mooie baan.'*

Johannes Henricus van Linden van den Heuvell (1883-1948), directeur van de N.V. De Oude Lijnbaan en goede vriend van M.C. Sigal, 1943. (Collectie Stadsarchief)

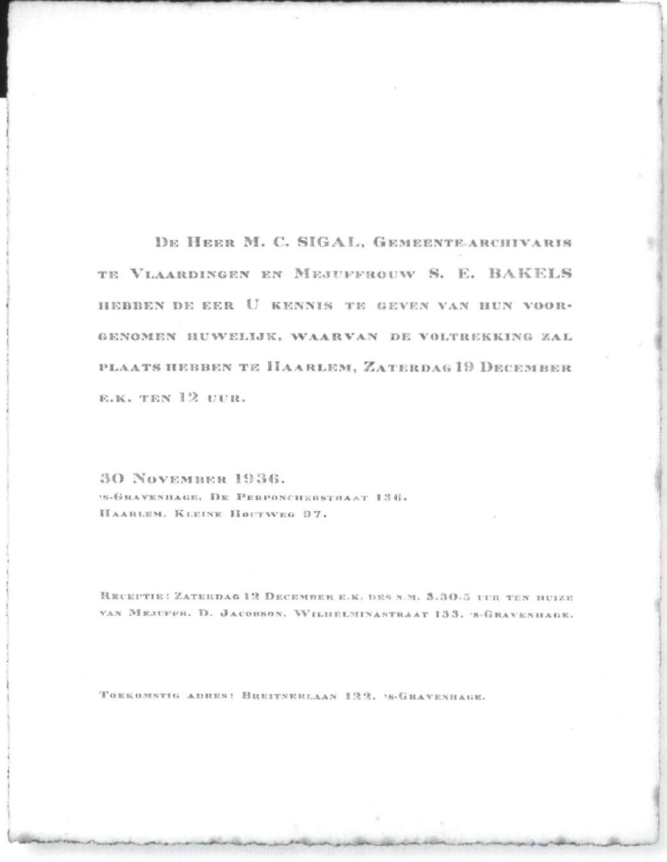
De affaire rond het bezuinigen op zijn baan laat hem niet onberoerd, want midden in de onderhandelingen met de gemeenteraad meldt hij zich een week ziek. Wel vindt hij in de loop van dat jaar nog energie en zin om zich in Vlaardingen in te zetten als secretaris van de Commissie voor de herdenking van de 400e geboortedag van Prins Willem van Oranje, die - getuige de vele foto's van het evenement - een ware volksoploop oplevert.

Op 1 september 1934 verhuist hij in Den Haag naar de overkant van de De Perponcherstraat, nr. 136, maar het ligt niet voor de hand dat dat te maken heeft met zijn teruglopende inkomsten. Een half jaar later wordt Sigal correspondent voor de Volkskundecommissie van de Koninklijke Akademie van Wetenschappen en van het vinden van de zo gewenste betaalde bijbaan is sprake op 21 mei 1935, wanneer zijn plaatsvervangende functie bij het De Drevon-fonds wordt omgezet in toeziend executeur en administrateur. Hij wordt daarmee automa-

tisch ook plaatsvervangend lid van de stedelijke Armenraad. Bij het in 1952 opgeven van zijn verdiensten uit nevenactiviteiten blijkt dat deze functie hem fl. 470,- per jaar oplevert, terwijl hij dan ook nog fl. 228,- per jaar toucheert als regent van het Van Westfonds, dat in 1902 in het leven was geroepen voor sociale hulp in Vlaardingen.

Rond 1936 moet zich ook de anekdote hebben afgespeeld die oud-ambtenaar Bot vertelde, waardoor we uit de eerste hand iets meer weten over Sigals persoon. Maarten Bot (1912) was sinds 1929 jongste klerk bij Gemeentewerken en later (1935-1937) klerk ter secretarie, in het bijzonder belast met de administratie van het Grondbedrijf. Hij vertelde in 2004: *'Ik moest nogal wat napluizen over de oorsprong en wordingsgeschiedenis van erfpachtspercelen en in 1936 bracht ik heel wat tijd door in het archief. [...] Aanvankelijk moest ik alles vragen. Zonder een woord te zeggen liep Sigal naar het desbetreffende rek of kast, pakte het verlangde en overhandigde het, nog steeds zonder een woord te zeggen. Ik kreeg heel sterk de indruk dat hij met zijn gedachten altijd bezig was met zijn werk en hoe dat te ordenen. Oh, hij wist altijd feilloos het gevraagde tevoorschijn te toveren, maar met zijn woorden was hij uiterst spaarzaam. En toch was hij beslist niet onvriendelijk, maar integendeel hulpvaardig en attent. Eén voorval is mij nadrukkelijk bijgebleven. Na enkele jaren wist ik aardig de weg in al die rekken en kasten. Ik meldde mij, dat ik er weer eens was en ging dan zelf opzoeken wat ik nodig had. En meestal zat ik dan een uur*

De Heer M. C. SIGAL, Gemeente-archivaris te Vlaardingen en Mejuffrouw S. E. BAKELS hebben de eer U kennis te geven van hun voorgenomen huwelijk, waarvan de voltrekking zal plaats hebben te Haarlem, Zaterdag 19 December e.k. ten 12 uur.

30 November 1936.

's-Gravenhage, De Perponcherstraat 136.
Haarlem, Kleine Houtweg 97.

Receptie: Zaterdag 12 December e.k. des n.m. 3.30-5 uur ten huize van Mejuffr. D. Jacobson, Wilhelminastraat 133, 's-Gravenhage.

Toekomstig adres: Breitnerlaan 123, 's-Gravenhage.

of langer te snuffelen. Die keer hoor ik Sigal achter me langs lopen en na twee of drie stappen keert hij terug en vraagt mij heel nadrukkelijk en verwonderd: 'Wie ben jij eigenlijk?' 'k Had wel even nodig om mijn verbazing te verwerken, maar ik kon hem rustig antwoorden dat ik bij de afdeling financiën werkte en voor het Grondbedrijf wat gegevens aan het zoeken was. En Sigal ging weer verder, zonder woorden en met zijn gedachten bij zijn bezigheden.'

Het jaar 1936 wordt voor Martinus Sigal een wel heel bijzonder jaar. Op 19 december trouwt hij, bijna 49 jaar oud, in Haarlem met de 26-jarige Susanna Elisabeth Bakels, dochter van de doopsgezinde predikant Herman Bakels en Cornelia Maria Crok. Hij moet deze relatie, die denkelijk pas in de loop van 1936 is ontstaan, volstrekt geheim hebben gehouden. Het huwelijk komt dan ook volkomen onverwacht voor zijn stiefmoeder en zijn twee halfzusjes Jet en Corneline met wie hij toch frequent per brief contact heeft. Het is evident dat zijn stiefmoeder en Corneline door het plotselinge huwelijk van Ties, zoals Sigal voor intimi heet, met hem gebrouilleerd zijn geraakt, terwijl Jet een moeilijke tussenpositie inneemt.
Uit een brief van Jet aan Ties van 2 september 1936 blijkt dat niemand nog van iets weet, want zij vraagt haar broer of hij alleen of met 'vriend Hooijer' naar Lugano op vakantie gaat. In de loop van september moet hij het grote nieuws bekend hebben gemaakt, maar dat pakt niet goed uit. Waarschijnlijk heeft hij de laatste brieven van zijn stiefmoeder vernietigd, want de laatste (waarin nog geen woord over het huwelijk) dateert van 18 juni 1936. De laatste brief van Corneline, van 9 oktober 1936, laat aan duidelijkheid niets te wensen over. Ze schrijft dat ze tijd nodig heeft gehad om de huwelijksaankondiging te verwerken, die haar blijkbaar rauw op haar dak is gevallen. *'Eerlijk gezegd kan ik me het geheel niet goed indenken; ik geloof, dat ik wanneer ik 26 ben (ook al stond ik zoo alleen als Suze) nog wel op een andere manier iets van het leven zou weten te maken, dan juist door een huwelijk met een zooveel ouder iemand. Maar dat is een persoonlijke kwestie. Alleen hoop ik, dat wanneer jullie het werkelijk van alle kanten bekeken hebt, het jullie zal lukken van de toekomst iets goeds te maken.'* Een felicitatie kan er niet vanaf en zeer waarschijnlijk heeft Sigal nooit meer enig contact gehad met haar en haar moeder.
De oudste halfzus, Jet, heeft het er moeilijk mee. Eerst stemt ze erin toe om bruidsmeisje te zijn maar op 3 november 1936 schrijft ze: *'Verder heb ik een minder prettige boodschap. Ik kom vragen of er misschien iemand anders is, die mijn bruidsmeisjes-schap over zou kunnen nemen. Ik vind het erg jammer, dat ik jullie moet teleurstellen, maar het kan niet. Ik denk, dat je wel vermoedt waar de reden ligt en als je het niet begrijpt hoop ik dat je me een uitleg wilt besparen. Misschien heb ik het wel wat te vlug aangenomen en mijn houding tot alle partijen niet genoeg bekeken. Hoe het zij, spijten doet het mij erg, speciaal voor jou, maar ik hoop, dat Suze nog wel een goede vriendin kan vinden. Daarom schrijf ik het maar zoo gauw mogelijk, om jullie plannen niet te veel in de war te sturen. Je wilt het misschien Suus wel zoo goed mogelijk vertellen, het leek me beter het aan jou te schrijven.*
Ik hoop, dat je de situatie begrijpt en mijn houding niet kwalijk wilt nemen. Ik beloof je in ieder geval bij de trouwerij te zullen zijn.' Heeft haar moeder haar onder druk gezet? Het is een buitengewoon wonderlijke situatie, waarover de archieven ons verder niet wijzer maken. Was er sprake van jaloezie of was het een geld- of erfeniskwestie? Het is moeilijk voor te stellen dat alleen de snelheid van het huwelijk of het grote leeftijdsverschil voor dit familiedrama heeft gezorgd. Hoe het ook zij, het moet voor onze in zijn werk al zo gekwelde archivaris vreselijk zijn geweest dat de tweede vrouw van zijn vader en hun jongste dochter hem na zoveel jaren van liefdevolle betrokkenheid de rug toekeren. Onder huwelijkse voorwaarden getrouwd, waardoor bij zijn overlijden ook zijn halfzussen fors zouden erven, benoemt hij een paar maanden later, op 30 maart 1937, zijn vrouw tot universeel erfgenaam. Pas bij testament van 18 mei 1961 wordt bepaald dat aan Jet (met wie het contact dan weer

Links: Verlovings- of trouwfoto en huwelijksannonce van Martinus Cornelis Sigal (1888-1967) en Susanna Elisabeth Bakels (1910-1991), 1936. (Familiearchief Sigal; CBG)

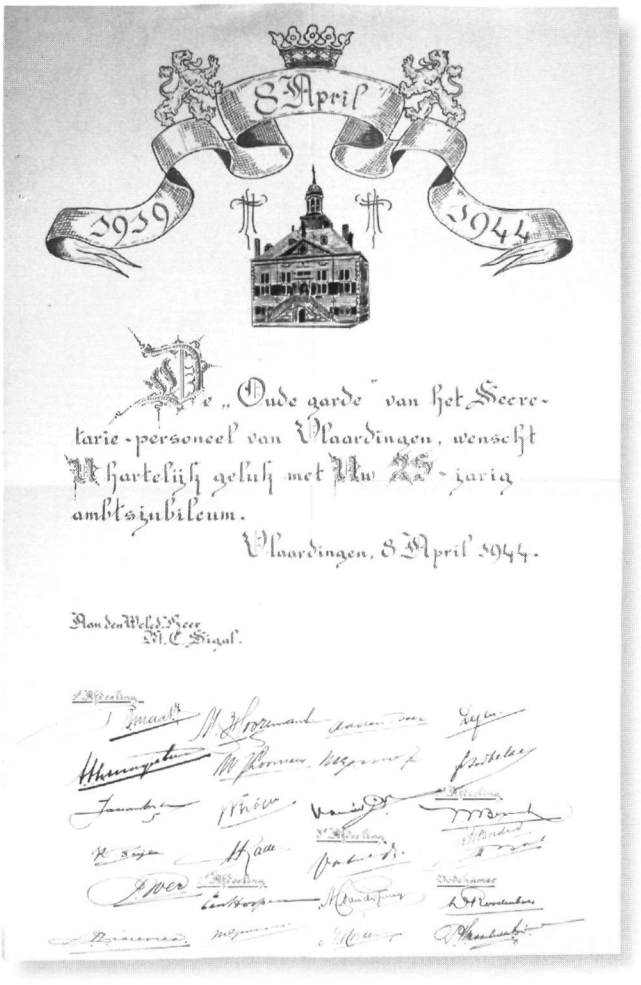
Rechts: Het huis aan de Roelofsstraat 36 in Den Haag, dat M.C. Sigal en zijn echtgenote van 1938 tot 1953 in eigendom hadden, maar waar ze slechts van 1938 tot hun evacuatie in 1943 woonden, circa 1940. (Familiearchief Sigal; CBG)

goed is), bij vooroverlijden van Suus, het vruchtgebruik van een deel van zijn nalatenschap zal toevallen.
Zal Sigal nog gedacht hebben aan zijn vaders wijze woorden dat het voornemen tot het aangaan van een huwelijk *'niet genoeg overdacht kan worden'*? Hij was er de man niet naar om overhaaste besluiten te nemen, maar zijn naaste familieleden zijn er wel zeer door overvallen. Hoe Ties zijn Suus heeft ontmoet, blijft in nevelen gehuld. Feit is dat zij van 1930 tot 1932 ook in Den Haag woont, maar later na inwoning bij het gezin van haar zus en zwager in achtereenvolgens Bolivia en Zwitserland, via Oosterbeek weer in haar geboorteplaats Haarlem belandt. Na het huwelijk neemt Sigal bijna twee maanden verlof, wat een flinke huwelijksreis suggereert. Het stel huurt daarna een woning aan de Breitnerlaan 122 en op 10 juni 1938 koopt Sigal voor fl.12.000,- zijn eerste huis: het pand Roelofsstraat 36 in Den Haag. Met halfzus Jet zal Martinus nog tot 1940 hartelijk schriftelijk contact hebben, maar daarna is er ook met haar een 'radiostilte' tot 1955. En zo is de balans aan het begin van de oorlog: geen ouders, geen broers en zussen, geen neven en nichten, geen kinderen, alleen maar zijn vrouw, zijn driedaagse werkweek en al zijn nevenfuncties en contacten.

Wederwaardigheden van archief en archivaris in de Tweede Wereldoorlog (Vlaardingen/Den Haag, Leiden, 1940-1945)
Met vooruitziende blik doet archivaris Sigal op 25 augustus 1939 voorstellen aan B&W met betrekking tot de beveiliging van archieven in tijd van oorlog. Het gemeentebestuur gaat hiermee akkoord, als het maar niets kost! Hoewel Sigal vijf dagen later aan zijn Dordtse collega schrijft: *'Voor me zelf heb ik het idée dat het niet tot een oorlog komt'*, heeft hij van tevoren delen van archieven gemerkt, die het meest voor bescherming of redding in aanmerking komen. Bovendien heeft hij zijn assistente, Aafje Maarleveld, instructies gegeven hoe te handelen in tijd van nood. Dat komt goed van pas als op 10 mei 1940 de oorlog toch ook in Nederland uitbreekt. Sigal kan vanwege het uitvallen van de treinverbinding niet naar Vlaardingen komen, maar trouwe assistente Maarleveld weet op de eerste oorlogsdag hulptroepen te regelen om alles volgens plan in veiligheid te brengen. Die hulptroepen worden gevormd door een gemengd gezelschap: twee werksters, een zoon van burgemeester Siezen met een vriend en wethouder W.M.W. Don klaren de klus voor de avond valt. De belangrijkste archieven, boeken en gravures worden in de drie kluizen opgeborgen, de rest wordt in het gangpad over de volle diepte tot de zoldering opgestapeld. *'Ten aanzien van hetgeen in de bewaarplaatsen achterbleef kon slechts worden gehoopt op een goed gesternte, dat het archief voor brand of erger zou beschermen'*, zo schrijft Sigal er in een terugblik na de oorlog over. Na enkele weken is de treinverbinding hersteld en kan Sigal weer aan het werk, maar het zal duidelijk zijn dat deze situatie verdere archiefinventarisatie onmogelijk maakt en onderzoek zeer bemoeilijkt. Aan een onderzoeker die schriftelijk om inlichtingen vraagt, antwoordt de archivaris op 21 juni 1940 nog hoopvol: *'Moge de tijd niet verre zijn, dat we de archivalia weder te voorschijn kunnen halen en rustig kunnen raadplegen.'* Helaas zal 'die tijd wél verre zijn' en ook anderszins laten de gevolgen van de Duitse inval zich voelen. Sigal moet in het najaar van 1940 plotseling zijn burelen ontruimen om het Evacuatiebureau, dat zich bezighoudt met het onder dak brengen van gevluchte Rotterdamse gezinnen, te huisvesten.
De situatie wordt er niet beter op, want niet alleen zijn de reeds aanwezige archieven onbereikbaar geworden, er komen ook nog eens veel meer archieven bij dan gewoonlijk het geval is. Over zo'n nieuw archief - dat van de zojuist geannexeerde gemeente Vlaardinger-Ambacht - schrijft Sigal in een brief van 8 oktober 1941 aan zijn collega in Dordrecht, met wie hij dezer dagen veel correspondeert, dat het *'beestachtig slecht werd onderhouden, zodat daar heel wat werk aanzit'*.
Er zijn overigens nog meer tegenslagen te verwerken. Voor de archivaris wordt een veel kleinere werkkamer ingericht op de eerste verdieping (dus ver van de bewaarplaatsen), de archiefassistente wordt ziek (en zal nooit meer terugkeren) en het aantal verzoeken om genealogische inlichtingen neemt extreem toe. Bovendien krijgt het genealogisch onderzoek meer en meer een kwalijke bijwerking: het aantonen van niet-Joodse afkomst. Ook het archiefpersoneel moet op bevel van de rijkscommissaris een niet-Joodverklaring ondertekenen en gehoorzaamt. De beklemmende oorlogssituatie weerhoudt Sigal er niet van verder te blijven strijden voor verbetering van de situatie van het Archief, waarbij hij letterlijk dreigt te verdrinken in de archieven, boeken en werkzaamheden, wat hem de noodkreet ontlokt dat *'mijn werkkring op deze wijze geen enkele reden van bestaan heeft.'*
Mede naar aanleiding van de aanhoudende jammerklachten besluit de burgemeester begin 1942 tot aankoop van het aanpalende pand Waalstraat 5 om het gemeentearchief in te huisvesten. Tot Sigals groot verdriet gaat het plan, na bezichting door de provinciaal archiefinspecteur, weer niet door omdat het pand veel te vochtig is om archieven ter herbergen. Op personeelsgebied komt er echter enig soelaas: de 22-jarige theologisch student H.M.J. Kramer maakt (tegen betaling van 250 gulden) een index op het Volkstellingsregister van 1830 en doet later nog andere klussen, maar hij blijft maar tot september 1943.
Bij alle brieven over grote archiefproblemen, is de vondst van een brief over zijn privéleven een verademing. In het voorjaar van 1943 moet Sigal er op doktersadvies - en wie zou dat niet serieus nemen? - even uit. Daarover schrijft hij aan een goede vriend: *'In Februari vond m'n dokter het noodig, dat 'k eens een tijd rust nam, zoo mogelijk er uitging. 'k Zag er met m'n werk geen kans toe, waarom 'k het met hem op een accoordje gooide en de dagen, waarop 'k niet naar Vlaardingen ging, zou uitslapen en verder luieren! Nu, 'k vond het wel een soort kwelling eerst, maar 'k heb me er aan gehouden en toen het zulk mooi weer bleef kregen we zin er eens uit te gaan; onze evacués zouden wel op ons huis passen. Maar voor me zelf wilde 'k alleen ergens heen waar 'k niet aan den oorlog werd herinnerd, vrijwel onmogelijk zoo'n wensch, zou je zeggen. We hoorden van*

allerlei "goede" adressen en hoe 't kwam weten we niet, maar we voelden iets voor de Donderberg te Leersum, hetgeen dus geschiedde en waar we Zaterdagmiddag onder onweer – hoe toepasselijk – aankwamen en de moed in de schoenen, want des avonds goot het! Maar ziet Zondagmorgen was het weer als voorheen zoo mooi en zoo is het sedert gebleven, zoodat we heel wat afwandelden in de mooie omgeving. Er waren een 15-tal gasten, een prettig publiek, dat er met hetzelfde doel was: er eens even uit te zijn. Het was er heerlijk rustig en... een goede keuken, maar of dit nog lang zal kunnen blijven is de vraag.'
Terug van verlof realiseert hij zich dat hij naar vermogen heeft gezorgd voor de gemeentelijke archieven, maar dat ook zijn omvangrijke familiearchief in de oorlog gevaar zou kunnen lopen.
Om die reden brengt hij, tegen betaling, zijn rijke bezit in oktober 1943 in drie kisten en één portefeuille onder bij het Algemeen Rijksarchief in Den Haag. Het is wel heel wrang dat na de oorlog zal blijken dat zijn huis ongeschonden is, maar dat één van zijn kisten in het depot van het Rijksarchief zeer ernstige waterschade heeft opgelopen, waardoor een deel van zijn familiearchief verloren is gegaan. Wel scheelt die overbrenging in de verhuizing, want op 9 november 1943 worden er in Den Haag aanplakbiljetten aangeplakt, waaruit blijkt dat de bevolking van het Benoordenhoutkwartier moet evacueren vóór 15 december 1943. Ties en Suus kunnen precies op tijd met ruim de helft van hun inboedel, als evacués terecht bij de familie Gosling aan de Rijnsburgerweg 42 in Leiden; het overige gaat naar adressen in Haarlem en Den Haag.

Ondertussen is het zaterdag 8 april 1944 geworden, de dag waarop Sigal 25 jaar als gemeentearchivaris van Vlaardingen heeft gefunctioneerd. Hijzelf wil hier verder geen feestelijke aandacht besteden, maar in de 'Maasmonder' van 31 maart 1944 staat een uitvoerig artikel waarin al zijn wapenfeiten en een lijst van 45 publicaties worden vermeld. Aan het eind van dit stuk wordt de jubilaris als volgt getypeerd: *'Voor velen is een archivaris een min of meer mysterieus persoon, half mensch, half perkament. Maar de talloozen die in de afgeloopen 25 jaren met onzen archivaris in contact zijn gekomen, hebben bemerkt, dat tusschen de perkamenten op het Stadhuis geen verdroogde boekenwurm huist, maar een hulpvaardig man, wiens hart voor Vlaardingen even warm klopt als dat van welken geboren Vlaardinger ook.'* Het gemeentebestuur kent hem een gratificatie toe, velen sturen felicitaties en bloemen en zijn vrienden weten hem toch met een feestje te verrassen en in het zonnetje te zetten.
Intussen gaat hij onverdroten door met het op indringende wijze aandacht vragen voor de beroerde toestand rond het gemeentearchief. Op 30 augustus 1944 schrijft hij een lijvig rapport over de geschiedenis van de Vlaardingse archiefzorg en over de noodzaak tot uitbreiding van de archieflokalen, maatregelen tot beter onderhoud van de archieven, aanstelling van een assistente en uitbreiding van de positie van de archivaris. Het college heeft wel wat anders aan zijn hoofd en reageert

Oorkonde, door de 'oude garde' van het Vlaardingse secretariepersoneel aangeboden aan M.C. Sigal bij zijn 25-jarig ambtsjubileum, 1944. (Familiearchief Sigal; CBG)

zoals wel vaker in de oorlogsjaren, in het geheel niet.
Na een week lost het probleem zich, voorlopig tenminste, vanzelf op. Sigal kan niet meer van Leiden naar Vlaardingen reizen, omdat dit steeds moeilijker en gevaarlijker wordt, *'hetgeen U wel zult billijken'*, zo schrijft hij aan burgemeester Hansen. Dat kan deze even later zeker billijken, want de spoorwegstaking van 17 september 1944 maakt het reizen echt onmogelijk. Toch antwoordt de burgemeester hem een paar weken daarna dat hij vindt *'dat de verbinding weliswaar nog veel slechter was geworden, doch dat er toch altijd nog gelegenheid bestond om naar Vlaardingen te komen'*. Hij stelt daarin voor *'b.v. een week te komen en dan een week terug te gaan, enz., dus om de andere week daar werkzaam te zijn.'* Sigals commentaar hierop in een brief aan een vriend: *'Theoretisch natuurlijk heel mooi,*

doch practisch onuitvoerbaar. Te voren had ik nog geïnformeerd of er op een of andere wijze mogelijkheid bestond naar Vl. te gaan, doch toen ook de tram naar den Haag en vandaar naar Delft op hield te rijden juist voor 's burgemeesters brief kwam, was alle kans verkeken en kon ik rustig schrijven door de force majeure als duizenden anderen verhinderd te zijn om te komen, waarop ik niets meer hoorde.'

Het lijkt erop dat Sigal het naar omstandigheden zo wel best vindt, maar als hij merkt dat na zijn gedwongen wegblijven uit Vlaardingen ook de uitbetaling van zijn salaris stopt, klimt hij weer in de pen richting Vlaardingen. In december 1944 heeft hij echter nog steeds niets ontvangen, zodat hij flink inteert op de contanten die hij in de zomer heeft opgenomen voor het geval hij zou moeten vluchten. Op de fiets naar de bank in Den Haag gaan, durft hij niet omdat hij bang is dat zijn rijwiel dan gevorderd wordt. Al met al wordt de situatie in meerdere opzichten nijpender. Vlakbij hun huis vallen bommen, er is geen licht en geen gas en er moet gekookt worden op een kacheltje. Ook de voedselnood laat zich voelen, want als hij er op uit gaat *'om groente op te schommelen'* komt hij met lege handen thuis en ook in huize Sigal worden er bloembollen en suikerbieten gegeten. Voor het overige maakt hij intussen het beste van zijn gedwongen verblijf in Leiden. In de belangrijke banden tussen Leiden en Vlaardingen (de ambachtsheren Van Leyden en Van Leyden Gael) vindt hij een reden om het Leidse Gemeentearchief te frequenteren, waardoor hij weer genoeg stof voor een artikel heeft, dat in 1947 zal verschijnen in het 'Leidsch Jaarboekje'. Verder heeft hij nu tijd om zijn boekje voor de Heemschutserie over Schiedam, Vlaardingen en Maassluis af te maken, dat in 1948 het licht zal zien onder de titel 'De drie Maassteden'.

Eigenlijk is hij blij om even verlost te zijn van de Vlaardingse sores en geniet hij van het 'echte werk', getuige zijn brief aan een kennis op 29 januari 1945: *'Waar 'k de laatste jaren zoo goed als niets aan archiefstudie kon doen te Vlaardingen in verband met het geborgen zijn van een groot deel der archieven, begrijpt U dat een en ander voor mij een oase beteekende nu ik hier gelegenheid vond voor bovengenoemde studies.'*

Omdat in het gezin waar ze onderdak hebben gevonden het vierde kind wordt geboren, moeten Ties en Suus met hun spullen op zoek naar andere woonruimte en dat in een tijd waarin 1.600 door het bombardement dakloos geworden Leidenaren ook huisvesting zoeken. Uiteindelijk slagen ze op 10 februari 1945 aan de Boerhaavelaan 20 bij de weduwe Van Dijk in een voormalig studentenpension.

Intussen gaat Sigal alvast op huizenjacht in Vlaardingen, waar

De Kwartellaan in het voormalige Vlaardinger-Ambacht, waar M.C. Sigal en zijn echtgenote van 1945 tot hun vertrek naar Zeist in 1954 op nr. 17 woonden. (Collectie Stadsarchief)

hij na de oorlog wil gaan wonen, omdat hij genoeg heeft van het vele reizen. Allereerst stuurt hij brieven naar de voormalige wethouder Van Rijn en naar demissionair burgemeester Siezen met het verzoek om vanwege het 'dienstbelang' een huis voor hem te regelen. Het liefst aan de Hoflaan of de Hofsingel, maar in ieder geval een huis voor hem en zijn vrouw alleen. *'Zou dit niet kunnen dan zou 'k ook al weer een groot deel van m'n boeken en verzamelingen niet kunnen laten komen, die opgeslagen zijn, zoodat dit weer een handicap voor m'n werk zou wezen.'* De heren oud-bestuurders kunnen hem echter niets beloven.

De oorlog voorbij, terugkeer naar Vlaardingen, een nieuw archiefgebouw en... met pensioen (Vlaardingen, 1945-1953)

Kort na de bevrijding fietst Sigal naar Vlaardingen om poolshoogte te nemen in het stadhuis. Er zijn wat boeken en voorwerpen verdwenen, maar het kon slechter. Ambtenaar ter secretarie Fröger wordt van juni tot december 1945 gedetacheerd op het Archief, zodat er in ieder geval toezicht is. Omdat alle woningen in Den Haag (zelfs de koophuizen) bestemd worden voor mensen die in Den Haag werken, kan Sigal niet terugkeren naar zijn huis aan de Roelofsstraat, dus blijft hij noodgedwongen op zijn evacuatieadres.

Op 26 juni stuurt hij nogmaals een brief aan burgemeester Siezen om hem een woning toe te wijzen in Vlaardingen, omdat hij per september één van zijn kamers af moet staan aan een student.

Halverwege augustus hervat Sigal zijn werkzaamheden en op 5 september 1945 nemen Ties en Suus na veel gekissebis hun intrek in het hun toegewezen pand Kwartellaan 17 in de wijk Vlaardinger-Ambacht. Hun huis in Den Haag verhuurt Sigal van augustus 1945 tot juli 1953.

Wonder boven wonder krijgt het Archief er na al die jaren een werkkracht bij in de persoon van klerk A.J. Kremers, maar dat is van korte duur en de archieven kunnen nog niet uit de kluis gehaald worden omdat er geen stellingen meer zijn om ze in te plaatsen.

Het gewone leven komt geleidelijk aan weer op gang, wat ook geldt voor de 'plaatselijke gewoonte' om Sigal te strikken voor allerlei bestuursfuncties. Zo wordt hij onder meer op 19 november 1945 secretaris van de Vlaardingse afdeling van de Rotterdamse Volks Universiteit en een paar jaar later lid van het Vakantiecomité en van de Commissie voor Beeldende Kunsten.

Tot Sigals grote opluchting blijkt in februari 1946 dat de archieven in de kluis nauwelijks vochtig zijn geworden en dat ze de oorlog goed doorstaan hebben, maar verder is er geen reden om vrolijk te worden. Op 13 februari zet hij zich met de moed der wanhoop achter zijn typemachine en stuurt het gemeentebestuur wederom een brief die één lange schreeuw om hulp is. *'Door een destijds verkeerd geziene bezuiniging is het werk van 27 jaren afgebroken, het daarvoor uitgegeven geld voor niets geweest en in plaats, dat ik na zooveele jaren een behoorlijk ingericht archief tot stand heb gebracht, is de toestand op een peil gekomen ongeveer als toen ik hier kwam. Ik behoef U niet te zeggen hoe deprimeerend een dergelijk resultaat voor mij is.'*

Na veertien jaar neemt de gemeenteraad op 14 oktober 1947 eindelijk het door Sigal zo vurig gewenste besluit om zijn functie weer een volledige werkweek te laten beslaan. Dit besluit geldt weliswaar voor twee jaar, maar in 1950 wordt het definitief; zijn jaarsalaris bedraagt dan fl. 4.900,-.

Intussen is op 6 mei 1947 ook besloten om het voormalige Raadhuis van Vlaardinger-Ambacht, Raadhuisplein 5, te bestemmen tot Gemeentearchief en in het najaar vindt de verhuizing plaats van een deel van de archieven. Omdat ook het Gewestelijk Arbeidsbureau nog onderdak heeft in het oude Raadhuis moet een gedeelte van de archieven in de kluis op het Stadhuis blijven. Ook aan deze 'misstand' besteedt Sigal nog heel wat brieven en hij weet tenslotte gedaan te krijgen dat het Arbeidsbureau in november 1948 vertrekt. Het is een wonderlijke samenloop van omstandigheden dat hij in diezelfde periode thuis aan de Kwartellaan juist inwoning moet dulden. Vanwege de grote woningnood wordt Sigal door een aanschrijving van het Vlaardingse Huisvestingsbureau gedwongen om woningzoekenden in huis te nemen, omdat zijn woning te groot is voor twee personen. Wanhopig vecht hij een jaar lang deze beslissing aan, want zijn hele huis staat vol met boeken en ver-

Het Raadhuis van de voormalige gemeente Vlaardinger-Ambacht, waarnaar de Vlaardingse archieven in 1947/1948 werden overgebracht en waarin nu nog steeds het Stadsarchief Vlaardingen is gevestigd, circa 1950. (Collectie Stadsarchief)

zamelingen en ook zijn studeerkamer zal hij moeten afstaan. Via lobbyen bij de burgemeester heeft Sigal gedaan gekregen dat hij maar één persoon hoeft te huisvesten, maar het Bureau is onverbiddelijk (hij heeft vlakbij op het Archief toch een gratis werkkamer?) en op 1 februari 1949 betrekt het gezin Spork de hele eerste etage. Om ruimte te creëren biedt Sigal zijn complete verzameling familieberichten (136 kistjes!) aan aan het Centraal Bureau voor Genealogie in De Haag, dat deze met grote erkentelijkheid aanvaardt. Vanaf november 1949 zal er nog maar één mevrouw bij hen inwonen, maar hij is bij zijn vertrek uit Vlaardingen in 1954 heel blij *'dat hij van deze toestand afkan'*.

Nadat het Arbeidsbureau het oude Raadhuis heeft verlaten, heeft Sigal dan eindelijk het gehele gebouw tot zijn beschikking, maar hij staat er ondanks al zijn smeekbeden alleen voor, zodat hij het Archief moet sluiten als hij ziek of op vakantie is. De verhouding tussen gemeentearchivaris en gemeentebestuur blijft dan ook zeer moeizaam. Sigal houdt het niet meer vol en wordt in 1950 in zijn zomervakantie ziek. Verwijtend schrijft hij op 1 november 1950 aan het gemeentebestuur: *'Nadat ik tien jaren alleen voor alle werkzaamheden heb gestaan en de in die periode gevallen verhuizing van het archief, is mij dit eenige maanden geleden opgebroken, zoodat ik U onlangs ziekteverlof moest vragen. [...] Ik heb altijd voor mijn werk gereed gestaan en zou dat ook nog in de toekomst willen doen, doch ik moet U thans zeggen, dat ik geen kans zie dit alleen voort te zetten. U laat toch een secretarie-afdeeling ook niet aan één man over?'* Naar aanleiding van deze noodkreet machtigt B&W hem op 12 december om een volontair aan te stellen, maar hij krijgt tot zijn verbijstering op 19 april 1951 te horen dat hij *'met het oog op de op ons uitgeoefende aandrang tot versobering'* moet stoppen met de sollicitatieprocedure! Het laat zich raden dat Sigal volstrekt gedesillusioneerd is; hij doet zijn werk nog, maar snakt naar zijn pensioen. En hij wil dolgraag een standaardwerk over de geschiedenis van Vlaardingen schrijven, maar komt daar niet aan toe. *'Een mensch moet illusies overhouden en zoo is dat er een van mij, dus hopen op de toekomst'*, zo schrijft hij aan een vriend. En weer een ander vertrouwt hij toe: *'De ondervinding van ruim dertig jaren is bij mij, dat de Vlaardingers wel chauvinistisch zijn, doch het moet geen geld kosten.'*

Om gezondheidsredenen zegt hij wel zijn bestuursfunctie bij de Openbare Bibliotheek op, maar verder blijft hij zich wel inzetten voor alles wat zijn hand vindt om te doen in Vlaardingen en daarbuiten.

Zo pleit hij op 30 augustus 1952 nog voor de oprichting van een VVV *'nu onze gemeente zich meer en meer uitbreidt'*. Al sinds 1936, maar vermoedelijk al eerder, fungeert de archivaris van Vlaardingen als een soort Vereniging voor Vreemdelingenverkeer en Sigal stuurt dan ook regelmatig gidsen van Vlaardingen naar toeristische instanties en particulieren. Wanneer zijn opvolger C. Postma op 1 oktober 1953 aantreedt, draagt Sigal deze vertegenwoordiging aan hem over.

Op 1 maart 1953 verleent het gemeentebestuur Sigal - na bijna 34 jaar trouwe dienst - eervol ontslag, maar hij laat burgemeester Heusdens weten geen prijs te stellen op een officieel afscheid, wat na alle voorgaande affaires wel enigszins te begrijpen is.

Goede vrienden als oud-voorzitter van de Openbare Bibliotheek G. van der Molen, amateur-historicus A. Bijl Mz. en apotheker A.L. Backer, vormen in het diepste geheim een comité en weten bijna 600 gulden bij elkaar te krijgen voor een cadeau en een afscheidsfeest in zaal 'Concordia' op 6 maart. Op die dag schudden velen hem de hand en krijgt hij een fraaie gedrukte brochure over zijn werk in Vlaardingen, geschreven door Bijl (en mede betaald door de Nieuwe Vlaardingsche Courant) onder de titel *'Gelukkig was de stad die zulk een dienaar had'*. Alle kranten staan de dagen erna vol van Sigal en zijn verdienste voor de stad.

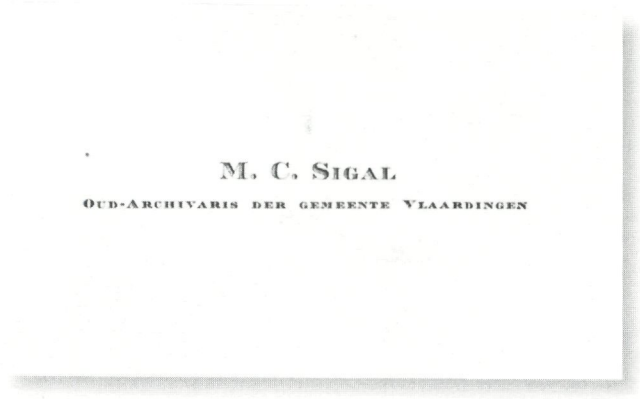
De oud-voorzitter van de Openbare Bibliotheek, Gjalt van der Molen (1869-1957), spreekt het echtpaar Sigal toe op hun afscheidsreceptie in zaal 'Concordia', 1953. (Familiearchief Sigal; CBG)

Dat deze alternatieve receptie inderdaad in plaats van een gemeentelijke ontvangst kwam vanwege onenigheid met het gemeentebestuur, blijkt wel uit een felicitatiebrief van een vriend van Sigal die hierbij niet aanwezig kon zijn. Hij schrijft: *'Beste*

Ties en Suus. Wat zal het jullie een genoegdoening geven, eerstens dat jij, Ties, je hart hebt kunnen luchten en toch 'lekker' niet inging op het kleine of grote huichelpartijtje van B&W en dan het veel aardiger afscheid, openbaar, door mensen die je werk wel waarderen en op waarde schatten, aangeboden.'

Met pensioen, maar toch ook weer niet (Zeist, 1954-1967)

De gepensioneerde Sigal, die zich de rest van zijn leven overal zal presenteren als 'oud-gemeentearchivaris van Vlaardingen', blijft voorlopig nog met zijn vrouw aan de Kwartellaan wonen. Aan de ene kant om hier nog wat onderzoeken en andere zaken af te ronden, aan de andere kant om nieuwe huisvesting elders te regelen. In die laatste anderhalf jaar in Vlaardingen gaat hij gewoon op de oude voet door. Hij schrijft verder aan

M. C. SIGAL

OUD-ARCHIVARIS DER GEMEENTE VLAARDINGEN

Visitekaartje van M.C. Sigal jr., waarmee hij zich na zijn pensionering trots presenteerde als 'Oud-archivaris der Gemeente Vlaardingen'. (Familiearchief Sigal; CBG)

zijn standaardwerk over Vlaardingen, houdt allerlei lezingen, maakt deel uit van de jury voor de naamgeving van het latere Kolpa-bad en van het erecomité voor de viering van het 50-jarig bestaan van het Vlaardingse Mannenkoor Orpheus. Hij ziet af van zijn eerste plan om terug te keren naar hun huis aan de Roelofsstraat in Den Haag, omdat hij bang is daar opnieuw inwoning te moeten dulden. Bovendien, zo schrijft hij aan mr. dr. J. Belonje: *'heeft het westen niet voldoende aantrekkingskracht meer nu het er steeds voller en drukker wordt.'* In juli 1953 weet hij zijn huis in Den Haag voor fl. 17.000,- aan de laatste huurder, antiquair H. Brandt Corstius, te verkopen. Eind 1953 koopt hij een stuk grond in Lochem om daar een huis te laten bouwen, maar dat gaat om onbekende redenen niet door. Op 1 oktober 1954, de dag dat zijn opvolger C. Postma een jaar in functie is, verhuizen de Sigallen naar Zeist, Burgemeester Van Tuyllaan 18. Het bevalt hen aanvankelijk goed in Zeist, maar Sigal schrijft regelmatig aan vrienden dat hij zijn vele Vlaardingse relaties mist. Uit het bezoekregister van het Vlaardingse Gemeentearchief blijkt dat Sigal daar nog wel eens voor onderzoek is geweest en ook lezingen en diverse bestuursverplichtingen brengen hem nog regelmatig naar 'zijn' Vlaardingen. Een kleine beschouwing over de ontwikkeling van Vlaardingen in die tijd is ons overgeleverd uit een brief aan oud-wethouder W.M.W. Don: *'Zo nu en dan kom ik wel eens in mijn vroegere woonplaats, die zich meer en meer uitbreidt. De oude stad wordt gesaneerd, waardoor tal van aardige oude hoekjes verdwijnen en er om heen verrijst een nieuwe stad in moderne stijl. Wat dit laatste betreft men ziet het in tal van plaatsen, maar toch niet in die mate als in Vlaardingen, waar de uitbreiding een heel grote vlucht heeft genomen. Eeuwen geleden verplaatste de visserij zich van Schiedam naar Vlaardingen, waar zij nu op het tweede plan komt en de industrie opkomt! Zo verandert alles in den loop der jaren.'*

Op 1 maart 1955 sterft in Baarn de tweede echtgenote van zijn vader, C.A.A. Sigal-Thomson, met wie hij dus sinds zijn huwelijk in 1936 geen contact meer had gehad. Hij leest dit in het Handelsblad en vindt daarin aanleiding om voor het eerst sinds 1940 weer contact te leggen met zijn halfzus Jet in Arnhem, die hij schrijft: *'Hoewel onze wegen sedert jaren uiteen liepen is het mij een behoefte je te schrijven en je mede namens Suus te condoleren nu je moeder is heengegaan.'* Met haar zal hij daarna blijven corresponderen. In de periode tot 1956 vind hij de tijd en de rust om veel genealogieën van Vlaardingse families af te ronden, die in dat jaar alle worden opgenomen in de Handschriftenverzameling van het Gemeentearchief. Hoewel hij in bijna elke brief zijn werken aan 'het' boek over Vlaardingen (van naar schatting 600 pagina's) noemt, lijkt het erop dat dit een moeizame onderneming was. De concepthoofdstukken die in de Collectie Sigal in het Stadsarchief worden bewaard, wekken ook niet de indruk dat hij hier erg ver mee is gevorderd. Voor een groot deel zal dat zijn veroorzaakt door zijn afnemende gezondheid. In december 1957 blijkt dat zijn kransslagader is dichtgeslibd, waardoor hij moet afvallen, niet meer mag roken en drinken en zich erg moe voelt *'tot mijn ergernis want ik heb van allerlei te doen.'* In 1962 speelt zijn suikerziekte weer op en moet hij geopereerd worden, waarna hij keer op keer spreekt over *'inzinkingen'*. Zo ook in een brief van 12 april 1963: *'Naar aanleiding van ons telefonisch gesprek van onlangs spijt het mij U mede te delen dat er voorlopig geen sprake van is dat ik naar Vlaardingen kom. Een nieuwe inzinking had tot gevolg, dat mijn huisdokter zei, dat ik me veel te druk maakte met allerlei werk, dit niet mag en het heel kalm moet afmaken. [...] De belangstelling is er wel, maar er komt niets uit mijn handen òf er moet geen tijdstip aan verbonden zijn.'* Het is overigens goed denkbaar dat het in 1958 verschijnen van het boekje 'Korte geschiedenis van Vlaardingen' door zijn opvolger Postma hem ook parten heeft gespeeld. Werd het gras hem voor de voeten weggemaaid?

Na een paar jaar gaat hij klagen over het feit dat hij in Zeist helemaal geen contacten heeft, maar als hij in zijn woonplaats en in Utrecht bestuurslidmaatschappen van genealogische verenigingen krijgt, dan leeft hij weer wat op. Door het abonnement op de Nieuwe Vlaardingsche Courant blijft Sigal goed op de hoogte van wat er in Vlaardingen gebeurt. Uit een ingezon-

den stuk van zijn hand in die krant van 13 november 1959 blijkt dat zijn kritische geest nog springlevend is. Naar aanleiding van een oproep om de nieuwe brug over de Oude Haven een nieuwe naam te geven vraagt hij zich af waarvoor dat nodig is: *'Die naam heeft de brug eeuwen lang gehad; was die naam niet goed of niet goed genoeg? Waarom moet die historisch geworden naam nu verdwijnen?'* Het orakel uit Zeist heeft gesproken en er komt geen nieuwe naam.

Op 3 februari 1963 wordt Sigal 75 jaar. Reden voor de Zeister Courant én de Nieuwe Vlaardingsche Courant om hierover breedvoerig te publiceren. A. Bijl Mz. schrijft in de N.V.C.: *'Vrienden en bekenden zien hem hier dan ook steeds weer terug; vrijwel onveranderd, nog altijd vitaal, groot, statig, en liefst blootshoofds, met hoed en onafscheidelijke wandelstok of paraplu in de hand.'*

In augustus 1965 breekt hij door een ongeval zijn linkerarm, zo blijkt uit een brief van halfzus Jet, waarbij we door de zin: *'...en dan zul je eens zien hoe handig je wordt met je rechterhand'* kunnen concluderen dat Martinus linkshandig was.

Op vrijdag 10 november 1967 komt er toch nog onverwacht een eind aan het veelbewogen leven van Martinus Cornelis Sigal jr. Op 14 november vindt de crematie plaats in 'Ockenburgh' in Den Haag, waarbij ook het Vlaardingse gemeentebestuur is vertegenwoordigd. De urn wordt bijgezet in een graf op 'Den en Rust' in Bilthoven, dat gemarkeerd wordt door een grote kei. Het omvangrijke familiearchief en het genealogische deel van zijn bibliotheek worden na zijn dood geschonken aan het Centraal Bureau voor Genealogie te Den Haag en zijn 'Collectie Sigal' aan het Vlaardingse Gemeentearchief. Na de dood van zijn vrouw Suus op 9 december 1991 worden de papieren die na zijn overlijden in Zeist waren gebleven, toegevoegd aan zijn familiearchief. Als zijn vrouw, die enig erfgenaam was, vóór hem zou zijn gestorven, dan zou 1/3 deel van zijn erfenis zijn uitgekeerd voor de oprichting van een Stichting Archief- en Bibliotheekopleidingen. In dat geval zou de naam Sigal, anders dan nu, in de archiefwereld een begrip zijn geworden.

Het graf van het echtpaar Sigal-Bakels waarin hun urnen staan, bevindt zich op de begraafplaats 'Den en Rust' in Bilthoven. Het is opvallend dat het geboorte- en sterfjaar van mevrouw Sigal-Bakels niet op de steen zijn aangebracht, 2006. (Foto: Begraafplaats 'Den en Rust'. Collectie Stadsarchief)

Tenslotte: genealogie als rode draad (1898-1969)

Als Martinus een jaar of tien is, tekent zijn vader met een rijksdaalder een aantal rondjes op papier, zet er namen in en trekt er lijntjes tussen, waarop hij zegt: *'daar heb je nu onze stamboom'*. Op dat moment wordt bij hem de kiem gelegd voor zijn grote passie: de genealogie. Dan nog voorbestemd om in de ondernemersvoetstappen van zijn vader te treden, kan hij nog niet bevroeden dat een groot deel van leven hieraan zal zijn gewijd. Zijn grootvader ds. J.D. Sigal stimuleert deze voorkeur zeker door de jonge Martinus de familiepapieren te laten zien en vele familieverhalen te vertellen, met als hoogtepunt hun afstamming van de 17e-eeuwse Ottomaanse prins Jean Michel de Cigal, *welke fabel zijn kleinzoon later zal ontzenuwen*.

In de jaren 1905-1907, wanneer vlak na elkaar zijn moeder en zijn beide grootouders van vaderskant sterven, ontmoet de jongeling bij de begrafenissen vele familieleden, zodat de papieren stamboom voor hem gaat leven. Als Sigal in 1919 gemeentearchivaris van Vlaardingen is geworden, stelt hij vast dat *'genealogische werken hier totaal ontbreken'*. Hij koopt dan van de oud papieropbrengst genealogische tijdschriften en zorgt door abonnementen voor continuïteit in de verdere uitbouw daarvan, nog onwetend van de enorme vlucht die de stamboomuitzoekerij in de tweede helft van de 20e eeuw zal nemen, waardoor deze series nog immer in de studiezalen van het Stadsarchief worden geraadpleegd. In 1919 wordt hij ook lid van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap De Nederlandsche Leeuw. Zijn leven lang is Sigal een verwoed 'stambomenmaker', ambtshalve met betrekking tot Vlaardingse families en privé van zijn eigen familie, van de vele aanverwante families en van die van vrienden en bekenden. In de tijd dat hij archivaris is, wordt door vakbroeders doorgaans nogal denigrerend gedaan over genealogie, maar Sigal heeft het altijd nadrukkelijk als een waardevolle hulpwetenschap van de geschiedbeoefening beschouwd, waarmee hij zijn tijd vooruit was. Voor de samenstelling van de genealogie van de familie Sigal moet hij vele keren naar Zuid-Frankrijk zijn gereisd. Enorme pakken met afschriften van Franse akten in zijn familiearchief, waarin zijn voorouders figureren, zijn daarvan het bewijs.

In de Tweede Wereldoorlog neemt de beoefening van de genealogie, dan ook wel sibbekunde genoemd, een enorme vlucht. Sigal moet in enkele jaren tijd vele honderden brieven op dit terrein beantwoorden. Voor hem was dat overigens geen straf, want hij schrijft hierover: *'Alle archieven zijn thans overkropt met stamboom- en ariëronderzoek! [...] Nu treft u het, dat ik hiervoor speciale belangstelling steeds gehad heb, hetgeen niet van alle archivarissen gezegd kan worden.'*

Interieurfoto van de woonkamer van M.C. Sigal, waaruit diens grote belangstelling voor zijn voorgeslacht blijkt, circa 1940. (Familiearchief Sigal; CBG)

Vanwege het deels abjecte gebruik van de genealogie in de oorlogsjaren, staat stamboomonderzoek daarna enige tijd in een kwade reuk, maar al gauw wordt het een wijdverbreide vrijetijdsbesteding.

Tot zijn dood toe heeft Sigal veel mogen betekenen voor de genealogiebeoefening in Vlaardingen en daarbuiten, als publicist, redacteur en bestuurder. Postuum verschijnt in het Nederlands Patriciaat, waarvan hij sinds 1931 redacteur was, in 1969 zijn laatste genealogische product, de genealogie Van Leeuwen (Stam van Leeuwen) / Storm van Leeuwen.

Epiloog

Martinus Cornelis Sigal was een man die een broze gezondheid paarde aan een tomeloze werklust. Pas op zijn 31e gekomen tot de vervulling van zijn levensroeping, het archivariaat, heeft hij geen moment onbenut gelaten, als wilde hij de schade inhalen. Op zeer veel terreinen in de samenleving heeft hij zijn gaven van hart en hoofd mogen inzetten en de oogst is niet gering. Hij stond in Vlaardingen als krachtige en vasthoudende initiator op onnavolgbare wijze aan het begin van zowel Archeologie, Archief, (Openbare) Bibliotheek als Museum, terwijl hij daar ook op de terreinen van muziek, toneel, kunst, cultuur en sociale zorg zijn sporen verdiende. De complete opsomming van al zijn wapenfeiten zou een heel Jaarboek kunnen beslaan. Wie weet nu nog dat het Sigal was die in 1929 nieuwe zilveren bode-insignes ontwierp en liet maken? En wie weet nu nog dat hij het was die na oneindig lang speuren in 1931 de belangrijke Vlaardingse haringsjees wist te vinden en voor de haringstad te verwerven en die in dezelfde tijd de Vlaardingse vlag bedacht en ontwierp?

En dat is allemaal ondernomen naast zijn eigenlijke werk: het verwerven, ontsluiten, beheren en ter beschikking stellen van archieven. Het is aan Sigals oplettenheid en vasthoudendheid te danken dat voor Vlaardingen belangrijke archieven nu in de depots aan het Plein Emaus liggen. Zo kon hij bijvoorbeeld het archief van de heerlijkheid Holy in 1930, na een klopjacht van acht jaar, in bruikleen verwerven. Soms kwam hij echter te laat en antwoordde de directie van een rederij hem doodleuk dat de hele administratie vanwege concurrentiebelangen al was verbrand. Ook voor het acquireren van het archief van de regenten van het Van Leydens Hofje zette hij zich gedreven in, maar dat is pas veertien jaar na zijn dood naar Vlaardingen overgebracht.

Sigal was een bijzondere 'seigneur'. Hij viel in Vlaardingen ook op door zijn statuur en postuur: een 1.90 m lange, keurig geklede statige man, die nog *souspieds* (oftewel slobkousen) droeg en aan wie men zijn goede afkomst afzag. Het prototype van een archivaris zal iemand zeggen, die denkt dat deze beroepsgroep louter uit *dorknopers* bestaat, maar uit zijn correspondentie blijkt het tegendeel. Saillant zijn bijvoorbeeld zijn goede connecties met de Goedheiligman. Vele keren, tot op hoge leeftijd, vermaakte hij in de decembermaand kinderen en kleinkinderen van vrienden en bekenden met een optreden als Sinterklaas. Zoals nog in 1959: *'Dit jaar wel drie keer: vanavond hier bij vrinden waar kleinkinderen met hun ouders uit Turkye met verlof zijn; morgenochtend bij Carel van de Watering in De Bilt voor diens kinderen en Maandagmiddag in de buurt voor kleinkinderen die met hun ouders bij Parijs wonen.'*

Het onderzoek naar het werk en leven van Sigal heeft de auteurs ook veel kennis opgeleverd over de geschiedenis van het instituut waaraan zij verbonden zijn en dat sinds 1984 de naam Stadsarchief Vlaardingen draagt. De wetenschap dat het huidige gironummer van het Archief (30592) nog steeds hetzelfde is als tachtig jaar geleden, is daarbij nog het minst belangrijk. Maar het zich bewust zijn van de bijzondere manier waarop hetgeen aan hun zorgen is toevertrouwd, tot stand is gekomen, geeft een extra dimensie en stimulans aan hun dagelijks werk. Wie zich bij dat alles realiseert dat Sigals leven zeker niet over rozen ging, gelet op zijn zwakke gestel, de vele familieproblemen en de moeilijke omstandigheden waaronder hij zijn werk moest doen, zal beamen dat deze uitzonderlijke prestatie spoedig zicht zou moeten bieden op een vernoeming in een toekomstige straat of laan in Vlaardingen.

M.C. Sigal, initiator en mede-oprichter van de Vlaardingsche Oudheidkamer en Visscherijmuseum, poseert hier achter het Handelsgebouw met twee dames in Vlaardingse klederdracht bij de trots van het museum: de oorspronkelijke Vlaardingse haringsjees. Na een bruikleen van tientallen jaren aan het Nationaal Rijtuigmuseum in Leek is de sjees sinds 2005 weer in Vlaardingen, circa 1950. (Familiearchief Sigal; CBG)

Geraadpleegde bronnen:

Centraal Bureau voor Genealogie te Den Haag:
- *Familiearchief Sigal, 1679-1967 (1991).*

Stadsarchief Vlaardingen:
- *Archief van het Stadsarchief Vlaardingen, (1890) 1895-1981 (1990),* inv.nrs. 1-32, 46, 88 en 127;
- *Collectie Sigal,* 1920-1966, inv.nrs. 7 en 11;
- *Archieven van het Stads- c.q. Gemeentebestuur van Vlaardingen, (1811) 1813-1962 (1990),* correspondentie (rubriek 'Archief en Bibliotheek');
- Archiefbibliotheek van het Stadsarchief;
- Collectie kranten en kronieken van het Stadsarchief;
- 'Historische kranten in beeld', digitale historische krantencollectie van de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag (http://kranten.kb.nl).

BIJLAGE I

Stamreeks (uitgewerkt vanaf generatie X) van Martinus Cornelis Sigal (1888-1967)

I. Pierre Sigal, geb. ca. 1500.

II. Pierre Sigal, geb. Lacapelle Viaur ca. 1535, koopman en landmeter, tr. Colomiers 9 juni 1566 **Peyronne de Lartigue**, geb. Pradère, dr. van Jean de Lartigue en Marie Assezat.

III. Jean Sigal, geb. ca. 1570, landmeter en notaris, tr. (1) Colomiers 29 januari 1597 **Philippe Thuries**, dr. van Guillaume Thuries en Françoise Saler, otr. (2) Toulouse 23 april 1617 **Marie de Labat**.

IV. Olivier Sigal, geb. ca. 1615, kaarsenhandelaar, ovl. voor 7 november 1658, tr. Toulouse 18 december 1643 **Claire de Taillepied**, ovl. voor 6 september 1676, dr. van Bernard de Taillepied en Marguerite Andounine.

V. Jean Sigal, geb. ca. 1652, postmeester, begr. Montauban 2 oktober 1712, tr. Montauban 17 januari 1680 **Guilhaine de Caubet**, geb. ca. 1652, ovl. Montauban 13 oktober 1722, dr. van Simon de Caubet en Ramonde Martine.

VI. Jean Sigal, geb. Montauban 28 juni 1684, postmeester, ovl. Montauban 28 juni 1725, tr. aldaar 28 april 1711 **Anne (de) Pomier**, ged. Montauban 7 mei 1691, dr. van Abel (de) Pomier en Anne Maillet. **(Deze Anne Sigal-de Pomier week rond 1735 met haar kinderen uit naar Nederland.)**

VII. François Sigal, geb. Montauban 11 juni 1718, mr. broodbakker, ovl. Utrecht 10 september 1783, tr. Utrecht 10 juni 1742 **Elisabeth Regnier**, ged. Olne (België) 10 maart 1715, ovl. Utrecht 20 mei 1786, dr. van David Regnier en Marie Hileux.

VIII. David Sigal, ged. Utrecht 29 januari 1750, mr. broodbakker, lid Provisionele Municipaliteit Utrecht, regent St. Bartholomeus Gasthuis te Utrecht, ovl. aldaar 25 juni 1838, tr. Amsterdam 9 november 1783 **Marie Marianne Seguy**, geb. Amsterdam 26 februari 1758, ovl. Utrecht 15 juli 1826, dr. van Jan Seguy en Marie Boissonnier.

IX. David Jean Eliza Sigal, geb. Utrecht 25 september 1800, procuratiehouder bij een bank, makelaar in scheepsbevrachtingen, koopman in puin en bouwmaterialen, ovl. Utrecht 16

maart 1867, tr. Vreeswijk 24 november 1825 **Maagje Both**, geb. Vreeswijk 8 mei 1802, ovl. Utrecht 24 december 1857, dr. van Jan Jacob Both en Johanna Booy.

X. Jacques David Sigal, geb. Utrecht 28 april 1827, Hervormd predikant, ovl. Utrecht 4 augustus 1907, tr. Utrecht 27 oktober 1853 **Hendrica Martinetta van Hoeve**, geb. Utrecht 22 mei 1822, ovl. aldaar 24 juni 1907, dr. van Martinus Cornelis van Hoeve en Hendrica van der Stoop.

Uit dit huwelijk:
1. Madeleine Henriette Sigal, geb. Besoyen 11 mei 1856, ovl. Bilthoven 20 november 1940.
2. Martinus Cornelis Sigal, volgt XI.
3. David Sigal, geb. Besoyen 16 juli 1860, ovl. Besoyen 3 mei 1861.
4. Marie Marianne Bernardine Sigal, geb. Lage Zwaluwe 28 september 1868, ovl. Lage Zwaluwe 28 april 1869.

XI. Martinus Cornelis Sigal, geb. Besoyen 24 april 1858, koopman in fabriekstuurf en bouwmaterialen, directeur, later commissaris van de N.V. Stoombootdienst 'De Keulsche Vaart' en van de Vechtsche Stoomvaart Maatschappij, directeur van de N.V. Zandmaatschappij, van de N.V. Grindmaatschappij en van de N.V. Internationale Maatschappij tot het aannemen van werken, ovl. Velp 29 juni 1921, tr. (1) Utrecht 14 mei 1886 **Antoinetta Petronella van Koppenhagen**, geb. Utrecht 15 augustus 1864, ovl. Utrecht 16 maart 1905, tr. (2) Wisch 1 september 1911 **Cornelia Adolphina Adriana Thomson**, geb. Nieuwer Amstel 17 september 1876, ovl. Baarn 9 maart 1955, dr. van James Robert Thomson en Cornelia Adolfina Adriana Schouten.

Uit het 1e huwelijk:
1. Martinus Cornelis Sigal, volgt XII.
2. Jacques Pieter Sigal, geb. Utrecht 28 juli 1889, ovl. Velp 31 mei 1924.
3. Hendrika Martinetta Sigal, geb. Utrecht 16 april 1893, ovl. aldaar 28 december 1901.

Uit het 2e huwelijk:
4. Hendrika Martinetta Sigal, directiesecretaresse, geb. Velp 21 juni 1912.
5. Corneline Sigal, verpleegster, geb. Velp 5 juli 1914.

XII. Martinus Cornelis Sigal, geb. Utrecht 3 februari 1888, commissaris (1912-1915), later directeur (1916-1918) van de N.V. Zandmaatschappij, **gemeentearchivaris van Vlaardingen (1919-1953)**, ovl. Zeist 10 november 1967, tr. Haarlem 19 december 1936 **Susanna Elisabeth Bakels**, geb. Haarlem 21 maart 1910, ovl. Zeist 9 december 1991, dr. van Herman Bakels en Cornelia Maria Crok.

BIJLAGE II

Bibliografie van M.C. Sigal jr.

Inleiding:
Onder een 'bibliografie' wordt verstaan: een lijst met publicaties, samengesteld volgens bepaalde criteria en onafhankelijk van de aanwezigheid van de opgenomen publicaties in een bepaalde collectie. De criteria voor een bibliografie kunnen betrekking hebben op diverse aspecten: de opgenomen publicaties betreffen hetzelfde onderwerp, zijn van dezelfde auteur (zoals hier het geval is), komen uit hetzelfde (taal)gebied, zijn van hetzelfde type, etcetera.

Nagenoeg alle publicaties over de Vlaardingse historie (boeken, tijdschriftartikelen, genealogieën en losse 'archiefsprokkeltjes') van de hand van M.C. Sigal jr. zijn bewaard gebleven in de archiefbibliotheek van het Stadsarchief. Hoewel door nieuwe inzichten en een betere ontsluiting van de (archief)bronnen een deel van de informatie inmiddels min of meer achterhaald is, worden veel van Sigals artikelen en dergelijke ook heden ten dage nog gretig gebruikt. Met name zijn serie 'Uit Vlaardings verleden' in de Nieuwe Vlaardingsche Courant is van onschatbare waarde.
Sigal beschikte over goede connecties met de uitgever van deze krant, de firma Dorsman & Odé, die de pennenvruchten van de gemeentearchivaris maar al te graag onder de aandacht van het grote publiek bracht. Feitelijk was Sigal hiermee een 'wegbereider' van de Historische Vereniging Vlaardingen, die via het Historisch Jaarboek en Tijd-Schrift immers óók de Vlaardingse geschiedenis toegankelijk wil maken voor haar leden en andere lezers. Het mes sneed bovendien aan twee kanten: met de krant had Sigal een waardevol medium in handen en door reacties van de lezers werd hij op zijn beurt weer op het spoor gezet van belangwekkende archivalia, documentatiemateriaal, boekwerkjes, prenten en voorwerpen. Vele krantenartikelen uit de N.V.C. zijn in de vorm van overdrukken bewaard gebleven in de archiefbibliotheek. In deze bibliografie is echter de oorspronkelijke uitgave en datering aangehouden.
Sigal beperkte zich overigens niet tot Vlaardingse onderwerpen; alles wat zijn warme belangstelling had - van postzegels tot grafzerken - was stof voor een artikel(tje). Een deel hiervan heeft hij achtergelaten in de archiefbibliotheek, het meeste kon echter slechts met moeite worden achterhaald aan de hand van met name zijn eigen familiearchief, maar ook via digitale bibliotheekcatalogi. Sommige artikelen zijn met eigen ogen aanschouwd, van andere is alleen het bestaan bekend en kon pas door het combineren van diverse (verminkte) titelbeschrijvingen één fatsoenlijke beschrijving aan de lijst worden toegevoegd.
Er is gekozen voor het in chronologische volgorde plaatsen van de titels. Per jaar zijn de titels alfabetisch gerangschikt, met verwaarlozing van de lidwoorden. Een volledig chronologische

ordening bleek niet mogelijk, omdat - met name bij tijdschriftjaargangen, waarvan de omslagen bij het inbinden verloren zijn gegaan - de exacte datering vaak niet te acherhalen was. Hoewel naar volledigheid is gestreefd, zullen ongetwijfeld nog de nodige - niet-Vlaardingse - titels aan de aandacht zijn ontsnapt. Simpelweg omdat zij niet op de een of andere wijze nader toegankelijk zijn gemaakt. Ook zullen artikelen niet altijd zijn voorzien van Sigals volledige naam of van de initialen M.C.S., waarvan hij zich veelvuldig bediende.
Er is geen onderscheid gemaakt tussen publicaties met een gedegen omvang en inhoud en losse 'archiefsprokkels'. Ook enkele ingezonden stukken en boekbesprekingen uit de krant zijn opgenomen. Door het selecteren van titels op kwaliteit zou een waardeoordeel worden uitgesproken en dát lag niet in de bedoeling. Als criterium is wel aangehouden dat een titel gepubliceerd dient te zijn. In de handschriften- en documentatieverzameling van het Stadsarchief is eveneens de neerslag te vinden van vele van Sigals onderzoeken, maar dergelijk materiaal valt door zijn aard buiten het bestek van deze bibliografie.

Lijst van afkortingen:

A.S.	=	Archiefsprokkels (=artikelenserie in de N.V.C.)
B.M.G.	=	Bijdragen en Mededeelingen van Gelre
E.V.	=	Eigen Volk
G.N.	=	Gens Nostra
K.V.O.	=	Kijkjes in de Vlaardingsche Oudheidkamer (=artikelenserie in de N.V.C.)
M.M.	=	De Maasmonder
M.Z.H.	=	Mededelingenblad van de Historische Vereniging voor Zuid-Holland
N.A.	=	Nederlandsch Archievenblad
N.A.G.H.	=	Nederlandsch Archief voor Genealogie en Heraldiek
Nav.	=	De Navorscher
N.L.	=	De Nederlandsche Leeuw
N.P.	=	Nederland's Patriciaat (genealogieën van bekende geslachten)
N.R.C.	=	Nieuwe Rotterdamsche Courant
N.V.C.	=	Nieuwe Vlaardingsche Courant
T.D.V.	=	Tijdschrift De Visscherij
U.V.V.	=	Uit Vlaardings verleden (=artikelenserie in de N.V.C.)
Z.H.	=	Zuid-Holland (orgaan van de Historische Vereniging voor Zuid-Holland)

Bibliografie:

1916

- Een Geldersch-Overijselsch studentencollege te Utrecht in de zeventiende eeuw. In: B.M.G., dl. 19, p. 97-104.

1918

- Mr. Gerard van Hasselt en 'Daalhuizen'. In: B.M.G., dl. 21, p. 163-?
- De Vaderlandsche Sociëteit voor Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap te Arnhem. In: B.M.G., dl. 21, p. 145-162.

1919

- Het aanbrengen van de eerste haring en het aanbieden er van aan het Koninklijk Huis. In: N.V.C., 26 augustus.
- Uit de geschiedenis der Waalsche Gemeente te Arnhem. In: B.M.G., dl. 22, p.?
- Het Vaderlandsch Historisch Volksfeest te Arnhem op 3, 4 en 5 september 1919. In: N.V.C., 26 augustus.

1920

- De begrafenis van den Ambachtsheer, Diederik Baron Van Leyden. In: N.V.C., 12 maart (U.V.V. nr. 1).
- Eenige mededeelingen omtrent de 'Vereeniging der Zoutharingreederijen' van 1814-1860. In: N.V.C., 6 januari.
- De Kattenbeker van Vlaardingen. In: N.V.C., 3, 10 en 17 augustus.
- De legende van den Kattenbeker. In: N.V.C., 16 juli (U.V.V. nr. 4).
- Een 'openbare leesbibliotheek' in het begin der 19e eeuw. In: Bibliotheekleven, jrg. 5, p. 276-282.
- De oudste Vlaardingsche courant (1804). In: N.V.C., 13 april (U.V.V. nr. 2).
- Het Visscherij-Museum te Vlaardingen. In: T.D.V., jrg. 1, p. 181-182.
- De Vlaardingsche paardenmarkt en de kermis. In: N.V.C., 22 juni (U.V.V. nr. 3).

1921

- De Ambachtsheeren van Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht uit het geslacht Van Ruytenburgh en hunne familie. In: N.V.C., 4 en 25 januari, 1 februari (U.V.V. nr. 5).
- Oud-Vlaardingen. In: Buiten, jrg. 15, nr. 36, p. 424-427.
- De Ridderhofstad Holy te Vlaardinger-Ambacht. In: Buiten, jrg. 15, nr. 51, p. 607-608.
- Toen de eerste haring kwam. In: Buiten, jrg. 15, nr. 35, p. 416-418.
- Vlaardingen op Buisjesdag 1844. In: N.V.C., 4 maart.

1922

- De Ambachtsheeren van Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht uit het geslacht Van Leyden. In: N.V.C., 14 maart, 28 april en 16 mei (U.V.V. nr. 6).
- Het Dortmondts weduwenhuis te Arnhem. In: B.M.G., dl. 25, p.?
- Het geslacht Dorsman te Vlaardingen, 1620-1922. Uitgave: Dorsman & Odé.
- De haringvisscherij van 1795 tot 1813. Door J.C. Vermaas; na diens overlijden voortgezet door M.C. Sigal jr. Uitgave: Dorsman & Odé.

1923

- Bij het bezoek van de Zweedschen koning. In: N.V.C., 2 maart.

- Holy (een romance). In: N.V.C., 16 januari (U.V.V. nr. 7).
- Ontwerp voor een historische optocht voorstellende het bezoek van Prins Willem V en zijne gemalin Prinses Wilhelmina van Pruisen met gevolg aan Vlaardingen op 15 juni (Buisjesdag) 1778 en te houden te Vlaardingen in september 1923 ter gelegenheid van het Zilveren Regeeringsjubileum van H.M. de Koningin. In: N.V.C., 3 juli.
- Oude gevelsteenen, uithangborden, e.d. In: N.V.C., 20 maart (U.V.V. nr. 8).
- Toerisme : wat lezers ons schrijven. In: Haagsche Post, 22 december.
- Vlaardingen : uitgegeven met instemming van het gemeentebestuur van Vlaardingen, onder red. van mr. E.K. van Beek, m.m.v. M.C. Sigal jr. Uitgave: D.Y. Alta, Rotterdam.
- Vorstelijke bezoeken aan Vlaardingen. In: N.V.C., 8, 12 en 15 juni (U.V.V. nr. 9).

1924

- Ons Avondmaalszilver. In: Onze Bode, jrg. 15, nr. 8, p. 40-41.
- Het stadhuis, c.a. In: N.V.C., 7, 14, 21 en 28 oktober (U.V.V. nr. 11).
- De veerschipper op Delft. In: N.V.C., 4 november (U.V.V. nr. 12).
- Verdwenen gevelsteenen. In: N.V.C., 1 april (U.V.V. nr. 10).

1925

- Een en ander over den stadsbode. In: N.V.C., 31 juli (U.V.V. nr. 15).
- De eerste haring. In: T.D.V., jrg. 6, nr. 5, p. 61-64.
- Genealogische en heraldische gedenkwaardigheden in en uit de Groote Kerk. In: N.V.C., 5 juni-20 november (15 afl.) (U.V.V. nr. 14).
- De Groote Kerk. In: N.V.C., 12 juni.
- Het ontstaan van de havenbrug en het bruggeld. In: N.V.C., 17 februari (U.V.V. nr. 13).

1926

- Flenio = Vlaardingen. In: N.V.C., 29 oktober en 2 november (U.V.V. nr. 16).
- Inventaris der archieven van de te Vlaardingen geresideerd hebbende notarissen (1620-1842). In: Verslagen omtrent 's Rijks Oude Archieven, jrg. 49, dl. 1, p. 504-512.
- Een loflied op de haring. In: T.D.V., jrg. 7, nr. 4, p. 47.
- Het schippersgilde te Arnhem. In: B.M.G., dl. 29, p. 134-143.

1927

- Een bekend rederijker: A. Job of Job A. van de of de Waal. In: N.V.C., 20 april (U.V.V. nr. 18).
- Een episode uit den Vierden Engelschen Oorlog. In: N.V.C., 27 september (U.V.V. nr. 19).
- Fransche geslachten te Enkhuizen. In: N.L., jrg. 45, nr. 5, kol. 147-150.
- Gevelsteenen, uithangborden, e.d. In: N.V.C., 11 november (U.V.V. nr. 20).
- Het Leesgezelschap Chrysosthomus, 1852-13 september-1927. In: N.V.C., 13 september.
- Een oud begrafenisgebruik : "...ellen laken gescheurt". In: Maandblad van 'Oud-Utrecht', jrg. 2, nr. 5, p.?
- De stadskraan. In: N.V.C., 11, 18 en 21 januari (U.V.V. nr. 17).
- Van een notaris, die van beroep wilde veranderen. In: Nav., jrg. 76, p. 209-210.
- Een verdwenen(?) schilderij van het geslacht Van Ruytenburg. In: Nav., jrg. 76, p. 189.
- Het wapenbord van Willem Pietersz. Moerman. In: N.L., jrg. 45, nr. 12, kol. 371-373.

1928

- Belastingwee in 1875. In: Nav., jrg. 77, p. 118-119.
- Bestrating van het Westnieuwland; De electie-maaltijd ten stadhuize; Lepels en vorken voor de electie-maaltijd; De electie-maaltijd beperkt; De electie-maaltijd afgelast; De Afrol beplant; Van vroedschap tot vuilnisman; Een hoed als premie voor de meeste versche visch. In: N.V.C., 12 oktober (A.S. nrs. 13-20).
- Brandspuithuisje bij den Afrol; Kast in de raadzaal; Diefstal in de Groote Kerk; Geen kermis in oorlogstijd; Exercitie-plaats voor het Weeshuis; Salaris van den kamerbewaarder. In: N.V.C., 13 juli (A.S. nrs. 7-12).
- Bij de stichting der zaal 'Harmonie', 1817. In: N.V.C., 3 januari (U.V.V. nr. 21).
- Gegoedheid van Vlaardingsche burgers in de 17^{e} eeuw. In: Nav., jrg. 77, p. 17-18.
- Heeft de Afdeeling Vlaardingen der Maatschappij tot bevordering der Toonkunst de toonkunst hier ter stede bevorderd?, 1918-22 januari-1928 [brochure].
- Ida Maria de Raath en het door haar gestichte fonds. In: N.V.C., 11 en 20 april (U.V.V. nr. 23).
- Iets over de inrichting van 'Het Hof'; De dubbele deur voor de Weeskamer ten stadhuize; Een voorval uit den tijd van 'Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap'. In: N.V.C., 11 mei (A.S. nrs. 1-3).
- Iets over de letter L. In: Nav., jrg. 77, p. 165-166 en jrg. 78 (1929), p. 23.
- Lijst van notarissen welke te Vlaardingen gefungeerd hebben; Toelating van procureurs voor de Vierschaar; Beveiliging van den toren tegen brandgevaar. In: N.V.C., 22 juni (A.S. nrs. 4-6).
- De Moucherons te Vlaardingen. In: Nav., jrg. 77, p. 220-221.
- Onderzoek naar Vlaardings historie; Stads-reiniging; Broekheul; Slecht goud-geld; Huwelijk op hoog bevel tot verhooging der feestvreugde; Lantaarn-aansteker; Rouw om den stadhouder (2x); Scholarch (schoolopziener); Wensch voor de haringvisscherij. In: N.V.C., 28 december (A.S. nrs. 31-40).
- De regeeringsbanken in de Groote Kerk; Stadswapen boven de regeeringsbanken; Bijbels voor de vroedschapsleden; De bank van de krijgsraad in de Groote Kerk; Drilmeester aangesteld; Kruithuisje aan de Groeneweg; Tractement van den straatveger; Het einde van de rederijkerskamer d'Akerboom; Luiden van de stadhuisklok; Afkondiging van publicatiën, enz. In: N.V.C., 30 oktober (A.S. nrs. 21-30).
- Registre généalogique de la famille Valette. Uitgave: Dorsman & Odé.
- De stichting van het Van Leydens Hofje. In: N.V.C., 28 februari (U.V.V. nr. 22).
- Wat er te Vlaardingen geschiedde ten tijde van den Oostenrijkschen Successie-oorlog. In: N.V.C., 21 december (U.V.V. nr. 24).

1929

- Afrol. In: Nav., jrg. 78, p. 93-95.
- Het archief van de Remonstrantsche Gemeente te Vlaardingen. In: Onze Bode, jrg. 20, nr. 8, p. 40-41.
- Het Avondmaalzilver van de Remonstrantsche Gemeente te Vlaardingen. In: N.L., jrg. 47, nr. 4, kol. 129-131.
- Dienstboden-zorg in de 16^{e} eeuw. In: N.V.C., 22 maart (U.V.V. nr. 27).
- Dure haring; Vlaardingen in de Oost; Vaandel van de schutterij; Laatste ondertrouwafkondiging vanaf het bordes van het stadhuis; Nieuw bode-teeken.

In: N.V.C., 10 september (A.S. nrs. 57-61).
- Historisch-topografische Atlassen en Bibliotheken. In: N.A., jrg. 37, p. 100-103.
- Karel III, koning van Spanje, komt door Vlaardingen. In: N.V.C., 9 juli (U.V.V. nr. 28).
- Nieuwe haring. In: N.R.C., 9 mei.
- Pest of zwarte dood. In: N.V.C., 29 januari (U.V.V. nr. 26).
- Politie voor ongeveer honderd jaar. In: N.V.C., 1 januari (U.V.V. nr. 25).
- De Republikeinse kalender. In: Nav., jrg. 78, p. 235-236.
- Sollicitatie voor schoolmeester; Stadsschool; Inkwartiering; Stadserf: de oude kraan; Tractement van den stads-karreman; Stadsrekening; Emolumenten voor den stadsbode; IJsbreker; Schuitenhuis in de Vlaardingsche Vaart; Copiekeurboeken. In: N.V.C., 22 januari (A.S. nrs. 41-50).
- Het stadhuis te Vlaardingen. In: Maandblad N. Samsom (Alphen a/d Rijn), mei, p.?
- Het vredegerecht en kantongerecht. In: N.V.C., 27 september (U.V.V. nr. 29).
- Het wapen op het inrijhek van Holy te Vlaardinger-Ambacht; De wapens tegen de muur van de hofstede Holy te Vlaardinger-Ambacht; De wapensteen in het raadhuis te Kethel. In: N.V.C., 26 april (A.S. nrs. 51-53).
- Het zeiljacht van den Ambachtsheer; Dansverbod; De tafel in het Hof. In: N.V.C., 2 juli (A.S. nrs. 54-56).

1930

- Het afhooren van de stadsrekening; Het huis 'De Eenhoorn' tot pastorie aangekocht; De tegenwoordige 'Weeskamer'; Reis- en verblijfskosten voor vroedschapsleden; Kussens voor de vroedschap; Nieuw vaandel voor de schutterij; Verhooging van het bode-tractement; Verhooging van het tresoriers-tractement; Bewaring van de resolutieboeken. In: N.V.C., 4 april (A.S. nrs. 62-70).
- De Algemeene Begraafplaats, 1829-1929; De Roomsch Kath. Begraafplaats, 1820-1930; De Israëlitische Begraafplaats, 1862-1930. In: N.V.C., 22 augustus (U.V.V. nr. 34).
- Bij het uitbreken van den Vierden Engelschen Oorlog (1780-1784) waarschuwt Jacob van der Windt de visschersvloot. In: N.V.C., 6 mei (U.V.V. nr. 32).
- Een bijdrage tot de familiegeschiedenis van het geslacht Twent. In: Nav., jrg. 79, p. 92-95.
- Een contract der Vlaardingsche haringreeders tot behoud van de haringprijzen in 1806. In: N.V.C., 8 juli.
- Een dapper Vlaardinger : Jacob van der Windt. In: De Rotterdammer (Vlaardingennummer), 22 oktober.
- Dorsman = Dortsman = Dortsmon = Dortsmonde? In: Nav., jrg. 79, p. 32-34.
- Historisch-topografische bibliotheken. In: Bibliotheekleven, jrg. 15, nr. 2, p. 23-28.
- Het Hof. In: N.V.C., 7 en 10 januari (U.V.V. nr. 30).
- Nieuwe haring. In: E.V., jrg. 2, nr. 6, p. 161-168.
- Onbekende penning. In: Nav., jrg. 79, p. 127.
- De post. In: N.V.C., 17 en 24 januari (U.V.V. nr. 31).
- De predikanten der Gereformeerde - later Nederduitsch Hervormde - Gemeente te Vlaardingen en de mutaties aldaar in hunne gezinnen. In: Nav., jrg. 79, p. 161-177.
- Het Toepad of Schiedamscheweg. In: N.V.C., 3 juni (U.V.V. nr. 33).
- Toezicht op vreemdelingen; Scholarchen; Beestenmarkt op de (West)Haven (plaats); Bouw van een nieuwe school; Schepen-zegels; Kade tusschen Dayer en Rijckestraat; Volgorde der vroedschappen bij stemmingen; Verbreeding van de Waalstraat; Kostbaar geschenk voor den Ambachtsheer; Een vlot onder de Havenbrug. In: N.V.C., 18 april (A.S. nrs. 71-80).
- Uit de historische ontwikkeling van het Vlaardingsche Havenbedrijf. In: Nav., jrg. 79, p. 1-18.
- Vandaag vóór honderd jaren, 1830-12 maart-1930 : de aankoop der Ambachtsheerlijkheid van Vlaardingen, Vlaardinger-Ambacht en Babberspolder door de Gemeente Vlaardingen. In: N.V.C., 11 maart.
- Visschersmerken? In: E.V., jrg. 2, nr. 11, p. 339-340.
- Wat voorbij ging. In: De Rotterdammer (Vlaardingennummer), 22 oktober.

1931

- Het Fonds der Visscherij-armen. In: N.V.C., 10, 14 en 21 april (U.V.V. nr. 36).
- Gemeente- en waterschapsarchieven in het jaar 1930. In: N.A., jrg. 39, nr. 1, p. 54-58.
- Genealogie Guépin (Protestant – Frankrijk). In: N.P., jrg. 20, p. 64-73.
- Genealogie Van Gijn / Kuyl van Gijn (Protestant – Haastrecht). In: N.P., jrg. 20, p. 74-87.
- Genealogie Thomson (Protestant – Groot-Brittannië). In: N.P., jrg. 20, p. 270-280.
- In memoriam Anthony Knottenbelt. In: N.V.C., 13 en 16 januari.
- De lichtbaak Van Speyk op het Westerhoofd. In: N.V.C., 27 februari (U.V.V. nr. 35).
- Nieuwe haring (aanvulling). In: E.V., jrg. 3, nr.?, p. 34-36.
- Het Stadhuis te Toulouse (Frankrijk). In: Maandblad N. Samsom (Alphen a/d Rijn), december.
- Telegraafkantoor; Uitbreiding van den postdienst; De lichtbaak Van Speyk op het Westerhoofd; De visscherij-schuur. In: N.V.C., 8 mei (A.S. nrs. 81-84).
- De Vlaardingsche tollen. In: N.V.C., 6, 9, 13, 16 en 27 januari.

1932

- Aftel-, balspel-, speel- en touwspringversjes te Vlaardingen. In: E.V., jrg. 4, nr.?, p. 33-36.
- Bijbelbladen Van Drongelen en Voogd. In: N.L., jrg. 50, nr. 2, kol. 56-58.
- Collecte voor de Ierse protestanten; Een onbevoegd notaris: Franchois Molenijser; Slachtplaats aan de straat. In: N.V.C., 12 augustus (A.S. nrs. 90-92).
- Ds. Ambrosius Johsz. beledigd. In: N.V.C., 5 augustus (A.S. nr. 85).
- Gemeente- en waterschapsarchieven in het jaar 1931. In: N.A., jrg. 40, nr. 1, p. 50-53.
- De Hollandsche Tuin; Schending van trouwbeloften; De vroedvrouw vrij van belasting op het bier; Jan Plaveyers taanhuys. In: N.V.C., 9 augustus (A.S. nrs. 86-89).
- De Mormonen en de genealogie. In: Nav., jrg. 81, p. 174.
- Een onbekend gedicht van Jacob van Dijk; Op het ontvangen van nieuwen haring; Een Vlaardingsch Oud- en Nieuwjaars-versje; Een Vlaardingsch raadsel. In: N.V.C., 30 maart (A.S. nrs. 84a-84d).
- De oudste generaties van het geslacht Speelman. In: N.L., jrg. 50, nr. 11, kol. 336-338.
- De overgang van het geslacht Lapidoth van de Israëlitische naar de Nederduitsche Hervormde Kerk. In: Nav., jrg. 81, p. 192.
- Storm van Leeuwen = Stam van Leeuwen. In: Nav., jrg. 81, p. 190-191.
- De Vlaardingsche Oudheidkamer en Visscherij-Museum. In: Nutswerk, jrg. 16, nr. 3, p. 54.
- Een waarschuwend woord uit den vreemde. In: N.A., jrg. 40, nr. 1, p. 59-65.
- Het wapen van het geslacht Gunning. In: Nav., jrg. 81, p. 188-190.

1933

- Een en ander over eenige weinig bekende archieven. In: N.A., jrg. 41, nr. 2/3, p. 170-173.
- Gecommitteerden van de Visscherij-armen te Vlaardingen. In: Nav., jrg. 82, p. 9-13.
- Gemeente- en waterschapsarchieven in het jaar 1932. In: N.A., jrg. 41, nr. 1, p. 60-65.
- Genealogie Egidius (Protestant – Denemarken). In: N. P., jrg. 21, p. 71-75.
- Genealogie Gunning (Protestant – Duitschland). In: N.P., jrg. 21, p. 79-99.
- Genealogie Hamming (Protestant – Brummen). In: N.P., jrg. 21, p. 100-111 (i.s.m. A.H. Drijfhout van Hooff).
- Genealogie Hoogendijk / Van Rossen Hoogendijk (Protestant – Zwartewaal). In: N.P., jrg. 21, p. 125-141.
- Genealogie De Wael / Vos de Wael (Roomsch-Katholiek – Antwerpen). In: N.P., jrg. 21, p. 450-466.
- Een herinnering aan de veepest van 1754. In: E.V., jrg. 5, nr. 11, p. 256.
- Negentiende-eeuwsche Dominees poëzie. In: Nav., jrg. 82, p. 1-8.
- Vlaardingsche legenden : de Kattenbeker van Vlaardingen. In: N.V.C., 4 juli (U.V.V. nr. 37(I)).
- Vlaardingsche legenden : de legende van de Koekenbakster. In: N.V.C., 18 augustus (U.V.V. nr. 37(IV)).
- Vlaardingsche legenden : de Moordwoning. In: N.V.C., 11 juli (U.V.V. nr. 37(II)).
- Vlaardingsche legenden : de Vergulde Hand. In: N.V.C., 14 juli (U.V.V. nr. 37(III)).
- Vuurvaste archivalia. In: N.A., jrg. 41, nr. 1, p. 81.
- De wapens der Vlaardingsche vroedschappen. In: N.L., jrg. 51, nr. 4, kol. 112-117; nr. 8, kol. 354-356; nr. 9, kol. 386-388; nr. 10, kol. 416-420; nr. 11, kol. 449-452 en jrg. 52 (1934), nr. 2, kol. 51-55; nr. 7, kol. 221-222.

1934

- Delft-Vlaardingsche Overschie's. In: N.L., jrg. 52, nr. 2, kol. 58-59.
- Eenige acten betreffende het geslacht Paspoort. In: Nav., jrg. 83, p. 252-255.
- Genealogische en heraldische gedenkwaardigheden betreffende Europeanen op Java. In: N.R.C., 1 mei.
- De klokken van de Vischbank; Het huis 'De Muisevanger'; Het huis 'Het Spoor'; Maaltijd bij het doen der stadsrekening; Notaris J. Dwinglo; Een havenmeester op proef; Stadszilver; Stedelijke weldadigheid. In: N.V.C., 10 augustus (A.S. nrs. 93-100).
- Mededeelingen over een aantal binnen- en buitenlandsche archieven. In: N.A., jrg. 42, p. 169-177.
- Het monument voor de visschers en Vlaardingsche scheepsrampen. In: N.V.C., 16, 26 en 30 november.
- Oude Hollandsche graven te Nice. In: N.R.C., 31 maart.
- Een Vlaardingsche 'Speelman' in de 17e eeuw. In: Nav., jrg. 83, p. 244-247.
- Willem Vincent Helvetius van Riemsdijk, zijn naaste familie en zijne nakomelingen. In: N.R.C., 30 december.

1935

- Bij den honderdsten geboortedag van Alexine Tinne, 1835-17 october-1935. In: N.R.C., 17 oktober.
- Familie-boek Van Hasselt. In: N.R.C., 31 oktober.
- Genealogie Treub (Protestant – Wiedikon (Zwitserland)). In: N.P., jrg. 22, p. 399-405.
- Genealogie van het geslacht Visser. Uitgave: 's-Gravenhage.
- Herinneringen op landgoed der fam. Van Hasselt. In: De Telegraaf, 31 juli.
- De molens aan de Galgkade : De Bonte Os, De Vrijheid, De Roos, De Hoop en De Vlijt. In: N.V.C. 15 februari en 6 maart (U.V.V. nr. 38).
- Nog eenige aftel-, balspel- en touwspringliedjes uit Vlaardingen. In: E.V., jrg. 7, nr. 1, p. 15-16.
- De regeering van Vlaardingen, 1901-1935. In: N.V.C., 25 september.
- De stadskorenmolen aan de Kortedijk. In: N.V.C., 24 juli (U.V.V. nr. 40).
- Uit Vlaardings Geschiedenis. In: Bijvoegsel van 'De Standaard', jrg. 64, nr. 19321, 12 april.
- Vlaardingsche legenden : de legende van de grondelooze Waal. In: N.V.C., 8 juli (U.V.V. nr. 37(V)).
- Het witte hek op den dijk : geen Vlaardingsche legende, doch een ware geschiedenis. In: N.V.C., 10 juli (U.V.V. nr. 39).
- Wijnroeier, waterijker van allerhande stukken en vaatwerk en brander van de wijnvaten. In: Nav., jrg. 84, p. 144.

1936

- Herbergen en logementen. In: N.V.C., 20 maart; vervolg: 6, 13, 20 en 25 oktober 1939; vervolg: 5, 12, 19 en 26 januari, 3 mei, 26 en 30 augustus, 2 en 9 september 1940 (U.V.V. nr. 41).
- De plaats van het nieuwe Post- en Telegraafkantoor. In: N.V.C., 24 juli (A.S. nr. 1, 2e honderdtal).

1937

- Het achterschot van een boerenwagen. In: N.V.C., 3 december (K.V.O. nr. III).
- Het doop-bekken der Nederduitsch Hervormde Gemeente; Een Vlaardingsche drieling. In: N.V.C., 19 juli (A.S. nrs. 2-3, 2e honderdtal).
- De Drevon (De Montargues). In: Nav., jrg. 86, p. 157-162.
- Genealogie Nachenius / De Bijll Nachenius (Protestant – Spijk (Z.H.)). In: N.P., jrg. 23, p. 160-175.
- Genealogie Van de Niepoort (Protestant – Utrecht). In: N.P., jrg. 23, p. 176-186.
- Inventaris der verzamelingen van de familie-vereeniging Van Hasselt. Uitgave: Van Hasselt, 's-Gravenhage.
- Een kajuitsplank uit de laatste hoeker. In: N.V.C., 26 november (K.V.O. nr. II).
- De schandpaal met toebehooren. In: N.V.C., 10 december (K.V.O. nr. IV).
- Een schilderij van Herman van der Mast(?) in de burgemeesterskamer te Kethel. In: Het Vaderland, 11 september.
- Stadsbeschrijvingen enz. van Vlaardingen in werken van algemeenen aard. In: N.V.C., 19 juli (1), 13 augustus (2) en 17 september (3); vervolg: 14 oktober 1938 (4); ongedateerd (5); vervolg: M.M., 19 mei (6), 8 september (7) en 24 november 1944 (8); vervolg: N.V.C., 4 oktober 1946 (9).
- Een viertal geboorte- en huwelijks-gedenkstukken. In: N.V.C., 22 november (K.V.O. nr. I).
- Vijflingen en vierlingen en een zevenling. In: N.R.C., 20 mei.

1938

- De aanbieding van het schutterijvaandel op 31 augustus 1888. In: N.V.C., 22 juli (U.V.V. nr. 42).

- Aanwinsten (legaat L. van Dam Pz.). In: N.V.C., 4 februari (K.V.O. nr. V).
- Armenzorg te Vlaardingen in vroeger en later tijden. In: N.V.C., 30 november en 2 december.
- Familie-aanteekeningen van het geslacht Nieupoort (Schiedam). In: N.L., jrg. 56, nr. 5, kol. 223-230.
- Het geslacht Mecklenbroick. In: Nav., jrg. 87, p. 241-244.
- Grafzerken in de Nederduitsch Hervormde Kerk te Kethel. In: N.A.G.H., jrg. 1, nr. 4, p. 75-77.
- Ken uw Stad. In: Onze Stad, voorjaarsnummer van de Afd. Vlaardingen van de Kon. Ned. Middenstandsbond.
- Het Kroningsfeest te Vlaardingen in 1898. In: N.V.C., 17 augustus.
- De Kroningslantaarn op het Stationsplein, 1898-1938. In: N.V.C., 19 augustus.
- Onbekende portretten : De Drevon, Dutry, Nieupoort, Assendelft, enz. In: N.A.G.H., jrg. 1, nr. 2, p. 29.
- Onbekende portretten Schulius. In: N.A.G.H., jrg. 1, nr. 1, p. 17.
- De secretarie ten huize van den stadssecretaris; Een ongunstige attestatie voor Mr. Toussijn Woordhouder; Het huis genaamd 'De Engel' (Lijnstraat hoek Dayer). In: N.V.C., 23 september (A.S. nrs. 7-9, 2e honderdtal).
- Vlaarding's feest bij de geboorte van H.M. de Koningin (1880) en van Prinses Juliana (1909). In: N.V.C., 28 januari.
- De Vlaardingsche dichter Jacob van Dijk en het Haagsche Dichtgenootschap 'Kunstliefde spaart geen vlijt'; Vriendschap tusschen reeder en schipper; Anecdoten over een Vlaardingsche schoolmeester. In: N.V.C., 7 januari (A.S. nrs. 4-6, 2e honderdtal).
- De vlaggen en vaandels der schutterij. In: N.V.C., 15 juli (K.V.O. nr. VI).

1939

- 839-Tweede Kerstdag-1939. In: N.V.C., 22 december.
- Bode met de roede; Een dichtende notaris; Een doopsgezinde gemeente te Vlaardingen. In: N.V.C., 26 mei (A.S. nrs. 10-12, 2e honderdtal).
- Bij het eeuwfeest van het Leesgezelschap 'Onderling Genoegen' te Vlaardingen, 1839-25 februari-1939. In: N.V.C., 17, 20, 22, 24 en 27 februari (tevens uitgave Dorsman & Odé).
- Grafschriften van Hollanders in Zwitserland. In: Nav., jrg. 88, p. 35-39 en jrg. 89 (1940), p. 141-144.
- De haven te Vlaardingen omstreeks 1780. In: N.V.C., 20 januari (K.V.O. nr. VIII).
- De haven te Vlaardingen op Vlaggetjesdag(?) omstreeks 1825. In: N.V.C., 13 januari (K.V.O. nr. VII).
- Een noodlottige overstrooming in 839 op Tweeden Kerstdag. In: N.R.C., 26 december.
- Het schilderij 'De Fransenstraat' van W. Brinkman. In: N.V.C., 10 maart (K.V.O. nr. IX).

1940

- Aanwinsten. In: N.V.C., 19 juni (K.V.O. nr. X).
- Bij een huwelijk in de familie Mijnlieff. In: Nav., jrg. 89, p. 161-163.
- Het kruis, dat op de paardenmarkt opgericht werd. In: N.V.C., 8 november (U.V.V. nr. 43).
- Schotel en kan door de stad Barcelona aan vice-admiraal Gerard Callenburg vereerd. In: N.V.C., 6 november (A.S. nr. 17, 2e honderdtal).
- Van Aller. In: N.A.G.H., jrg. 2, nr. 8, p. 175.
- Vincent van Gogh en zijn zestien kwartieren. In: Nav., jrg. 89, p. 199-209.
- Vlaardingen, Hollands oudste stad; Onderdeelen van de Vlaardingsche kleederdracht; Kwitantie voor den ambachtsheer Willem van Ruytenburch wegens de aankoop van drie graven in de Groote Kerk te Vlaardingen; Een eerelijst van Vlaardingsche redders. In: N.V.C., 14 juni (A.S. nrs. 13-16, 2e honderdtal).

1941

- Bij de opheffing van Vlaardinger-Ambacht. In: N.V.C., 25 juli.
- Genealogie Gratama / Freseman Gratama / Oldehuis Gratama / Willinge Gratama. In: N.P., jrg. 27, p. 82-109.
- Prof. Dr. Willem Mengelberg en zijn kwartierstaat. In: Sibbe, jrg. 1, nr. 7, p. 207-212.
- Vlaardingen verbonden aan het spoorwegnet, 1891-17 augustus-1941. In: N.V.C., 15 augustus (U.V.V. nr. 44).

1942

- Een aanbevelingsbrief van een Haagsch medicus-dichter aan een Rotterdamsch burgemeester. In: Jaarboekje Die Haghe.
- Genealogie De Coningh / Van Vrijberghe de Coningh (Protestant – Ameide). In: N.P., jrg. 28, p. 56-68.
- Genealogie De Stoppelaar (Protestant – Vlaanderen). In: N.P., jrg. 28, p. 287-304.

1943

- Bij den 70sten verjaardag van A.H.P. Maarleveld. In: M.M., 6 augustus.
- J.H. van Linden van den Heuvell, 1883-10 januari-1943. In: N.V.C., 12 januari.
- De Vlaardingsche klokken. In: N.V.C., 27 april (U.V.V. nr. 45).

1944

- Nachtwaak van een oud-zeeman op Vlaardings Havenkade. In: M.M., 29 december.

1945

- Genealogie Van Hasselt / Copes van Hasselt / Abbema Copes van Hasselt / Wilhelmy van Hasselt (Protestant – Kleef). In: N.P., jrg. 31, p. 79-147 (bew. van 'Geschiedenis en genealogie van het Cleefsch-Zutphensche geslacht Van Hasselt van 1530-1934', door W. Wijnaendts van Resandt).
- Oorlogsmonument '40-'45 : een carillon? In: De Luistervink, 15 juni.
- P.D. de Vries overleden. In:? (NB Fotograaf De Vries is ovl. 19 januari 1945).
- Waar voor honderd jaren de schilderijen van de Admiraals Evertsen bleven. In: Nav., jrg. 91, p. 75-79.

1946

- 1795-IJzermans & Co.-1945. In: N.V.C., 1 januari.
- D.J. van den Berg, 1876-30 october-1946. In: N.V.C., 30 oktober.
- Een duister punt in de genealogie De Waal opgelost. In: N.A.G.H., jrg. 4, nr. 4, p. 55-56.
- Nogmaals familie-aanteekeningen van het geslacht Nieupoort (Schiedam). In: N.L., jrg. 63, nr. 1-2, kol. 10-11.
- Openbare leeszaal en bibliotheek, 1921-6 october-1946. In: N.V.C., 4 oktober.
- Vlaardingen door de eeuwen. In: Vlaardingen Vooruit, ter gelegenheid van de grote tentoonstelling, welke wordt gehouden van 3 tot en met 14 augustus 1946, p. 16-17. Uitgave: Ned. Volksherstel, Vlaardingen.

1947

- Bijbelbladen Visscher, Geertsema, Van Hengst, Aansorgh. In: N.L., jrg. 64, nr. 1, kol. 53-54.
- Diderik van Leyden Gael, 1775-1846. In: Leidsch Jaarboekje, jrg. 34, p. 130-146.
- Genealogie Van den Brink / Bakhuizen van den Brink (Protestant – Kampereiland). In: N.P., jrg. 33, p. 55-62.
- Genealogie van het geslacht Kroll. In: N.A.G.H., jrg. 5, nr. 1, p. 5-7.
- De kerkgebouwen der Nederduits Hervormde Gemeente te Vlaardingen. In: De Vlaardingsche Zondagsbode, jrg. 2, nr. 92.
- Oude wapenrijmpjes. In: N.A.G.H., jrg. 5, nr. 10, p. 159.

1948

- 675-jarig stadsrecht van Vlaardingen, 1273-15 mei-1948. In: N.V.C., 12 mei.
- Boekdrukkers en boekverkopers te Vlaardingen in vroeger en later tijd. In: N.V.C., 3, 10 en 17 november.
- De drie Maassteden : Schiedam, Vlaardingen, Maassluis. Uitgave: Allert de Lange, Amsterdam. (Heemschutserie nr. 60).
- Een geslachtsregister Van de Velde. In: N.L., jrg. 65, nr. 4, kol. 84-98.
- In memoriam J.H. van Linden van den Heuvell, 10 januari 1883-10 februari 1948. In: N.V.C., 13 februari.
- De kerkgebouwen der Nederduits Hervormde Gemeente te Vlaardingen. In: Gids voor de Ned. Herv. Gemeente te Vlaardingen, p. 3-6. Uitgave: Drukkerij Van Dooren.
- Nederduitsch Hervormde Kerk te Voorburg. In: N.A.G.H., jrg. 6, nr. 1, p. 9.
- Vlaardingen uit het verleden naar de toekomst. In: Programma Streektentoonstelling Zuid-Holland-West, 50-jarig regeringsjubileum 1898-1948, 31 juli tot en met 11 augustus 1948 te Vlaardingen. Uitgave: Comité Regeringsjubileum 1948, Vlaardingen.
- Vijftig jaren Vlaardingsche Oranje-feesten. In: N.V.C., 4, 15 en 22 september, 6 en 13 oktober.

1949

- Guldewagen-Wagenaar-Trappert. In: N.L., jrg. 66, nr. 44, kol. 120-123.
- De laatste Vlaardingsche ambachtsheer : Diderik van Leyden Gael. In: N.V.C., 1, 5, 12, 14, 19 en 28 januari, 2 februari (U.V.V. nr. 46).
- Reijgers. In: G.N., jrg. 4, nr. 4, p. 257-258.
- Vlaardingen in het verleden, het heden en de toekomst. In: Programma voor de tweede Internationale Haringrit voor auto's en motoren, p. 17-18.

1950

- Een contract der Vlaardingse haringreders tot behoud van de haringprijzen in 1806. In: De Visserijwereld, jrg. 8, nr. 40, p. 1038-1039 (NB Overgenomen uit de N.V.C. d.d. 8 juli 1930).
- De Doopsgezinde Gemeente te Vlaardingen. In: Algemeen Doopsgezind Weekblad, jrg. 4, nr. 16.
- Grepen uit Vlaardings verleden. In: Vraagbaak Vlaardingen geeft antwoord, p. 6-20. Uitgave: Hoogland's Boekhandel.
- Oranje-tentoonstelling in de Visbank. In: Vacantie-Gids 1950, p. 12.
- De Stadhouder-Koning. In: N.V.C., 13 november.
- Het stadhuis, 1650-1950. In: N.V.C., 20, 22 en 28 december.
- De Visbank. In: N.V.C., 1 en 8 september.

1951

- Een belangrijk Vlaardings handvest, 1326-6 januari-1951. In: N.V.C., 5 januari.
- Een bijdrage tot de kennis omtrent de vestiging van Hollandse emigranten te Boswijck. In: Nav., jrg. 93, p. 149-154.
- Franse afstamming (Walen-Hugenoten-Refugiés-Emigrés). In: Nav., jrg. 93, p. 126-127.
- De korenmolen aan de Kortedijk. In: N.V.C., 9 april.
- Naar aanleiding van 'Oudheid van Vlaardingen' (door J.A.J. Jousma). M.m.v. A. Bijl Mz. Uitgave: Dorsman & Odé.
- Tentoonstelling van scheepsmodellen. In: Programma Internationale Haringrit, p. 19-21.
- Vlaardingen 50.000 inwoners. In: N.V.C., 26 oktober.
- De Weldadigheidsstichting Ary van West. In: Sociaal Mededelingenblad voor de Gemeente Vlaardingen, jrg. 1, nr. 5, p. 86-90.

1952

- Boekaankondiging : A. Bijl Mz., De Nederlandsche Convooidienst 1300-1800. In: N.V.C., 28 januari.
- Het Leesgezelschap Chrysostomus 100 jaar, 13 september 1952 [brochure].
- Onze straatnamen. In: N.V.C., 23 december.
- De rederijkerskamer d'Akerboom te Vlaardingen en haar verzameling blazoenen ten stadhuize aldaar. In: Zuid-Hollandse Studiën, deel II, p. 52-76.
- Van Arausion naar Oranje. In: N.R.C., 2 augustus.
- Van d'Akerboom tot Stadsgehoorzaal. In: N.V.C., 21 april, 2, 14, 23 en 26 mei, 9, 20 en 23 juni.
- Het Van Leydens Hofje. In: Sociaal Mededelingenblad voor de Gemeente Vlaardingen, jrg. 2, nr. 4, p. 64-67.

1953

- Een en ander uit de geschiedenis van Vlaardingen. In: M.Z.H., jrg. 6, nr. 18, p. 4-17.
- Enige gegevens betreffende leden der families Kranenburg en Van der Walle. In: Nav., jrg. 94, p. 81-82.
- Rondom museumplannen. In: N.V.C., 10 en 17 augustus, 2 en 8 september; vervolg: 10 en 12 mei 1954.
- Talrijk nakomelingschap. In: Nav., jrg. 94, p. 96.
- De Vlaardingse vlag. In: N.V.C., 26 oktober.

1954

- Hoe de heerlijkheid (later gemeente) Zouteveen haar wapen kreeg. In: N.V.C., 24 november.
- Hoe het 'Grote Boek' van Vlaardingen ontstond. In: N.V.C., 23 december.
- De korenmolen aan de Kortedijk. In: N.V.C., 12 februari.
- De Spaanse troonpretendent Karel III te Vlaardingen en hoe hij er uitzag. In: M.Z.H., jrg. 7, nr. 19, p. 10-13.
- Een Vlaardings bakkersgildeschild. In: Nav., jrg. 95, p. 31-32.

1955

- Der Nederlanden. In: Nav., jrg. 96, p. 131-134.
- Dirk III stichter van Vlaardingen? In: N.V.C., 20 juli.
- Grafschriften op algemene en bijzondere begraafplaatsen. In: Nav., jrg. 96, p. 155-157.

- Hoe de heerlijkheid (later gemeente) Zouteveen haar wapen kreeg. In: N.L., jrg. 72, nr. 5, kol. 152-154.
- Jan Dorsman 70 jaar. In: N.V.C., 28 november.
- Van waar de naam Zouteveen? In: Z.H., jrg. 1, nr. 1, p. 6-7.

1956

- Genealogische en heraldische gedenkwaardigheden in en om de kerk der Nederduits Hervormde gemeente te Voorburg. In: G.N., jrg. 11, nr. 5/6, p. 101-103.

1958

- Mevrouw de Drevon, haar familie en haar testament. In: Stichting Nalatenschap de Drevon, 1808-1958. Uitgave: Stichting Nalatenschap de Drevon, 's-Gravenhage.
- Placius. In: N.L., jrg. 75, nr. 2, kol. 76-78.
- Vlaardings oudste scheepswerf : 's Lands Welvaren (Werf I.S. Figee). In: N.V.C., 12 december.

1959

- Een aanvulling op 'De gezaghebbers der O.I. Compagnie op hare buiten comptoiren in Azië' door wijlen W. Wijnaendts van Resandt, Amsterdam, 1944. In: G.N., jrg. 14, nr. 3, p. 64.
- In memoriam D.J. van den Berg. In: N.V.C., 20 april.
- Vlaardings oudste scheepswerf : 's Lands Welvaren (Werf I.S. Figee). In: Z.H., jrg. 5, nr. 1, p. 2-11.
- Een Vlaardingse tak van het Dordtse geslacht Rees. In: G.N., jrg. 14, nr. 12, p. 284-286.

1960

- De bastaardtak in het Oranje-Nassau wapen. In: G.N., jrg. 15, nr. 7, p. 195.
- Frederik van Eeden en Vlaardingen. In: N.V.C., 8 april.
- Een Utrechts takje van een Zwitsers geslacht. In: De Stichtsche Heraut, jrg. 7, nr. 4, p. 589.
- 'Walvisvaarders op avontuur', een nieuw boek van stadgenoot A. Bijl Mz. In: N.V.C., 22 april.
- Wie was J.T. Grothe? In: Nieuwe Zeister Courant, 8 augustus.

1961

- Bronnen voor genealogisch onderzoek ten gemeente-archieve te Vlaardingen. In: Hoe vindt men zijn voorouders in de Nederlandse archieven?, p. 149-151. Uitgave: Nederlandse Genealogische Vereniging, Amsterdam.
- Bijbelbladen : Burchgraef, Van Bilderbeeck, Tierens, De Ruyter, Van Breda, Rijzendael, Hoogebaat, Scholten, Fockebergh. In: N.L., jrg. 78, nr. 8/9, kol. 340-342.
- Bijdragen voor een genealogie Ensing. In: Gruoninga, jrg. 7, nr. 7.
- Een dansende ziekentrooster. In: G.N., jrg. 16, nr. 2, p. 41.
- De eerste gedoopte Hottentot? In: G.N., jrg. 16, nr. 5, p. 134.
- Gedoopt en niet gedoopt. In: G.N., jrg. 16, nr. 5, p. 116.
- Genealogie d'Hamecourt. In: G.N., jrg. 16, nr. 11, p. 277-282.
- Hollanders, afgebeeld op buitenlandse postzegels. In: G.N., jrg. 16, nr. 4, p. 88.
- Huwelijk met de handschoen. In: G.N., jrg. 16, nr. 3, p. 71.
- Moeilijkheden in de familie Froet. In: G.N., jrg. 16, nr. 4, p. 87.
- Onwettig huwelijk gewettigd. In: G.N., jrg. 16, nr. 10, p. 257 en p. 342.
- Twee keer een tweeling. In: G.N., jrg. 16, nr. 6, p. 165.
- Verbanning wegens niet dopen. In: G.N., jrg. 16, nr. 2, p. 41.

1962

- Nagtegaal of Verhoeven? In: G.N., jrg. 17, nr. 1, p. 2.

1963

- Een der vele onbekenden. In: G.N., jrg. 18, nr. 11, p. 337.
- Kraamvrouw met kind begraven. In: G.N., jrg. 18, nr. 6, p. 184.
- Monument. In: Elseviers Weekblad, 2 februari.
- Straf op kindermoord. In: G.N., jrg. 18, nr. 11, p. 337.

1965

- Genealogische en heraldische gedenkwaardigheden in en uit de kerken van het Beneden Maasgebied, niet beschreven door mr. P.C. Bloys van Treslong Prins : Vlaardingen. In: Ons Voorgeslacht, jrg. 20, nr. 136, p. 157-198.

1969 (postuum)

- Genealogie Van Leeuwen (Stam van Leeuwen) / Storm van Leeuwen (Schipluiden). In: N.P., jrg. 55, p. 146-162 (i.s.m. W. Storm van Leeuwen).